Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

Najer Folksblat

פרייז 30 גראשען

היינט 16 זייטען

נייער פאלקסבלאט

אונפארטייאישע פאליטיש - געזעלשאפטליכע טאג - צייטונג

Nr. 12 (1005 | Łódź, Piątek 14 Stycznia 1927 | פינפטער יאהרגאנג | לאדז, פרייטאג יא שבט תרפ"ז. | Nr. 12 1005

24-71 אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקויער 21, טעל. | Adres redakcji i administracji Łódź Piotrkowska 21, Tel. 24-71

דואלרא! די בעסטע שמיעטאנקאווע שאקאלאד

איז שוין אנגעקומען! 409 פאדערט איבעראל!

א הערצליכען מזל-טוב דעם ה'
א. ברזעזינסקי
צו דער חתונה פון זיין טאכטער
סאניא מיט ד"ר אלעקסאנדער שווארץ
די יודישע ארבייטער פון דער
האנד - וועבעריי פון דער פירמע
לעווין און ברזעזינסקי.
396

פילהארמאניע=זאל נארוטאוויטשא 20
נאך פיל מיה איז אונז געלונגען ביי דעם קאמיטעט פון דער ווילנער
גרויסער שטאט-שול צו קריגן דעם בעריהמטען חזן ה'
משה קוסעוויצקי
וועלכער האט זיך קונה שם געווען ביי דעם לאדזער פובליקום צו קומען
צו אונז קיין לאדז אויף שבת פ' יתרו ד. 1/22 ד.י. און וועט דאווענען
אין פילהארמאניע פרייטאג-צונאכטס קבלת שבת און צומארגנס
פריה שחרית און מוסף מיט דעם ניט איינגעשטודירטן כאר אונטער
דער לייטונג פון דיריגענט ה' ישראל רובין מיט ספעציעל פאר-בריי טעטע
נייע קאמפאזיציעס
416
בעמערקונג: כדי צו געבען דעם פובליקום די מעגליכקייט צו הערען
דעם בעריהמטען קינסטלער זענען די פרייזען זעהר ערמעסיגטע פון 1 ביז 2 זל.
בילעטען-פערקויף ביי ה' זעלמאנאוויטש, עק פעטריקאווער—פאלודניאווא (צוקערניע)
ה' דיאמאנד, נאוואמיעסקא 24 (וואורשט-געשעפט) ה' שטארקמאן (שיך-געשעפט פעטריק. 39
און אין קאסע פון פילהארמאניע. דער קאמיטעט.

צו דער פארלאבונג פון מיין פריינד
ה' שמואל פינקעל מיט פרל. רוזשא סקורא
גראטולירען הערצליך און ווינשען פיל גליק און עווי-
גען צוזאמענלעבען
יחיאל בעקערמאן עם אירוסתו. 448

Z okazji zaręczyn kolegi mego
p. Samuela Finkla
z panną **Rózią Skórą**
życzą szczęścia i świetnej przyszłości
438 **Michał Zysser z narzeczoną.**

מזל = טוב!
ליושב ראש חברתינו מר
חיים ברוך קראנגאלד
לחתונתו את בחירת לבו מרת
פעלא מאלאמוט
תאיר מזלכם כשמש בצהרים!
„צעירי - ישראל"
(מכבר „עטרת בחורים")
לודז
445

בברכת מזל - טוב לבבית הננו מברכים את ידידינו היקרים מר
חיים ברוך קראנגאלד
ובחירת - לבו מרת
פעלא מאלאמוט
לבואם בברית - הנשואין מוצש"ק הבע"ל
יהי רצון שתחיו בנחת ואשר!
אברהם ציגעלבערג, דוד באדזעכאווסקי,
משה שטערן, מרדכי גרינבערג,
אלי' וויינטרויב, יעקב מרדכי מרגליות,
יוסף פעלדמאן, יעקב לעווינזאן.

גדא טבא!
את ברכתנו החמות אנו שולחים לחברנו מר
חיים ברוך קראנגאלד
לנשואתו את העלמה מרת
פע"א מאלאמוט
תהא דרככם סוגה בשושנים
ישראל גאלדבליט ורעיתו, משה אורבאך ורעיתו,
יעקב גאלדבערג ורעיתו, מרדכי ליבראווסקי ורעיתו,
יצחק מנחם הימעלפארב ורעיתו, יעקב יוסף אלער ורעיתו,
אברהם יוסף אפעלבוים ורעיתו, משה וויינטרויב ורעיתו

ראנקזאגונג!
דערמיט דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען דאנק דעם ה'
ל. שערמאן
פאר זיין אונערמידליכע ארבייט לטובת אונזער סעקציע,
די קאלרדע-סעקציע ביי מאגאזין-
שניי-דער-מייסטער-פעראיין אין לאדז.
לאדז, דעם 13 יאנואר 1927. 408

צו דער חתונה פון אונזערע ווערטע פריינדין
פרל. רעגינא גאלדבערג
מיט ה' נ. גראסמאן
427
גראטולירען הערציך און ווינשען עוויגעס גליק און צופרידענהייט
מ. ראזענבערג און פאמיליע.

סערקוויר פון פערשידענע
הערינג, שהלעז ווי אויך עסינג-עסענץ
הורט און דעטאיל —— מיט די ביליגסטע פרייזען
ש. מאלאמוט. זגערזשער 1
אלטען-מארק 15 טעלעפ. 31-55
נאכן געשעפט שליסען טעלעפ. 39-39.
437

מיט געבויגענע קעפ שטעהען מיר ביים פרישען קבר פון אונזער
אונפארגעסליכען טייערען ברודער און שוואגער
נ. ע.
שיע שאטאן
וועלכער איז אין די בלידענדסטע יאהרען פון אונז איועקגעריסען געווארען.
די אין טיפען טרויער געבליבענע
שוועסטער, ברידער און שוועגערינס.
437

נאך קורצע און שווערע ליידען איז געכטען געשטארבען מיין ליבער
מאן, אונזער טייערער פאטער, שוויגערפאטער, זיידע און אנקעל
נ"ע
שלמה בר ר' משה ז"ל באלל
(אויס ווישעגראד)
אין עלטער פון 68 יאהר.
די לויה קומט פאר היינט, פרייטאג, דעם 14 יאנואר 1927, 12 א זייגער מיטאג, פון טרויער-הויז נאוואמיעסקא 18, וועגען וואס ס'טיילט מיט
די טיפטרויערנדע פאמיליע. 458

קינא בײַם קאָאָפּעראַטיוו פֿון מלוכה־, קאָמונאַלע און געזעלשאַפֿטליכע באַאַמטע
40 שיענקעוויטשאַ 40.

אָנהויב אין געוועהנליכע טעג 5 אַ זייגער נ.מ. און 9.30 אַ זייגער אָוונד. שבת און יום־טוב — פֿון 2 אַ זייגער נאָכמ.

אויפֿ'ן אַלגעמיינעם פֿערלאַנג פֿון געעהרטען פּובליקום — בענייאינג פֿון שענסטען פֿילם פֿון דער פּוילישער פּראָדוקציע איז אַ גאַנץ נייע קאָפּיע

ווענען מ'רעדט נישט

(O czem się nie mówi)

Jadwiga SMOSARSKA, Kazimierz Justian

אַ דראַמע פֿון טרעהרען און בלוט אין 8 אַקט. מיט אַ פּ אַלאָג. אין די הויפּט־ראָלען:

אַנאָנס! נעכסטער פּראָגראַם: „דער כּשוף פֿון וואַרשע" מיט מערי כריסטיאַנס אין דער הויפּט־ראָלע. — —

יוד. האַנדווערקער־באַנק אין לאָדז
קאָאָפּעראַטיוו מיט בעגרעניצטע אחריות פּאָמאָרסקאַ 15 טעל. 36-54

אכטונג האַנדווערקער!

די פֿייערליכע ערעפֿנונג

פֿון דער יודישער האַנדווערקער־באַנק אין לאָדז.
קומט פֿאָר דינסטאָג חמשה־עשר בשבט 18 יאַנואַר 1927, 7 אַ זייגער אָוונד אין ענגלישען־זאַל, אַל. 1־טער מאַי 2, צווייטער שטאָק, צו וועלכער עס ווערען איינגעלאַדען אַלע לאָדזער האַנדווערקער, מיטגלידער סיי נישט מיטגלידער. 405

ראַט און פֿערוואַלטונג.

בעמערקונג: אַלס מיטגלידער קען מען זיך דעקלאַרירען יעדען טאָג אין לאָקאַל פֿון באַנק אין די שעה'ן פֿון 9 ביז 1 מיטאָג.

יודישער קימעראַטען־ און זשורנאַליסטען־פֿעראיין אין וואַרשאַ אָפּטיילונג אין לאָדז.

מאָנטאָג, דעם 17־טען יאַנואַר פּונקטליך האַלב 9 אין אָוונד קומט פֿאָר אין לאָקאַל פֿון האַנדווערקער־קלוב פּאָלודניאָוואַ 4 —

אַטראָווער־אַקאַדעמיע

צום טויט פֿון גרויסען יודישען דיכטער

יהואש

(שלמה בלומגאַרטען ז"ל)

ס'נעמען אַ טייל: רעד. י. אונער, דיכטער י. האַצעלסאָן, רעד. ל. פּוחס, דיכטער מ. בראָדערזאָן

בילעטען צו 50 גראָשען — בײַם אַרייַנגאַנג פֿון זאַל. 947

לומדי שעורי ערב בגליל שייבלער קילינסקאַ 116

כּתר תּורה. כּי מציון תצא תורה ודבר ד' מירושלים.

דורכדעם מאַכען מיר בעקאַנט די רעליגיעזע יודישע בעפֿעלקערונג דאָס מיר אָרדנען איין אי"ה זונטאָג פּ' משפּטים (23 יאַנואַר) ד.י. פּינקטליך 5 אָוונד אין דער שוהל „סיני", גלובנאַ 62 — אַ 452

גראַנדיעזע התחלת הספר פֿייערונג

מיט'ן אַנטייל פֿון אַ בערימטען חזן מיט אַ כאָר פֿון 30 פּערזאָן אונטער דער לייטונג פֿון אַ בעוואוסטען דיריזשענט ווי אויך אַ גרויסער סימפֿאָנישער אָרקעסטער. עס נעהמען אויך אַ טייל: בעוואוסטע לאָדזער און וואַרשאָווער רעדנער ווי אויך גרויסע פּערזענליכקייטען. בעמערקונג: פֿאַר פֿרויען איינגאַנג פּאַרטערען.
איינטריטס־קאַרטען שוין צו בעקומען ביי 1) דאַווידאָוויטש גלובנאַ 63; 2) יאַקובאָוויטש גלובנאַ 58; 3) אַלטמאַן גלובנאַ 36; 4) דאַרעמבוס טאַרגאָוואַ 43; 5) אָליגאַווער פּיעטריקאָווער 176; 6) פּעטער נאַוואָט 30 און טעגליך פֿון 8—10 אין שעורי־ערב קילינסקאַ 116

Dr PRYBULSKI

25-88

Dr. med. I. WAJNBERG

Cegielniana 47 tel. 26-02

Dr.m. I. Bette

ספּעציאַליסט פֿאַר אינערליכע און קינדערקראַנקהייטען

Piotrkowska 6,
telefon 44-95.
נעמט אָן פֿון 8—11 פֿריה און פֿון 4—6 נאָכמיטאָג.

אכטונג, שטעפּער־מייסטער!

זונטאָג, דעם 16 ד. ח. פּונקט 8 אָוונד קומט פֿאָר אין לאָקאַל פֿון האַנדווערקער־קלוב, פּאָלודניאָוואַ 4

אַ פֿערזאַמלונג

מיט פֿאָלגענדען טאָג אָרדנונג: 1) דער פֿאַ־שטעהענדער יובילעאום פֿון האַנדווערקער־קלוב; 2) פֿאַהן־בעשטעטיגונג. אויף וועלכע אַלע שטעפּער מייסטער ווערען געבעטען פּינקטליך צו ערשיינען. בעמערקונג: די מיטגלידער וואָס זענען נאָך נישט איבערעקלאַרירט ווערען געבעטען איבערצודעקלאַרירען זיך. 417

מודעה ואזהרה!

דער הירטאָווע געגלעם יאַסל פֿיאָז הסכאַרניאַ 15 האָט אויף זיך מקבל געווען דברי חבֿ־ות ד. ה. ער האָט אויף זיך גענומען שטרענג אָפּ זיכען די תקנות פֿון ראַבינאַט. מען מעג מען שוין בײַ איהם קויפֿען געשאָכטענע עופֿות, גענז, אינדעקעס נאָר מיט אַ ביאַמבע שוחט'ס וועגען כשר לאָדז, דאָס זעלבע בײַ זיין איידעם לובעלסקי צעגעלניאַנאַ 39, און מיר זענען מזהיר באזהרה גדולה, אַז בכלל ווער עס היט זיך פֿון מאכלות אסורות, זאָל אַכטונג געבען בײַ קויפֿען געשאָכטענע עופֿות, עס זאָל האָבען די פּלאָמבע, און יעדער יוד וואָס וועט אָז אָפּהיטען, איז מחזק די תקנות הכשרות. 449 ועד הרבנים עם ועד הכשרות.

קומט און איבערצייגט אייך!

אַלער אַרט בּיטעס, פֿאַראַניעס, רעקירטען, אַפּעלאַציעס אין אַלע געריכטס פֿינאַנץ אַדמיניסטראַטיווע און קאָמונאַלע אינסטיטוציעס ווערען אמבעסטען אמביליגסטען און אמשנעלסטען ערלעדיגט אין ביוראָ

האָכבערג פּאָנסקאַ 1, טעל. 36-77.

בעמ.: טעגליך פֿון 3—5 ווערען ערטיילט עצות און אָנווייזונגען אין אַלע שטייער־אַנגעלעגענהייטען דורך ה' האָכבערג זעלבסט. כּ'קויף אויך אויס פּאַטענטען פֿאַר 1927. דער לעצטער טערמין איז דעם 15 יאַנואַר פּראָטעסטירטע וועקסלען ווערען אָנגענומען אויסצומאַהנען. 1542

עס ווערט זאָפֿאָרט געזוכט אַ

טאַמבור־גוזעלען

ווי אויך אַ יונגעל אויסצולערנען דאָס פֿאַך. 426
זיך צו ווענדען אין אַדמיניסטר. אונטערן נאָמען „K"

אַ מעכאַנישע־וועבערײַ

אין צענטרום שטאָט, וואָלט אָנגענומען אויף 50 ענגלישע שטוהל גלאַט און קאַרירט פֿון 36 ביז 72־ער לויין־אַרבייט. פֿון אייגענע סאָלידע פֿירמעס. קען זיין אויך מיט שפּולען און שערען אויף „קאָנוס" און „צעסטעל" מאַשין. אינפֿאָרמאַציעס: זאַסקאַדניאַ 44 וואוינ. 4 אָדער טעלעפֿאָן 2847. 419

ווײַכטיג נייעס

פֿאַר דער לאָדזער בעפֿעלקערונג!!!

ווערען אָנגענומען צו פּאַסאַנירען און צו איבעראַרבייטען מענער און דאַמען־היטען לויט די נייעסטע מאָדעלען. פֿון די עלטסטע היטען ווערען איבערגעאַרבייט אויף נעגעליך נײַ. געדענקט די אַדרעס פּיאָטרקאָווסקאַ 2 אָדער זגיערסקאַ 20 בײַ פֿערדער און האַרצעל. 453

נאָר פֿאַר 2 50 זל.

בעמ. פֿון 8 גילדען אָן בעקומט איהר אַלע אַרט נײַע היטען

מאַניקור 80 גר.

שערען, ווי אויך אָנדולירען דאַמען צו קאָנקורענץ פּרייזען אין דעם ערשטקל. פֿריזיער־אַנשטאַלט פֿון

א. אָרענשטיין פּאָמאָרסקאַ 3

בעקאַנטמאַכונג

דער פֿאָטאָגראַפֿישער אַטעליער

פֿון די פֿעראייניגטע פֿאָטאָגראַפֿיסטען

לאָדז, נאַרוטאָוויטשאַ 13 (פֿריהער: דזיע. נאַ)

מאַכט בעקאַנט דעם געעהרטען יודישען פּובליקום, אַז כּדי צו מאַכען מעגליך, וואָס ברייטערע קרייזען פֿון דער בעפֿעלקערונג זיך צו פֿאָטאָגראַפֿירען ביליג און גוט אין אונזער אַנשטאַלט, האָבען מיר בעשטימט פֿאָלגענדע נידריגע פּרייזען:

12 פֿאָטאָגראַפֿיעס	2 זל.
6 פֿאָסטקאַרטען רעטוש. די גאַנצע פֿיגור	3 זל.
6 גאַבינעט־פֿאָטאָגראַפֿיעס " "	10 זל.
1 פֿאָטאָ־פּאָרטרעט 50 X 40 " " פֿון נאַטור	10 זל.

בעמערקונג: אַ שלעכט וועטער שטערט נישט די אויפֿנאַהמען. — דער פֿאָטאָגראַפֿישער אַטעליער איז טעגליג אָהן איבעררייס פֿון 9 פֿריה ביז 7 אין אָוונד.

ציגעל־גאַס 60. ציגעל־גאַס 60.

8־קלאַסיגע „האור"

גימנאַזיאַל־קורסען

אויף די אויבענדערמאָנטע קורסען ווערען אָנגענומען נייע צוהערער און צוהערערינס אויפֿ'ן נייעם שול־יאָהר ביז'ן 20 היינטיגען חודש.

דער קורס פֿון אַ קלאַס דויערט 5 חדשים.

דער לעהרער־פּערסאָנאַל בעשטעהט פֿון די בעסטע און טיכטיגסטע קרעפֿטען פֿון די יודישע געזעלשאַפֿטליכע מיטעל־שולען אין לאָדז.

דער פּרייז איז אַ זעהר מעסיגער.

די קאַנצעלאַריע פֿאַר איינשרייבונגען איז טעטיג טעגליך פֿון 7 ביז 9 אָוונד.

ציגעל־גאַס 60, פֿראָנט, 2, שטאָק.

עס קלינגט שוין אין גאַנץ לאָדז,

אַז אַלע אַרט בּיטעס. פֿאַראַניעס, רעקורסען, אַפּעלאַציעס אין אַלע געריכטס, פֿינאַנס, אַדמיניסטראַטיווע און קאָמונאַלע אינסטיטוציעס ווערען אמבעסטען, אמביליגסטען און אמשנעלסטען ערלעדיגט אין ביוראָ

„פּאַלאַניאַ" אַלעיאַ 1 מאַי 7.

וויכטיגע בעמערקונג: טעגליך פֿון 5 ביז 7 ווערען ערטיילט עצות און אָנווייזונגען אין אַלע שטייער־אַנגעלעגענהייטען דורך ה' לעאָן שווייצער איבערזעצונגען: האַנדעלס־ און פּריוואַט קאָרעספּאָנדענץ, קאָנטראַקטען. פּראָטעסטירטע וועקסלען ווערען אָנגענומען אויסצומאַהנען מיט אייגענע קאָסטען. מיטגלידער פֿון פּראָפֿעסיאָנעלע פֿעראיינען צאָהלען 25% ביליגער.

אפשאפען אלע נאציאנאלע בעגרענצונגען

פאדערט פון דער רעגירונג די סעקציע פאר נאצ. מינדערהייטען

וו א ר ש א, 13. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). היינט איז פארגעקומען א וויכטיגע זיצונג פון דער סעקציע פאר נאציאנאלע מינדערהייטען.

אויף דער זיצונג האט מען ס׳רוב גערעדט וועגן אוקראינישע, ווייס-רוסישע און ליטווישע ענינים.

צום סוף האט מען אויך בעריה׳ט יודישע פראגען ווי ווינ״ק זונטאג-רוה, בירגערשאפט א. אנד.

עס איז בעשלאסען געווארען זיך צו ווענדען צו דער רעגירונג ת׳כף אפצושאפען אלע רעליגיעזע און נאציאנאלע בעגרענצונגען פון דער צארישער מאכט.

וועגען פוילישע בירגערשאפט פאר געוו. רוסישע איינוואנער.

וו א ר ש א, 13 (טעלעפאניש) דער נאציאנאל-ראט האט זיך היינט געווענדעט צום אינערן-מיניסטער מיט א בריף אין וועלכען עס ווערט איבערגעגעבען וועגען א געוויסען ליוואב, א געוועזענעם רוסישען אונטערטאן, וועלכער וויל איצט ווערען א פוילישער בירגער. דער פילאוועד סטאראסט א פאדערט אבער פון איהם ער זאל ברענגען א בעשטעטיגונג פון דער סאוויעטישער מאכט, אז ער האט זיך אפגעזאגט פון דער רוסישער בירגערשאפט. אזא דאקומענט איז אבער נישט מעגליך צו בעקומען. דער נאציאנאל-ראט בעט דעריבער אז דאס אינערן מיניסטעריום זאל אויפקלערען די לאגע.

לאקאטארען-דעלעגאציע ביים וויצע-פרעמיער בארטעל.

וו א ר ש א, 13 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). היינט האט דער וויצע-פרעמיער בארטעל אויפגענומען א דעלעגאציע פון די לאקאטארען. די דעלעגאציע האט פארלאנגט, אז די רעגירונג זאל אפשטעלען די עקסמיסיעס אין די ווינטער-חדשים פון 1. אקטאבער ביז׳ן 1 אפריל; אז דאס דירה-געלד פאר וואוינונגען פון 2 און 3 צימער זאל נישט געהעכערט ווערען און, אז ביי פראצעסען וועגען עקסמיסיע פאר נישט צאהלען קיין דירה-געלד, זאל דאס קומענדע דירה-געלד קענען איינגעצאהלט ווערען פאר׳ן פראצעס.

וויצע מיניסטער בארטעל האט אנגעוויזען דער דעלעגאציע, אז הגם ער איז מסכים מיט איהרע פאסטולאטען, קען אבער די פראגע נישט געלעזט ווערען אהן א ברייטער בוי-אקציע און דאס איז נישט מעגליך אהן א הלואה. ער האט אבער צוגעזאגט זיך צו פארשטענדיגען מיט׳ן יוסטיץ מיניסטעריום וועגען די ארויסגערוקטע פאסטולאטען פון די לאקאטארען.

4. קאנטא פון אומזאץ-שטייער קאן מען צאהלען אין ראטעס.

וו א ר ש א, 13 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) דאס פינאנץ מיניסטעריום איז נאכגעקומען די בקשה פון די כוחות פארייניגען און האט היינט ארויסגעגעבען א פעראָרדנונג, אז די 4 קאנטא פ׳ר׳ן אומזאץ שטייער פון 1921, וואס ווערט פעליג דעם 15 יאנואר זאל קענען איינגעצאהלט ווערען אין 2 ראטעס: ביז צום 20 יאנואר און ביז צום 20 פעברואר אהן צינזען אין שטראפען פאר פערשפעטיגונג.

אויב די ערשטע ראטע פון דער 4 קאנטא וועט צום טערמין נישט איינגעצאהלט ווערען, וועט דער גאנצער סכום איינגעקאסירט ווערען אויף אנ׳עקזעקוטיווען אופן מיט קאסטען פאר דער עקזעקוציע און צינזען.

צום סכום פון דער קאנטא ווערט צוגערעכנט דער 10 פראצענט צושלאג.

גרינדונג פון א ספרדישע באנק אין ארץ-ישראל מיט א קאפיטאל פון 10 ט. פונט.

י ר ו ש ל י ם. (יט״א). עס איז פערווירקליכט געווארען דער פלאן פון אלטוועלטליכען פערבאנד פון די ספרדישע יודען צו שאפען א באנק-אינסטיטוציע מיט׳ן צוועק צו אונטערשטיצען דעם ספרדישען ישוב אין ארץ ישראל. עס איז געשאפען געווארען א באנק מיט א קאפיטאל פון 10 000 פונט אונטער׳ן נאמען: „קופת אנשי ארץ-ישראל“.

דער גרעסטער טייל אקציעס איז געצייכענט געווארען דורך ספרדישע יודען אין ירושלים און אלעקסאנדריע. עס ווערט געפלאנט א גרויסע אקציע אין אלע ספרדישע קהלות פון דער גאנצער וועלט, כ״י צו פערגרעסערן דעם גרינדונגס-קאפיטאל פון דעם געשאפענעם באנק.

א סטיפענדיום אויף בעראכאוו׳ס נאמען אין ווילנער לעהרער-סעמינאר.

וו א ר ש א, 13 (טעלעפאניש) צום 9. יאהרצייט פון ב. בעראכאוו האט דער צ.ק. פון דער „יוגענד“ בעשלאסען צו גרינדען א סטיפענדיע אויפ׳ן נאמען פון ב. בעראכאוו. אויף דער סטיפענדיע וועלען או סגעהאלטען ווערען איינציגע שילער אין ווילנער לעהרער סעמינאר.

14-טע מליכה-לאטעריע

4 טע קל. 2-טער טאג.

די הויפט-געווינסען זיינען:

20 000 זל.	נומער 75367.
2,000 זל.	– 36921. 68321.
1,000 זל.	– 42507 69978.
800 זל.	– 44141 62421.
600 זל.	– 45209 72103.
500 זל.	– 2348 41087.
400 זל.	– 6828 13684 22749 25776 41980 42970 43741.

ד״ר אלעקסאנדער
מארגאליס
81 פיעטריקאווער 81
צו ריכ נ עקעהרט.

פ.פ.ס. שטערען זשעוווסקי׳ן צו ווערען לאדזער וויצע-וואיעוואדע.

וו א ר ש א, 13 (טעלעפאניש) ווי בעוואוסט האבען די פ.פ.ס. אין ווארשא מיט׳ן דעפ. מאראשעווסקי בראש, אויסגעאיבט זייער השפעה נישט צו דערלאזען דעם געוועזענעם לאדזער פרעזידענט זשעוווסקי צו פערנעהמען דעם אמט פון וויצע-וואיעוואדע אין לאדז.

נעכטען איז געקומען קיין ווארשא פון לאדז א דעלעגאציע, וועלכע וועט זיך היינט ווענדען צום וויצע פרעמיער בארטעל אויסצווירקען, אז מען זאל זשעוווסקי׳ן יא בעשטימען אויפ׳ן דערמאנטען אמט.

דער דייטשער רייכסטאג זאל פונאנדערגעלאזט ווערען, צוליב דעם לעצטען קאבינעט-קריזיס.

ב ע ר ל י ן, 13. (אטע) „פאסישע צייטונג“ טיילט מיט, אז פרעזידענט הינדענבורג איז ענטשלאסען איבערצוגעבען דעם דר. גורטאס די מיסיע פון שאפען א קאבינעט. גלייכצייטיג זאל ארויסגעגעבען ווערען א דעקרעט וועגען פונאנדערלאזען דעם רייכסטאג.

פראנצויזישער מיניסטער-קאבינעט

וועגען די אונטערהאנדלונגען צווישען שטרעזעמאן׳ען און בריאן׳ען.

פ א ר י ז, 13. (אטע). היינט איז פארגעקומען א קאבינעט-בעראטונג, אויף וועלכער ס׳איז, לויט אפיציעלע ידיעות, ארומגערעדט געווארען די אויסערן-פאליטיק.

בריאן האט רעפערירט וועגען די דייטש-פראנצויזישע בעציהונגען און דעם פערלויף פון די אונטערהאנדלונגען מיט שטרעזעמאנ׳ען

זיך אויפגעהאנגען פראפעסאר שאר׳ס שוויגער.

וו א ר ש א, 13 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) היינט האט זיך אין דער וואוינונג פון פראפעסאר שאר אויפגעהאנגען זיין שוויגער רחל 67 יאהר אלט.

מיט 2 חדשים צוריק איז אין צאפאט געשטארבען איהר מאן. די פרוי האט זיך שטארק איבערגעגומען מיט איהר מאנ׳ס טוט. אז זי האט בעקומען א נערוועז ערשיטערונג און דאס איז געווען די סבה פון איהר טראגישען זעלבסטמארד.

די זעלבסטמערדערין האט איבערגעלאזען צו איהר טאכטער א העברעאישען בריף, אין וועלכען זי בעט איבער פאר די חרפות צוליב איהר שריט. זי שרייבט, אז עס איז פערפאלען, זי מוז אוועקגעהען פון דער וועלט.

שבת אוונט ווערט דער טויטער קערפער איבערגעפיהרט קיין צאפאט און דארט געבראכט צו קבורה.

אין ירושלים קען מען פערלאנגען א טעלעפאן-נומער אין עלף שפראכען.

י ר ו ש ל י ם, (יט״א) אין כמעט אלע שטעט פון דער וועלט, ווען מען פערלאנגט א פערבינדונג מיט א טעלעפאן מוז מען אנגעבען דעם געפאדערטען טעלעפאן-נומער אין דער שפראך פון לאנד.

אין ירושלים דאגעגען קען מען זיך ווענדען צום טעלעפאן מיידעל אין פאלגענדע עלף שפראכען: ענגליש, העברעאיש, אראביש, פראנצויזיש, דייטש, שפאניש, גריכיש, איטאליעניש, ארמעניש, רומעניש, און רוסיש. יעדע טעלעפאן-מיידעל אין ירושלים בעזיצט פאלקאם ווענינסטענס דריי שפראכען און פערשטעהט לייכט די ציפערן אין די אנדערע אלע שפראכען.

פריזיער-אנשטאלט

ל. ראזענצווייג, זאווארזקא 26, טעל. 24-45

דערמיט האב איך דעם כבוד צו וויסען צו טון די געעהרטע דאמען, אז מיין דאמען-פריזיר-אנשטאלט איז געווארען איינגעארדענט לויט די נייעסטע פאדערונגען. ערשטקלאסיגע ארבייטען ווערען אויסגעפיהרט דורך קוואליפיצירטע כוחות אונטער מיין אנפיהרונג. שערען און אנדולאציע אויף וואסער, דאמף און קאראבי־שער ווי אויך פארבען די האר „Henné L’oréal,“

שערען	1 ז״ל	וואסער-אנדולאציע	2.50 זל.
„ שילערינגם	„ 0.70	וואשען דעם קאפ	„ 1.50
„ און אנדולאציע פון		מאניקור	„ 1.—
באטשקעס און לאקען	„ 1.50	טלעניען די האר	„ 5.—
אנדולאציע פון גאנצען קאפ	„ 1.50	פארבען מיט „Henné L’oréal“	„ 15.—

בעמערקונג: דאמען, וועלכע קומען צו פאהרען מיט דעם טראמוואי אויף שערען און אנדולירען דעם גאנצען קאפ, צאהלען אנשטאט 2.50—2.10

464

חברה „נושאי המטה“ לאדז פל. וואלנאשטשי 3.

מיר מאכען בעקאנט די געעהרטע מיטגלידער פון פעראיין, אז דעם זונטאג א׳ פרשת יתרו דעם 16. יאנואר ד. י. קומט פאר אין אייגענעם לאקאל, 423

די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג

אין דעם 1-טען טערמין 4 א זייגער נאכמיטאג, און ביי די נישט ערשיינונג פון די געהעריגע צאהל מיטגלידער אין דער צייט קומט די פערזאמלונג פאר אין דעם זעלבען טאג צום 2-טען טערמין אין 6 א זייגער אווענט. טאג-ארדנונג: 1) בעריכט פון יאהר 1926. 2) וואהלען פון א פערוואלטונג. 3) פרייע פארשלאגען. די מיטגלידער ווערען געבעטען צו קומען פינקטליך. מיט אכטונג די פערוואלטונג.

בעקאנטמאכונג!

די פערוואלטונג פון די קאלאניאל-סעקציע ביים צענטראל-פערבאנד פון פאלקס-הויז זאווארזקא 5, מעלדעט אלע איהרע מיטגלידער, אז פון היינטיגען-טאג איז די סעקציע פון קאלאניאל-הענדלער ביי דער צענטראלע פון די קליינהענדלער זאווארזקא 5 פאלשטענדיג ליקווידירט און איז איבערגעגאנגען אין יודישען קאלאניאל-קליינהענדלער פעראיין צעגעלניאנא 15, אין וועלכע מיר האבען דעם כבוד אייך דאס מיטצוטיילען. גלייכצייטיג מעלדען מיר, אז זונטאג דעם 16. יאנואר פונקטליך 6 נ. מ. וועט פארקומען

די קאנסטיטואירענדע פערזאמלונג

מיט וואהלען פון א נייער פערוואלטונג און רעוויזיאנס-קאמיסיע. מיר בעטען אלע מיטגלידער און זייערע אינטערעסען פינקטליך צו קומען אויף דער אויסערגעוועהנליכער פערזאמלונג.

די צייטווייליגע קאמיסיע. 462

בעקאנטמאכונג!

דער יודישער קאלאניאל-קליינהענדלער פעראיין

צעגעלניאנא 15, מאכט בעקאנט אלע זיינע מיטגלידער ווי אויך אלע הענדלער פון דער בראנזשע פון אנדערע פעראיינען, צוליב די אלגעמיינע פעראייניגונג פון דער קאלאניאל-בראנזשע צו קומען זונטאג, דעם 16. יאנואר 6 נ. מ. אין פעראיינס-לאקאל צעגעלניאנא 15, אויף דער

אויסערגעוועהנליכער פערזאמלונג

וואס וועט בעטראכט ווערען פאלגענדע פונקטען 1) בעריכט; 2) פרייע פארשלאגען; 3) וואהלען פון א פערוואלטונג און רעוויזיאנס-קאמיסיע.

די פעראייניגטע קאמיסיע.

די בעוואוסטע

זייף-פאבריק

אויף גדאנסקא 59,

וועלכע ארבייט אויס די בעסטע זייפען עמפעהלט איצט ווידער די בעקאנטע מארקע 433

„Mydło Robotnik“

א. ח. גוטערמאן.

שייטלען

פון פערשידענע קוואליטעטען האאר, פערס. מאדעלען, נייטע אויסארבייטונג, רעעלע בעהאנדלונג. צו בעקומען קאמיענא 5, 2-טען הויף לעצטען איינגאנג, 2-טען שטאק ביי בצלאל פארזשוצקי.

דייטש טעאטער. דירעקציע: זעמאך.

מארגען שבת קומט פאר דער בענעפיס פון ארטיסט מיא קליין. ס׳ווערט געשפילט צום 2 מאל

ווילנער בלוט

אפערעטע אין 3 אקטען פון שטרויס.

צו אויפמערקזאמקייט פון

מוטערס!

פון 53 יאהר אויסגעצייכענט וועלט-בעקאנטע ערנעהרונג שטארקענדיג מיטעל

Scotta Emulsja Tranowa

SCOTTA טראן-עמולסיע

ענטהאלט חוץ טראן פאספאר זאלץ אין וואפנע, זעהר געשמאק, ווערט פערשריבען דורך די גרעסטע מעדיצינישע אויטאריטעטען ביי סקראפולן, ענגלישע קרענק, בלוט-ארימקייט א״א. ביי קינדער און דערוואקסענע. צו בעקומען אין אלע אפטייקען און אפטייק-סקלאדען. פאדערט נאר ארגינעלע SCOTTA מיט דער דערמאנטער שוץ-מארקע.

פראגען פון טאג.

די וואהלען אין פראנקרייך.— ראל פון פעלקער-בונד.

פראנקרייך פערבלייבט דעמאקראטיש, פראנקרייך וויל ווייטער פיהרען איהר שלום פאליטיק – אט דאס איז דער רעזולטאט פון די נאר וואס אבגעהאלטענע פראנצויזישע סענאט-וואהלען, געזיגט האבען נישט די, וואס האבען געפאדערט א שאוויניסטישען, רעאקציאנערען קורס און מיליטאר. וועלכער קען נאך אלץ נישט בעגרייפען, אז דאס פראנצויזישע פאלק וויל איצט לעבען בשלום מיט דייטשלאנד, איז דורכגעפאלען.

די לינקע, פראגרעסיווע פארטייען וועלען אמת האבען נור א קליינע מעהרהייט פון קוים 6 ביז 8 שטימען, אבער זיי וועלען האבען די מעהרהייט אין סענאט און דאס איז גענוג, כדי צו זיכערען די פראנצויזישע שלום-פאליטיק און קורם כל די-מפלה פון די שאוויניסטען.

דער דאזיגער רעזולטאט איז אויך נישט קיין קלייניגקייט פאר אונז דא, ווייל פראנקרייך איז נישט ווייט פון אונז און ווייל מיר זענען שטארק פערינטערעסירט אין אלעמען, וואס זיכערט אדער דערשיטערט די שלום-שאנסען אין אייראפא. א פאריז, וואס וויל שלום, צווינגט אויך ווארשא צו פיהרען א רוהיגע פרידענס-פאליטיק און זאל מען נור דארט אנהויבען ווידער צו רעדען און שרייען מלחמה-טאן, דאן וועט איהר באלד זעהען, ווי מען וועט אויך ביי אונז זיך פרעהען אז אט, אט קומט א פרישע „וואיענקא".

* * *

אז ס'איז טאקי אזוי, דאס בעווייזט אונז אמבעסטען די לעצטע רעדע פון אונזער אויסערן-מיניסטער זאלעסקי. זונטאג האט ער ווידער אין א פערזאמלונג אונטערגעשטראכען די נויטיגקייט פון שלום און פון א אויפריכטיגער מיטארבייט מיט דער פעלקער-בונד, וועלכער איז לעת-עתה דער בעסטער אינסטרומענט צו זיכערן דעם פרידען אין אייראפא.

זאלען זיך אונזערע ענדעקשע שאוויניסטען ווייטער פריווען אבצושפאטען די בעדייטונג פון דער פעלקער-ליגע, זאלען זיי ווייטער אוועקשטעלען דעם פעלקער-בונד אלס א אינטריגע פון יודען בזה האופן צו הערשען איבער דער וועלט – א פאקט פערבלייבט, אז די איינציגע האפנונג פון פוילען צו דערהאלטען דעם שלום און די איצטיגע פוילישע גרעניצען איז טאקי בלויז אט דער פערשפאטעטער און פעראכטעטער פעלקער-בונד אין גענף. ה' זאלעסקי האט דעריבער ערקלערט – ווי פאר אנ'אויסערן מיניסטער – גענוג אפען.

דייטשלאנד, האט ער געזאגט, וויל נישט אנערקענען די היינטיגע פוילישע מערב גרעניצען; דייטשלאנד וויל ביי אונז ווידער אפנעהמען אויבער-שלעזיען, בפרט אבער פאמאזשע מיט דעם דאנציגער קארידאר און מיר וועלען קיין איין טריט פוילישען באדען נישט אפטרעטען. ס'איז גצוועזן צו ערווארטען, אז אזא ערקלערונג וועט קומען, צוגעגעבען מוז אבער צו איהר ווערען, אז אויב מיר און מיט אונז צוזאמען די וועלט ווילען זיך נישט ווידער אריינשטירצען אין דעם אומגליק פון בלוטיגע מלחמות, דאן פערבלייבט דאך אויך אין דער פראגע פון פאמאזשע און דאנציגער קארידאר דער פעלקער-בונד אונזער גרעסטע האפנונג.

די פעלקער-ליגע האט אנערקענט די פוילישע גרעניצען, זי וועט זיי אויך מוזען שיצען געגען איטליכען פרוב פון אנגריף מצד די דייטשען. שלום-פאליטיק, פעלקער-בונד און פעלקער-פערשטענדיגונג זענען אזוי ארום פאר פוילען היינט נישט מעהר קיין טעארעטישע, פלאטאנישע פראגען, נאר זיי דעצידירען פשוט איבער אונזער רוה און לעבען.

דעפ. מ. פראסטיג.

ווי אזוי האט מען אויפגענומען די „הבימה" אין ניו-יארק.

(קארעספאנדענט פון ניו-יארק צום „נייעם פאלקסבלאט").

געקומען, געשפילט און געזיגט האט די „הבימה" אין ניו יארק. דער נצחון איז אבער דערווייל בלויז א מאראלישער, מעגלעך, אז שפעטער וועט ער אויך זיין א פינאנציעלער, דערווייל אבער איז די „הבימה" אויפגענומען געווארען מיט בעגייסטערונג דורך דער ניו יארקער פרעסע, און בלויז דורך דער פרעסע. די ברייטע מאסען. וואס מען האט דערווארטעט צו די „הבימה" פארשטעלונגען, האבען זיך דערווייל נישט געאיילט צו קומען.

פערשטייט זיך, אז דאס איז א בזיון פאר ניו-יארק. עס איז א בזיון פאר די ליבהאבער פון יודישער קונסט, און נאך גרעסער איז דער בזיון פאר די ניו-יארקער אנהענגער פון העברעאיש. גראדע האט מען קיין גרויסע צאל העברעאיסטען נישט געקענט זעהן היינטיגע וואך אין טעאטער, וואו די „הבימה" האט אנגעהויבען איהרע פארשטעלונגען.

אנגעהויבען האט די „הבימה" איהרע ארויסטרעטונגען אין ניו-יארק מיט דער אויפפיהרונג פון אנ-סקי'ס „דבוק". אין ניו-יארק האט מען שוין אזוי פיל מאל געשפילט דעם „דבוק": אז עס איז שווער צו געפינען א מענשען, וואס זאל איהם נישט האבען געזעהן כאטש איין מאל. מען האט דעם „דבוק" געשפילט אין דעם יודישען קונסט טעאטער, מען האט איהם געשפילט ביי די ווילנער, מען האט איהם אויך געשפילט אויף דער ענגלישער ביהנע. וואו נאר א יוד, וואס גייט אמאל אין טעאטער האט אין ניו-יארק נישט געקענט אויסמיידען צו זעהן דעם „דבוק".

אפשר ליגט אין דעם די סיבה פאר וואס די אויפפיהרונג פון „דבוק" ביי דער „הבימה" זענען נישט אזוי געפאקט ווי מען האט לכתחילה דערווארט. מעגליך, אז דער אימפרעסאריא פון דער „הבימה" האט געמאכט א טעות רעכענענדיג, וואס ער האט פארגעשטעלט דעם „הבימה"-טעאטער פאר דעם ניו-יארקער עולם דורכ'ן „דבוק". ווארשיינליך האט ער אויסגערעכנט, אז יעדער איינער, וואס האט שוין געזעהן דעם „דבוק" אויף יודיש אדער אויף ענגליש, וועט יעצט וועלען זעהן דעם אריגינעלן „דבוק" אויף העברעאיש.

ווי די זאך זאל אבער נישט זיין, איז די ערשטע וואך פון די „הבימה"-אויפטרעטונגען אין ניו יארק נישט געווען קיין דערפאלגרייכע אין פינאנציעלען זין. שוין איצט, איידער די וואך איז פערענדיגט, ווערט שוין אנאנסירט, אז אין א פאר טעג ארום וועט דער „דבוק" אראפגענומען ווערען פון דעם „הבימה"-רעפערטואר און אז דער הבימה-טעאטער וועט אנפאנגען שפילען פינסקי'ס „דעם אייביגען יוד".

אבער אויב דערווייל זענען די פארשטעלונגען פון „הבימה" נישט אזא פינאנציעלער דערפאלג ווי מען האט דערווארט, זענען זיי דערפאר א געוואלדיגער מאראלישער ערפאלג. אמת עס זענען פארהאן פערשידענע מיינונגען צווישען טעאטער-קריטיקער וועגען דער טעכניק פון דער אויפפיהרונג פון „דבוק" דורך דער „הבימה". א טייל קריטיקער זאגען, אז די „הבימה" האט רוסיפיצירט דעם „דבוק". אלע זענען אבער מודה, אז די אויפפיהרונג גופא איז געניאל און אז דער „הבימה"-טעאטער איז ווירקליך א נייע דערשיינונג אין דער יודישער טעאטער-קונסט.

דאס מערקווירדיגסטע וועגען דער אויפפיהרונג פון דער „הבימה" איז דאס, וואס אפילו די קאמוניסטישע צייטונג „פרייהייט" לויבט זי. דער זעלבער מ. אלוין, וואס איז מיט א קורצער צייט צוריק ארויסגעקומען אין דער עפענטליכקייט געגען אזעלכע מיסטיש רעליגיעזע פיעסען ווי דער „דבוק", איז ארויס אין דער „פרייהייט" מיט א בעגייסטערטען ארטיקעל פאר דער „הבימה". לויבענדיג א ה אויפפיהרונג פון „דבוק" ביז צום זיבעטען הימעל, און רופענדיג אלע יודישע ארבייטער, אז זיי זאלען קומען צוזעהן ווי די „הבימה" פיהרט אויף דעם „דבוק".

דאס זעלבע איז אויך מיט די ענגלישע צייטונגען, אלע קריטיקער פון דער ענגלישער פרעסע זענען זיך צונויפגעקומען אויף איין פונקט אין זייערע אפשאצונגען וועגען דער „הבימה" אויפפיהרונג פון „דבוק", קיינער פון זיי פערשטעהט נאטירליך נישט קיין העברעאיש, יעדער איינער פון זיי האט אבער גענוג מאל שוין געזעהן דעם „דבוק" אין ניו-יארק אויף ענגליש און אויף יודיש, בכדי צו וויסען וואס עס קומט פאר אויף ביהנע. זיי האבען כמעט אלע איין מיינונג, אז די אויפפיהרונג פון „דבוק" דורך דער „הבימה" איז די גרעסטע און בעסטע, וואס זיי האבען פאר דער גאנצער צייט געזעהן אין די איבעריגע טעאטערן.

וואלט די העברעאישע קאלאניע אין ניו-יארק זיך גענומען די מיה אנשטאט צו ריידען וועגען דער גרויסקייט פון דעם „הבימה"-טעאטער, בעסער קומען אין טעאטער אריין און זעהען ווי די „הבימה" שפילט, איז קיין צווייפעל נישט, אז די „הבימה" וואלט אין אמעריקא געווען געזיכערט אויך מיט א גרויסען פינאנציעלען ערפאלג פאר א היבשע צאהל מאנאטען. קומען אבער דערווייל אב די העברעער אין ניו-יארק בלויז מיט רעדען וועגען דער „הבימה", און די יעניגע, וואס זענען דערווייל ביז איצט געקומען אין טעאטער צו די „הבימה"-פארשטעלונגען זענען מעהרסטענטייל יודישיסטישע אנהענגער פון קונסט אין אלגעמיין.

די „הבימה" איז געקומען קיין אמעריקא אויף א משך פון 6 מאנאטען. זי רעכענט אויף ארויסצופאהרען אין די פראווינץ-שטעדט. דער פונדאמענט פון איהר שפילען איז אבער אין ניו-יארק. אין ניו יארק, וואו עס איז פארהאן א מיליאניגע יודישע בעפעלקערונג האט מען דערווארט, אז די „הבימה" וועט בעקומען נישט קיין קלענערען פינאנציעלען ערפאלג ווי אין בערלין, ווארשא אדער ריגע. די דאזיגע ערווארטונגען וואלטען געקענט גרינג פערווירקליכט ווערען, ווען די פערשידענע העבראישע קלובען און קולטור-אינסטיטוציעס, וואס זענען פארהאן אין ניו-יארק אין די הונדערטער וואלטען גענומען אנ'אקטיווען אינטערעס אין מאכען די „הבימה"-אויפפיהרונגען פאר א פינאנציעלען ערפאלג. וועלען זיי דאס טון? אנ'ענטפער אויף דער דאזיגער פראגע קען געגעבען ווערען בלויז דורך זיי אליין, נישט דורך קיין אנדערען.

(יט"א). **ב. סמאליאר.**

א וועלטענער צווילינג, וואס איז ארעטעניש פאר די געלעהרטע.

צוויי ברידער, וואס זעהען, טראכטען און שרייבען גלייך.

שוין א לענגערע צייט זענען אין די וויסענשאפטליכע קרייזען אין לאנדאן פערנומען מיט'ן שטודירען א אויסטערלישען צווילינג, וואס האט נישט זיין גלייכען אין דער מעדיצין און דער פסיכאלאגיע.

דער לאנדאנער צווילינג שטעלט מיט זיך פאר א אינטערעסאנטע רעטעניש, ווי דער בעריהמטער סיאם-צווילינג, וואס איז א לאנגע צייט געווען דאס וואונדער פון אייראפא און אמעריקא.

דער לאנדאנער צווילינג—די ברידער ג. און ל. עליס שטעלען מיט זיך נישט פאר קיין שום אנאטאמישען פענאמען. זיי זענען נישט צוזאמענגעוואקסען, ווי דער סיאמער צווילינג. ביידע יונגע מענשען, וואס ציילען היינט דעם 25-טען לעבענס-יאהר, זענען סיי פיזיש סיי גייסטיג פולשטענדיג נארמאל.

די גענויסטע מעדיצינישע אונטערזוכונג האט נישט בעוויזען אויסצוגעפינען ביי זיי קיין שום פיזישע צי גייסטיגע אבנארמאליטעטען.

דערפאר רופט ארויס בעוואונדערונג זייער אבסאלוטע עהנליכקייט איינער צום אנדערן. ביידע זענען פון איין הויך. דער זעלבער שטעל פון קערפער. די זעלבע שטריכען פון פנים, די זעלבע האר, אויגען און אפילו דעם זעלבען צונג האבען זיי און דאס זעלבע קול.

אבער דאס איז נאך נישט אלץ. זייערע פינגער אפדריקען זענען איינע און די זעלבע, אין די קינדער-יאהרען האבען זיי ביידע אין איין צייט דורכגעמאכט די אייגענע קינדער-קראנקהייטען. אין דער שולע האבען זיי ביידע געמאכט גלייכע פארשריטען. אין איין סארט למודים, אזוי, אז ביידע האבען בעקומען גלייכע אויסצייכנונגען. ביים מאכען מאטעמאטישע אויפגאבען, האבען זיי שטענדיג געמאכט די זעלבע גרייזען.

כדי וויסענשאפטליך אויסצופארשען דעם צווילינג, האט מען די 2 ברידער אויפגענומען אין 2 בעזונדערע צימערן פון לאנדאנער פסיכאלאגישען לאבאראטאריום און מ'האט זיי געגעבען צו לעזען א מאטעמאטישע אויפגאבע, ווי אויך איין און דעם זעלבען ענגלישען טעקסט איבערצוזעצען אויף פראנצויזיש.

דער רעזולטאט פון דער פסיכאלאגישער אונטערזוכונג איז געווען וואונדערבאר. ביידע ברידער האבען געמאכט די זעלבע פעהלערען און דאס כתב-יד איז געווען אזוי עהנליך, אז די גרעסטע גראפאלאגען וואלטען נישט געקענט ענטדעקען אין ביידע האנטשריפטען קיין שום חילוק.

אנ'אנדערש מאל האט מען זיי פארגעלייגט צו צייכענען א מאפע פון ענגלאנד. ביידע האבען די צייכנונג אנגעהויבען פון איין און דעם זעלבען פונקט און האבען ביידע פערענדיגט פולשטענדיג אידענטיש.

דער דאזיגער פאל האט פאר די געלעהרטע געשטעלט א רייה שווערע פראבלעמען צו לעזען. פראפ. גריירען פערנעהמט זיך מיט דער גרינדליכער אויספארשונג פון דעם זעלטענעם צווילינג און די רעזולטאטען פון זיין ארבייט זאל ער בקרוב מודיע זיין דער לאנדאנער אקאדעמיע.

יודישע נייעס.

דער פאליטישער דורכפאל פון גראף אנדראשי.

בודאפעשט, (יט"א) אין אונגארישע פאליטישע קרייזען האט געמאכט א שטארקען רושם דער דורכפאל פון גראף אנדראשי בעת די וואהלען אין אונגארישען מאגנאטען-הויז. גראף אנדראשי האט אויך ארויסגעשטעלט זיין קאנדידאטור צו די וואהלען אין פארלאמענט און איז אויך דורכגעפאלען. גראף אנדראשי איז געווען דער לעצטער אויסערן-מיניסטער פון דער הבסבורגער מאנארכיע. ווי מען גיט איבער, וועט זיך גראף אנדראשי איצט אינגאנצען צוריקציהען פון פאליטישען לעבען.

בעת דער הערשאפט פון דער קריסטליך-נאציאנאלער ריכטונג אין אונגארן, האט זיך גראף אנדראשי ענטזאגט פון זיינע פריהערדיגע ליבעראלע איבערצייגונגען און איז אויסגעוועהלט געווארען אלס פרעזידענט פון דער קריסטליך נאציאנאלער ליגע. אין יענער צייט האט ער אויך געשאפען זיין אנטיסעמיטיש געפארבטען ארגאן „מאדושיפאג", וואס האט געפיהרט א פערביסערטען קאמף געגען דער רעגירונג.

די ערשטע ריכטעריז אין פראנקפורט א יורישקע.

פראנקפורט, (יט"א) אין דעצעמבער 1926 האט אין פראנקפורט צום ערשטען מאל אנגעהויבען אמטירען א פרוי א ריכטער. דאס איז די יודישע פריילין דר. הערווינג פראנק. די דאזיגע ערשטע פרוי, וואס איז א מיטגליד פון פראנקפורטער אויבערלאנד געריכט, האלט זיך שטרענג ביי די יודישע דינים און מנהגים, ווי עס ווערט פעסטגעשטעלט אויך אין די קריסטליכע קרייזען. ערפילט די יודישע ריכטערין איהרע פליכטען מיט א זעלטענער ענערגיע און זיכערהייט.

די אימיגראציע און עמיגראציע אין די פעראייניגטע שטאטען.

וואשינגטאן, (יט"א) דער הויפט-אימיגראציע קאמיסאר הערי האל האט פערעפענטליכט אנ'אפיציעלע סטאטיסטיק פון דער אימיגראציע אין די פעראייניגטע שטאטען אין אקטאבער 1926 יאהר. לויט דער דאזיגער סטאטיסטיק זענען אין אקטאבער אנגעקומען אין די אמעריקאנער האפענס 36,187 פערזאן, פון וועלכע 34,526 זענען געווען איינגעוואנדערטע, וואס זענען געקומען קיין אמעריקא אויף שטענדיג. אין פערלויף פון זעלבען מאנאט זענען פון אמעריקא ארויסגעשיקט געווארען 566 אונגעוואונשטע „פרעמדע" און 19,180 נישט-בירגער זענען אליין אוועקגעפאהרען פון לאנד.

אלמנה פון דוד פרישמאן אנגעקומען קיין אמעריקא.

ניו-יארק. (יט"א) מיט דער שיף „פאריז" איז דא אנגעקומען מאדאם לילי פרישמאן. מאדאם פרישמאן וועט אין ניו-יארק און אין א רייה אנדערע שטעט אין די פעראייניגטע שטאטען האלטען פארלעזונגען וועגען שאפען און לעבען פון דוד פרישמאן.

Dr. med. GRZEGORZ ROSENBERG

אינערליכע קראנקהייטען

ספעציאליסט פאר מאגען, דארם און לעבער-קראנקהייטען.

Gdanska 44, telefon 24-44

צוריקגעקעהרט

נעמט אן פון 5 ביז 6^{30} זונטאג פון 9 ביז 11

מארגען שבת פרעמיערע!

וויען, די שטאט פון מיינע טרוימען

בילד פון זארגלאזען וויענער לעבען אין די הויפשטאדט:

Harry Liedtke, L. Harvej, Mary Kid

און אנד. ---- וויענער מעלאדיעס! ----

פאספארטען זענען נישט גילטיג ביז דעם 17-טען ה. ח.

„Reduta"

היינט אונאבריפליך צום לעצטען מאל!

דאס הארץ פון א קאטארזשניק

ענדע פון פילם „NĘDZNICY" פון וויקטאר הוגא.

פרייזען פון אלע פלעצער אויף אלע סעאנסען 1 זל. און 2 זלאטים.

אנהויב פון די סעאנסען: 5, 7.30 און לעצטער סעאנס 10 אין אווענט.

די אדורכגעלאָזטע געלעגענהייט.

פון: דעפּ. ד"ר י. ראָזענבלאַט.

ווען מ'האָט געשריבען דעם ווערסאַי-לער טראַקטאַט מיט זיינע גאַנץ שווערע פונקטען פאַר'ן בעזיגטען דייטשלאַנד, האָט אין דער דיפּלאָמאַטישער וועלט קורסירט א וויץ: די בעדינגונגען זענען בעמאַכט געוואָרען אַזוי שווער, כדי מ'זאָל זיי קענען נישט אויספיהרען. ס'זענען פערגאַנגען סך הכּול 8 יאָהר נאָכ'ן קריג און מ'זעהט ווי פון טאָג צו טאָג וואַקסט דייטשלאַנדס איינפלוס אין דער אייראָפּעאישער פּאָליטיק אַלץ גרע-סער און שריט נאָך שריט ווערען אָפּ-געשוואַכט די שווערע פּאַראַגראַפען פון טראַקטאַט. דער ווידערשטאַנד מצד גע-וויסע פראַנצויזישע קרייזען געגען אַנ-אויסגלייך מיט דייטשלאַנד פערשוואַכט דעם ביסלעכווייז און נישט ווייט איז די צייט, ווען ס'וועט קומען צו אַ פול-שטענדיגער פערשטענדיגונג צווישען די ביידע גרויסע לענדער.

דאָ ווירקען אויך מיט אַנדערע מאָ-מענטען: די שטאַרק אַגרעסיוו-אימפּער-יאַליסטישע פּאָליטיק פון מוסאָליני, וועל-כער האָט זיך געמאַכט פאַר אַנ'אידעאַל די אַלטע רוימישע אימפּעריע, מיט וואָס ער רייצט אויף די פאַנטאַזיע פון אי-טאַליענישען פאָלק; דער עקאָנאָמישער צושטאַנד פון פראַנקרייך גופא און פון אַנד. איהרע בעפריינדעטע מלוכות.

די נאָך-קריג-יאָהרען זענען פאַר דייטש לאַנד נישט פערלוירען געגאַנגען: בע-זייטיגט פון פּאָליטישען איינפלוס, האָ בען די דייטשען זייער גאַנצע ענערגיע אַנגעווענדעט, כדי ווירטשאַפטליך שטאַרק צו ווערען. מ'מוז מודה זיין, אַז זיי האָ-בען אויפ'ן דאָזיגען געביט בעוויזן וואונדער. אין די דייטשע שפּאָר-קאַסס און באַנקען ליגען היינט ציר-א 4 מי-ליאַרד גאָלד-מאַרק אָפּגעשפּאָרטע דורך דער בעפעלקערונג. דער קרעדיט, וועל-כען דייטשלאַנד געניטט אין אויסלאַנד

אין ספּעציעל אין אַמעריקאַ איז זעהר גרויס, דער גרעסטער נאָך ענגלאַנד אין גאַנץ אייראָפּאַ. דאָס זענען די בעסטע בעווייזען פון אַנ'עקאָנאָמישער סאַנאַציע. און דעם דאָזיגען אומשטאַנד נוצען די דייטשען אויס אויפ'ן פּאָליטישען געביט. מ'האָט צוריק געוואונען דעם צוטרוי צו זיך גופא, מ'הויבט זיך אָן ארומצוקוקען אַרום צי ס'וועט נישט געלינגען אויס צוגלייכען אויך די טעריטאָריאַלע פער-לוסטען.

מיט אַ פּאָר חדשים צוריק האָט גע-מאַכט אַנ'איינדרוק די ידיעה, אַז דייטש-לאַנד וויל אָפּקויפען ביי בעלגיען איינ-גע קרייזען, וועלכע האָבען פריהער גע-הערט צו דייטשלאַנד. אין די לעצטע טעג האָט דער אויסערן-מיניסטער קאָנ-סטאַטירט אין זיין רעדע, אַז אין דייטש לאַנד בעשעפטיגט מען זיך מיט'ן גע-דאַנק צו דערגרייכען געוויסע ענדערונ-גען אויף דער מזרח גרעניץ. ס'וואָלט געווען נישט קלוג אָנצונעהמען, אַז אונ-זער מערב-שכן טראָגט זיך אַרום מיט קרי-געריש געדאַנקען בנוגע פּוילען. מ'איז אויף יעצטער זייט גרעניץ נישט אַזוי גאָ-איזו מ'זאָל גלויבען, דאָס אַנ'אַגרעסיווע מלחמה מיט פּוילען איז היינט מעגליך און האָט די מינדעסטע שאַנסען אויף ערפאָלג. אין די נאָהענטסטע יאָהרען וועט די פּאָליטישע געאָגראַפיע פון אייראָפּאַ גאַנץ זיכער נישט פערענדערט ווערען. פון דער אַנדערער זייט אונטערליגט אָבער נישט קיין שום ספק, אַז דייטש-לאַנד וועט אויסנוצען איהר גאַנצען עקאָנאָמישען איינפלוס, כדי צו דער-גרייכען פאַר זיך גינסטיגע רעזולטאַטען ביי די שכנים.

מ'טאָר זיך נישט מאַכען קיין אילו-זיעס. דער דאָזיגער עקאָנאָמישער איינ-פלוס פון דייטשלאַנד איז זעהר מעכטיג און ס'וואָלט געווען נישט קלוג מיט איהם זיך נישט צו רעכענען. פּוילען האָט געמאַכט אַ גרויסען פעהלער, אין

דער צייט, ווען רוסלאַנד און דייטש-לאַנד זענען געלעגען צושלאָגען און גע-ווען עקאָנאָמיש דעזאָרגאַניזירט, האָט אונזער מלוכה געהאַט די בעסטע גע-לעגענהייט זיך ווירטשאַפטליך צו בע-פעסטיגען און צו קאָנסאָלידירען. מ'האָט אָבער די קאָסטבאַרע צייט פערלוירען אויף אויסערליכע און אינערליכע פּאָלי-טישע עקספּערימענטען, און דער פועל יוצא דערפון איז געוועזען, אַז היינט, ווען די שכנים, יעדענפאַלס דער מערב-שכן איז עקאָנאָמיש און פּאָליטיש שטאַרק געוואָרען, איז דאָס גאַנצע ווירטשאַפטלי-כע לעבען אונזער'ס דעזאָרגאַניזירט. דער שכן איז געוואָרען רייכער, מיר זענען געוואָרען גאַנץ אָרים. מיט 8 יאָהר צוריק האָט פּוילען געהאַט אַ קרעדיט אין אויסלאַנד, דאָס איז געווען אין אַ צייט, ווען מ'וואָלט נישט דייטשלאַנד און בישט רוסלאַנט נישט געבאָרג. קיין

גראָשען. היינט האָט דייטשלאַנד אַ מיליאַרד דאָלאַר אָפּגעשפּאָרטע געלד, האָט אַ סטאַביליזירטע וואַלוטע, היינט באָרגט מען רוסלאַנד הונדערטער מיליאָנען, און מיר קוקען זיך אַרום אין דער ווייטער וועלט נאָך געלד און מיר ווייסען נאָך אייגענטליך נישט וואָס צו טון מיט'ן געלד, ווען מ'וועט עס בעקומען: צי זאָל מען עס בענוצען אויף אינוועסטיציעס, אָדער אויף צו סטאַביליזירען דעם זלאָטי.

מ'טאָר נישט צומאַכען די אויגען דערויף, אַז די לאַגע פערערגערט זיך. מ'פיהרט שוין היינט אַריין תבואה און מעהל פון אויסלאַנד, וואָס וועט זיין אין פריה-יאָהר? די גוטע קאָניונקטור, וואָס האָט געהערשט אַ דאַנק דעם ענגלישען קוילען-שטרייק און אַנד צופעליגע מאָמענטען, האָט מען נישט פערשטאַנען אויסצונוצען אויף אַ ריכ-טיגען אופן און היינט קוקט מען מיט אומרוה אויף דעם מאָרגענדיגען טאָג. דאָס וויכטיגסטע פּאָליטישע און

ווירטשאַפטליכע פּראָבלעם, וואָס מוז איצט שטעהען אין פּוילען אויף דער טאָג-אָרדנונג, איז צו קומען צו אַ דויערנדען אָפּמאַך מיט ביידע מעכטיגע שכנישע מלוכות. זעלבסטפערשטענדליך קען נישט זיין קיין רייד דערפון, אַז דאָס זאָל געשעהען אויף די קאָסטען פון פּוילענס לעבענס-אינטערעסען, מ'מוז זיך אָבער בעציהען צום ענין מיט דער גאַנצער ערנסטקייט און אָנשטרענגען אַלע כּוחות צו שאַפען אַ פערשטענדי-גונג, וואָס זאָל מעגליך מאַכען אַנ'אונ-געשטערטע ענטוויקלונג פונ'ם וויר-טשאַפטליכען לעבען.

און גראַד אַזוי איז וויכטיג אַ ניכ-טערע פּאָליטיק אין לאַנד גופא. מיט רעדעס און שטענדיגע פערזיכערונגען וועט מען דעם ציל נישט דערגרייכען. די בעפעלקערונג וויל איבערצייגט ווע-רען דורך מעשים און פאַקטען, אַז מ'רעכענט זיך מיט איהרע לעבענס-אינ-טערעסען און אַז מ'מאַכט נישט קיין רעליגיעזע און נאַציאָנאַלע אונטערשי-דען. דעם אויסערליכען שלום קען מען נאָר דערגרייכען דורכ'ן אינערליכען. די רעגירונג, וואָס וועט דאָס פערשטע-הען, וועט ווערען די רעטערין פון לאַנד.

ווינטער.

(פעליעטאָ-ניסטיש).

פון א. שאַרפּצינגעל.

איך האָב זיך אַרומגעזעהן, אַז איך האָב אַביסעל אונטערגעזינדיגט געגען ווינטער. מיט ווען האָב איך שוין נישט געשמועס'עלט און וועגען וואָס האָב איך שוין נישט פעליעטאָנעוועט.

ווי עפּיס אַ דיפּלאָמאַטעל, אַ מיניס-טערעל, אַ פּרעזידענטעל, אַ דעפּוטאַ-טעל, אַ דאָזאָרעל, צו אַנדערע אָנשי-קעניסען, רחמנא לצלן — רעד איך מיט זיי, וועגען זיי, איבער זיי, אויף זיי, נאָך זיי, אָהן זיי און היינטער זיי.

דעם ווינטער אָבער, האָב איך געלאָ זען אין זיין ווידעל. נישט געקעכט פון

מיין זייט! דער ווינטער איז דאָך נישט קיין קלענערער, לאָמיר זאָגען, „יאַ טע-ביע דאָם", ווי די אַנדערע, וואָס פיה-רען אונז אַרום ביי דער נאָז.

איך לאָז דערום האָק און פּאָק און לויף צום ווינטער. כאַפּען מיט איהם אַ שמועסעל מכּח דאָס און יענץ.

געטראָפען האָב איך, דעם ווינטער-גדול, ליגען אין דער בלאָטע. אַלץ הייסט אַ בלאָטע!

אין דער קהלה איז דאָך עפּיס אַ בלאָטע; אין סיים איז דאָך עפּיס אַ בלאָטע; אין דער פעלקער-ליגע איז ראָך עפּיס אַ בלאָטע; אין יודישען טע-אַטער איז דאָך עפּיס אַ בלאָטע, נאָר יענע בלאָטע, געהט, דאַכט זיך, איבער אַלע בלאָטעס פון די בלאָטעס-לענדער.

— פאָניע ווינטער! — האָב איך גע-פּרעגט — פאַרוואָס ליגסטו עפּיס אין אַ פּרעזידענטען-בלאָטע, איך מיין צו זאָגען: אין אַ בלאָטע, וואָס איז דער פּרעזידענט פון אַלע בלאָטעס.

דער ווינטער האָט אַ שמייכעל געטון און געענטפערט:

— פערשטעהסטו מיך, מיין פריינד שאַרפּצינגעל, איך האָב זיך אַרומגעזע-העז, אַז ליגען אין אַ בלאָטע איז, היינ-טיגע צייטען, אַ הויכער ענין, וואָס טיפער און געדיכטער אַ בלאָטע איז, אַלץ בעסער איז דאָרט צו ליגען. די בלאָטע האָט די מעלה, וואָס זי פער-שטעלט, פערבעהאַלט, פערבאָרגט און פערזינקט אַלץ.

וויל מען אָפּטון אַלדאָס בייז— אַריין אין בלאָטע; ווילסטו פיהרען קהל ביים קאָרק — אַריין אין בלאָטע; ווילסטו שלעפּען אַ לאַנד ביי דער נאָז — אַריין אין בלאָטע; ווילען מאַנכע אַ וועלט פערדרעהען— אַריין אין בלאָטע.

די בלאָטע בעשיצט און בעפּאַנצערט זיי.

שטענדיג פלעג איך, ווינטער, זיך אַרומשלעפּען אין שניי און אין פראָסט; קלאָרקייט, העלקייט, ווייסקייט זענען געווען מיינע חברים. די וועלט איז פון מיר געווען צופרידען. נאָר איך אַליין, האָב דערפון קיין שום נוצען נישט גע-האָט...

און דאָס איז דאָך אַ כלל: אויב דיין טעטיגקייט ברענגט נוצען אַנדערע, האָסטו דערפון ליידיגע קעשענעס...

ליגסטו אָבער אין אַזעלכע פאַלען, אין בלאָטע, ווערסטו שוין ביי קיין ליי-דיגע קעשענעס נישט בלייבען...

מהאי טעמה ליג איך, ווינטער, היינט אין בלאָטע.

אָט אַזאַ מין בלאָטע-אויפקלערונג האָט מיר געגעבען דער ווינטער אויף מיין פראַגע פאַרוואָס ער ליגט אין בלאָטע.

— אָבער זיי-זשע מוחל און קום אַרויס אויף אַ ווייליכקע פון דער בלאָטע — האָב איך זיך געבעטען ביים ווינטער — איך האָב נאָך מיט דיר אַ סך צו שמועסען.

— איך וואָלט אפשר גערן געוואָלט אַרויס פון דער בלאָטע, לאָזט מיך אָבער מיין פּראַקציע נישט אַרויס. מיין פּראַק-ציע הייסט מיך ליגען, ליג איך — האָט זיך דער ווינטער פערענטפערט.

— האָסט שוין אַ פּראַקציע אויך? — האָב איך זיך גע'חידושט.

— אַלץ הייסט אַ פּראַקציע — האָט זיך דער ווינטער געגרויסט. — מיין פּראַקציע איז נישט שוואַכער ווי די אגודה'שע.

— אַזוי גאָר?! — האָב איך געגאַפט.

— אַזוי, אַזוי, מיין פריינד שאַרפּ-צינגעל! איך האָב בעשלאָסען נישט אַרויס צולאָזען אין גאָס אַריין נישט קיין שניי נישט פראָסט, נאָר סאַמע בלאָטע. — האָט מיר דער ווינטער מיט עקשנות מערזיכערט. — איך האָב זיך דערצו פערזאָרגט מיט אַ בלאָק, מיט'ן „אויפאַר-טייאישען"-רעגען. ער, דער רעגען, וועט שוין זאָרגען דערפאַר, אַז בלאָטע זאָל בלייבען בלאָטע...

— וואָס איך הער! — האָב איך אויס-געשטעלט מויל און אויערען — אַזוי איז די מעשה!

מיין ווינטער'ל האָט שוין אַ פּראַקציע שליסט שוין בלאָקען, נישטאָ וואָס צו זאָגען, שיינע צייטען, כ'לעבען!

און איידער איך האָב נאָך בעוויזען צו צוקוקען דעם דאָזיגען מערקווירדיגען בלאָק, האָט מיר דער ווינטער איבער-געגעשלאָגען מיין טראָכטעכץ מיט אַזאַ שפּרוך:

— מיינסט אפשר, שאַרפּצינגעל, אַז דערמיט ענדיג איך שוין מיין קאַריערע? כאַפּ נישט און אייל זיך נישט!

— איך טראַג זיך איצט מיט'ן פּלאַן צו בילדען אַ „קאָלאָ" מיט'ן זומער.

דערהערט דאָס וואָרט „קאָלאָ" בין איך בלאַס געוואָרען און קוים אַרויס-געשטאַמעלט:

— צו וואָס טויג דיר אַ „קאָלאָ"?

— כדי געמיינזאַם אַדורכצופיהרען אונזערע פּלענער און פּראָיעקטען.

— די בלאָטיגע? — בין איך אַריינ-געפאַלען מיט אַ שפּיציגע פראַגע.

דאָ האָט שוין דער ווינטער אָנגע-שטעלט אַ דיפּלאָמאַטישע מינע און נישט געענטפערט.

פאַר מיר איז אָבער קלאָר, אַז מיט דער „קאָלאָ" וועט דער ווינטער ערשט אויפּסניי נישט אַרויס פון דער בלאָטע.

ווי דער שטייגער איז...

—♦♦—

נביאות אויפ'ן לויפענדע יאָהר

שעהנע פּאַריזערינס וואָס פערנעהמען זיך מיט נביאות-זאָגען.

קיינער פערמאָגט נישט די אייגנ שאַפט צו וויסען, וואָס ס'ברענגט די צו-קונפט... און דאָס איז אפשר דאָס גרע-סטע וואויל, וואָס דער מענש האָט בע-קומען.

אָבער די אָקולטישע דאַמען דאָס זע-נען עפּיס אַנדערש, זיי ווייסען אויך וועגען דער צוקונפט און פאַר אַ קליי-נער בעלוינונג און אַמאָל אפשר בחנם זענען זיי גרייט צו עפענען פאַר אייך די סודות פון דער פערגאַנגענהייט. אין פּאַריז איז דאָ אַ גאַנצע רייהע דאַמען, וואָס לעבען אויף ציגזען פון דער צו-קונפט און פון איינקונפטען פון דער פערגאַנגענהייט—מאַדאַם בריפא, פּיל. לאַפּלאַס, מאַדאַם עליז, מאַדאַם איינאָ, מאַדאַם פרייאַ... זיי רופען אַרויס טויטע, אָרדנען איין צוזאַמענקונפטען פון פרויען מיט זייערע געשטאָרבענע מענער, און גיבען איבער פּינקטליך אַלץ, וואָס ס'האָט געזאָגט און געראַטען דער טויטער מאַן. זיי ווייסען די צוקונפט פון אַלע אייראָפּעאישע מלוכות און אָריענטירען זיך נישט שלעכט אין אַלע אַמעריקאַנער ענינים. אמת, די צוקונפט פון דרום-אַמעריקאַ קענען זיי בעסער ווי פון צפון-אַמעריקאַ, אָבער אייראָפּע ליגט ביי זיי ווי אויף דער האַנד.

כ'מוז אָבער פעסטשטעלען, אַז דאָס זענען זעהר נישט קיין נאַרישע און גאַנץ אינטערעסאַנטע דאַמען און ס'איז דעריבער נישט קיין וואונדער, ווען די פראַנצויזישע זשורנאַליסטען בעזוכען זיי בעת די ניי-יאָהר חגאות, כדי צו דער-וויסען זיך די צוקונפט פון פראַנקרייך און פון גאַנץ אייראָפּע.

מאַדאַם בריפא (ספּעציאַליסטין-שמוע-סען מיט טויטע) שילדערט אַזוי דאָס יאָהר 1927 דער אָנהויב וועט זיין אַ שווערער, ס'וועלען זיין באַנקראָטען, אַלע נאַטור-סטיכיעס וועלען זיך ווי פון

(אַ בריף פון פּאַריז).

אַ קייט אַראָפּרייסען. ס'וועלען זיין שטור-מען אויף די ימ'ען, ערד-ציטערנישען (ספּעציעל אין יאַפּאַן און אַמעריקאַ) און ס'וועט זיך פערמעהרען די צאָהל קאַ-טאַסטראָפען. דער פראַנצויזישער פראַנק וועט ווידער פאַלען, נאָר נאָך איינגע וואַקלונגען וועט ער זיך סטאַביליזירען. אָנהויב פריהליגג וועט אין פראַנקרייך אויפקנעהן בעסער, דייטשלאַנד דאַגע-נען וועט איבערלעבען נייע שווע-ריגקייטען. אין ענגלאַנד וועלען פּאָרקו-מען וויכטיגע אינערליכע אומטרייסלונ-גען און אין רוסלאַנד וועלען פאָרקומען נייע טראַגישע איבערקעהרענישען. דער באָלשעוויסטישער רעזשים וועט פאַלען און צום סוף יאָהר וועט ער שוין נישט עקזיסטירען.

ווי איהר זעהט, זענען עס נישט קיין נאַרישע פּאָראויסזאָגונגען, מאַדאַם בריפאַ האָט אַלץ איבערגערעכענט: אי דעם ענגלי-שען שטרייק, און די אינערליכע קאַמ-פען ביי די באָלשעוויקעס, און די פראַנצויזישע לאַגע. אַלס פּאַטריאָטישע פראַנצויזין האָט זי, נאַטירליך נישט געקענט פּאָראויסזאָגען קיין שום נוטס פאַר די דייטשען.

פּ-ל. לאַפּלאַס, אַ יונג מעדעל, בע-שיידען, מיט אַ פּשוט'ען בליק, מיט אַ שמייכעל אויף די ליפּען. איהרע פאָר-אויסזאָגונגען ברענגט זי פאָר, זיצענדיג ביים קלאַוויר און צושפּילענדיג אַריען פון איהרע געליבטע קאָמפּאָזיטאָרען. אויך זי זאָגט פּאָראויס אַ שווערען אָנ-הויב יאָהר: פיל ליידענשאַפטליכע דראַ-מען, באַנקראָטען, קאַבינעט אומשטור-צונגען, פיל טויט-פאַלען פון אָנגעזעהע-נע פערזענליכקייטען, פיל מאָרדען. אין דער קונסט וועלען דעם ערשטען האַלב

יאָהר הערשען מיטעלמעסיגקייט, נאָר צום סוף יאָהר וועלען קומען נייע ביז איצט אומבעקאַנטע און וועלען שאַפען אַ רענעסאַנס אין דער קונסט. ענגלאַנד וועט פיל ליידען פון פּאָליטישע שווע-ריגקייטען, דייטשלאַנד וועט אַלץ מעהר בעווייזען איהרע בעגעל; שפּאַניען וועט איבערלעבען אויפטרייסלונגען, און די פראַנצויזישע ענינים וועלען אויפבליהען. דער באָלשעוויזם אין רוסלאַנד וועט פאַלען.

מאַדאַם עליז. די רעדט מיט אַלע איהרע בעזוכער אויף „דו" און דער צומריט צו איהר איז זעהר בעשווערט. אויך זי טיילט איין דאָס יאָהר אין 2 טיילען: די ערשטע העלפט וועט זיין אַנ'אומגליקליכע: אונאָרדנונגען, טויט-פאַלען, אינערליכע אונרוהען, שרפות, קאַבינעט-אומשטורצונגען. אָבער זומער וועלען אין אייראָפּאַ קומען נייע מענ-שען און זייער ווירקונג וועט זיין אַ פּאָזיטיווע. ענגלאַנד וועט פונדעסטוועגען ליידען פון אינערליכע שוועריגקייטען. דער באָלשעוויזם וועט צום סוף יאָהר ווערען אַ קראַנקהייט פון דער פערגאַנגענהייט. נישט אין רוסלאַנד און נישט אין אייראָפּאַ וועט ער שוין נישט האָבען קיין שום השפּעה.

כ'וויל אייך נישט מיד מאַכען, איבער-רערצעהלענדיג די נביאות פון די אַלע אָקולטישע דאַמען. אין אַלגעמיין טיילען זיי אַלע דאָס קומענדיגע יאָהר אויף 2 העלפטען: אַ שווערע און אַ גליקליכע. און אַלע, ווי איינע, זאָגען זיי פאַר שווערע נסיונות פאַר ענגלאַנד און דאָס פאַלען פונ'ם באָלשעוויזם און פון דער סאָוויעטען-מאַכט אין רוסלאַנד.

מ'דאַרף זיי אָפּגעבען זייער רעכט: זיי לעזען זעהר אויפמערקזאַם די ציי-טונגען און נעהען נישט אַרויס איבער די ראַהמען פון ניכטערנער מלוכה-פּאָ-ליטיק. זייערע נביאות וועלען מיר יעדענפאַלס פערשרייבען.

א. יא-סקי.

יהואש און דער תנ"ך.

פון דר. חיים ספיוואק.

אויב איהר אליין האט דאס אפשר נישט איבערגעלעבט, בין איך אבער זיכער, אז יעטוועדער פון אייך טראגט אין זכרון די געשטאלט פון א טאטער אדער זיידען ווי ער שטעהט אין שול האלטענדיג א ספר-תורה אויף זיינע הענד צוגעדריקט צום הארצען, וועלכע ער קושט ליידענשאפטליך פון ציים-צו-צייט. איהר מעגט זיך ז"ן א גלויביגער אדער נישט, א פרומער אדער פריידענקער, אבער דאס בילד שטעהט אזוי לעבעדיג פאר אייערע אויגען, און איהר האט פון איהם הנאה. איהר וואונדערט זיך גארנישט אפילו ווי אזוי האבען זיי געקאנט קושען א ראל פון פערמעט בעשריבען מיט פירקאנטיגע אותיות. איהר ווייסט, ווי נאטירליך דאס איז געווען, אז זיי זאלען דאס טון. איהר ווייסט, אז אייערע פאטערס און זיידעס האבען ליב געהאט די תורה, און אז מען האט ליב, איז נישט נאר ווען מען האט ליב, נאר אלץ וואס האט א שייכות אדער בעריהרונג מיט דעם געליבטען, פערשאפט דאס הנאה און קושען גרויס פערגעניגען און פרייד. האט איהר דען נישט געקושט א בריף אדער א טיכעל פון אייער געליבטער? אויב איהר האט דאס נישט געטון, האט איהר קיינמאל אמת נישט געליבט.

אונזערע פאטערס און זיידעס זענען געווען שטערבליך פערליבט אין דער תורה. נישט נאר ביז צום שטארבען, נאר טאקע אפילו אויף צו שטארבען פאר דער תורה. האט מען דען נישט טויזענדער פון זיי פערברענט אויף עשאפאטען דערפאר וואס זיי האבען זיך אבגעזאגט פון אבגעבען די תורה? האבען דען נישט אנדערע טויזענדער אויפגעדערוועהלט דעם טויט. פיינליכען און שרעקליכען טויט, אבי צו בלייבען טריי זייער הייס געליבטער תורה? אויך מיר האבען ליב אונזערע עלטערען און אור-עלטערן, נישט אזוי צוליב דעם, וואס זיי האבען אזוי שטארק געגלויבט, נאר דערפאר וואס זיי האבען אזוי הארציג געליבט, און ווי מען זאגט א ווערטעל, „די גאנצע וועלט האט ליב א ליבהאבער".

און פארוואס האבען זיי ליב געהאט די תורה? אויף דעמזעלבען גרונד וואס מיר אלע אין אלגעמיין האבען ליב מענשען און זאכען. מיר האבען ליב דאס שעהנע און דאס גוטע. אונזערע נשמות גארען נאך קונסט און עטיק. מען קען קוים מאכען אן'אונטערשיד צווישען זיי. דאס שעהנע איז גוט, און דאס גוטע איז שעהן. זיי זענען צוזאמ-געשמאלצען און צוזאמענגעלייבט, די תורה ענטהאלט אין זיך ביידע זאכען — שעהנקייט און גוטסקייט. פון דעם ערשטען ווארט בראשית (אין אנהייב) ביז די לעצטע ווערטער „לעיני כל ישראל" (פאר די אויגען פון גאנץ ישראל) פון חומש, לויפט דורך די צוויי-פעדימדיגע אומצערטיילבארע רויטע שנור אין וועלכע קונסט און עטיק זענען איינגעפלאכטען.

צום ערשטען מאל, אין דעם משך פון די קארגע פינף הונדערט יאהר, אין וועלכע יודען האבען יודיש גערעדט, האבען מיר איצט די מעגליכקייט צו קענען לייענען און לערנען די תורה אין א יודישער איבערזעצונג, וואס נישט נאר קען זיך פערגלייכען מיט די בעריהמטע איבערזעצונגען אין אראמעאיש (תרגום), גריכיש (סעפטואגינטא), ענגליש (קינג דזשיימס) און דייטש (לוטער'ס), נאר זי איבערשטייגט זיי אלע, סיי אין וואס בעלאנגט די געטריישקייט, סיי אין דער דיכטערשאפט. עס האט נאך קיינער נישט פון די אויבענדערמאנטע איבערזעצער, און פון פיל אנדערע, געלונגענע איבערזעצען דעם חומש ווארט-פאר-ווארט פון העברעאיש אין די אנדערע שפראכען. (און איהר מוזט וויסען, אז דעם חומש האט מען איבערגעזעצט אין אכט הונדערט פערשידענערליי שפראכען)! דער טעקסט פון דעם אריגינאל — איך מיין פשוט די ווערטער — זענען שווער צום איבערזעצען. מען דארף האבען אן'אויסערגעוועהנליכע טיפע ידיעה אין ביידע שפראכען — די שפראך פון דעם אריגינאל און די שפראך אין וועלכער מען זעצט איבער — אז מען זאל קענען געבען יעדען ווארט אין איבערזעצונג דיזעלבע צורה און אינהאלט פון דעם אריגינאל. אלע איבערזעצער האבען זיך געפיהלט אומבעהאלפען, און דערפאר האבען זיי אדער אויסגעלאזט א סך ווערטער און האבען זיי גאר נישט איבערגעזעצט, אדער האבען צוגעגעבען ווערטער, וועלכע געפינען זיך נישט אין טעקסט.

די בריח'שאפט פון דער נייער איבערזעצונג בעשטעהט אין דעם. וואס יעדער העברעאישער ווארט האט געפונען זיין תיקון אין א יודיש ווארט — עס פעהלט נישט קיין ווארט און עס איז נישטא קיין איבריג ווארט. דאס אליין וואלט געווען דייגה, — א גרויסער פערדינסט. איך בין זיכער, אז פון היינט אן וועלען די איבערזעצער אין אנדערע שפראכען, אין זייערע נייע רעווידירטע אויסגאבען פון חומש, זיך בענוצען מיט דער יודישער איבערזעצונג אלס א מוסטער. ווען מיר וועלען נאך צוזעצען, אז דעם יודישען איבערזעצער איז געלונגען אזוי אויסצילען די פערלדיגע ווערטער, אז אין זיי האט זיך אויך אריינגעגאסען דער קלאנג און דער ריטם, דאס מוזיקאלישע און דאס פאעטישע, פון דעם העברעאישען אריגינאל, מוזען מיר קומען צום בעשלוס. אז דער איבערזעצער איז אן'איבער-מענש.

יהואש, אונזער גרויסער דיכטער, איז דאס דער איבער-מענש! יהואש איז דער גרויסער ליבהאבער! ער האט ליב די העברעאישע שפראך, ער האט ליב די יודישע שפראך און ער האט ליב די תורה. און צו זיין ליבע האט איהם גאט בעשאנקען מיט טיפען וויסען, גרויס געלעהרזאמקייט, א שארפען מח און א דערהויבענע נשמה פון א נביא — א פעראייניגונג פון אייגענשאפטען, וועלכע קומען פאר זעלטען אין איין מענשען.

יהואש האט נאך צוואנציג יאהריגער ארבייט פערענדיגט די איבערזעצונג פון דעם גאנצען תנ"ך אין יודיש, פון וועלכע דער חומש (די ערשטע פינף ביכער — בראשית, שמות, ויקרא, במדבר און דברים) זענען נאר וואס ערשינען. מיט דער איבערזעצונג האט יהואש געעפענט א נייע עפאכע אין אונזער יודישען גלות לעבען. ווארום וואס קען נאך זיין טייערער פאר א פאלק, וואס האט פערגעסען זיין אמאליגע שפראך, ווי צו זיין אימשטאנד צו טרינקען ווידער-אמאל פון דעם אלטען קוואל מיט דער הילף פון זיין איצטיגער שפראך, יודיש, וועלכע ער רופט זיין מוטער-שפראך. וואויל צו אונז וואס מיר האבען דאס דערלעבט!

*) דער ארטיקעל איז אן'אויפצוג פון ד"ר חיים ספיוואק'ס א גרעסערער אפהאנדלונג, געשריבען נאכ'ן ערשיינען פון יהואש'ס חומש-איבערזעצונג אין יודיש.

יהואש, אויף דיין קבר...

סאנעט פון משה בראדערזאן.

יהואש — נישט דער ערשטער, נישט דער לעצטער ביזטו!
האסט פלוצים אונז געטראפען מיט דעם בליק פון טויט...
ווי רויט דער בליק איז אין דער נאכט, דער טיפער, וויסטער —
אין אונזער נאכט פון ווילדען עלענד, ווילדער נויט!

שאקאל'ן-יאמער אויף חורבנות לאנג פער'מיאוס'טע
ביי אונז אין הערצער הוליעט... ס'ברענט! עס ברענט די הויט!
לא דאי — ס'איז נישט גענוג א זינגער! ווער א פריסטער,
ווען גורל פון דעם פאלק עס רופט דיך אויף: — יעמוד!

מעג זיין, פערענדיגט איז די ארבייט דיינע הייליג,
גענוי איז אויסגערעכענט עס — גענוי און טריי:
אז... אכצעהן יאהר תנ"ך... צו'ם לעבען איז עס — ח"י...
ראיעל אזוי מען וועט עס פייערליך דערציילען.

טו טרויערן, א פאלק! עס איז דיין דיכטער'ס חלק
נישט אנצוזעהן דיך גרייט פון עבדות ווערן פריי!

צוריק פון לעבעדיגען קבר

(א וואונדער־האפ־טעל פון דער מאדערנער טעכניק).

פון דר. ב. שטיינפעלד.

מיט עטליכע וואכען צוריק האבען די צייטונגען צווישען אנדערע פערשידענע נאכריכטען דערצעהלט וועגען דעם, אז 43 אייזען-גרעבער אין מישיגען (אמעריקע) זענען פערשאטען געווארען עטליכע הונדערט פוס אונטער דער ערד דערנאך מיט א האך שפעטער, איז געקומען א קורצע נאכריכט, אז זיי זענען ארויסגעראטעוועט געווארען.

פון די פאר קורצע צייטונגס-טעלעגראמען האט דער דורכשניטליכער לעזער נישט געקאנט זיך מאכען א בעגריף וויפיל טראגעדיע, העראאיזם, מענשליכקייט און אויסמראכטעניש ליגט פערשטעקט הינטער דער דאזיגער טרוקענער מעלדונג.

לאמיר אבער אויפדעקען דעם גרויסען שלייער, לאמיר פארשטעלען די בעשעהעניש ווי זי איז געווען. דער לעזער וועט זיכער דא געפינען אין איהר גאנצער דראמאטישער נאקעטקייט, איינע פון די אינטערעסאנטעסטע טראגעדיעס פון דער היינטיגער טעכניק און איינעם פון איהרע גרעסטע טריאומפען.

— — — — — — — — — — — —

דער אומגליק איז געשעהן אין א פרייטאג צו מיטאג-צייט. אן'אינזשעניר פון א מיטער אייזען-שאכט האט פלוצים בעמערקט, אז דער אייזערנער שטריק, אויף וועלכען עס הענגט די ווינדע, וואס פיהרט אין די מינען פון דער שאכט, איז איבערגעריסען. ערשט מיט עטליכע מינוט פריהער האבען זיך מיט איהם אראבגעלאזט דריי פערזאנען, אן'עלעקטריקער און זיינע צוויי העלפער. ס'איז קלאהר, אז דא איז פארגעקומען אן'אומגליק.

איז באלד געמאכט געווארען אן'אלארם און עס האט זיך ארויסגעשטעלט, אז א גרויסער שטיין האט זיך אבגעטיילט פון די אריבערע ווענט און דורכגעבראכען די ברעטער מיט וועלכע עס איז אויסגעפלאסטערט דער אריינגאנג, זיין פאלען האט נאכגעשלעפט מיט זיך א געוואלטיגען בארג פון ערד און אנדערע שטיינער. דאס אלץ האט באלד צוריסען די שטריק פון דער ווינדע און די מענשען וואס האבען זיך דארט געפונען זענען פלוצים אראפגעפאלען צוזאמען מיט איהם אויפ'ן סאמע גרונד פון דער שאכט, וואס איז נישט ווייניגער ווי 2600 פוס אונטער דער ערד.

דער לאך, דורך וועלכען מען לאזט זיך אראפ אין גרובען געהט נישט אראפ גלייך (ווי די ווינדע פון א הויז) נאר אונטער א געוויסען זעהר שארפען ווינקעל.

פון דעם דאזיגען לאך טיילען זיך אב אויף פערשידענע הויך גאלעריען וואס בויגען זיך אין די זייטען. אין די דאזיגע גאלעריען ארבייטען די גרעבער, ארויסהאקענדיג פונ'ם שטיין דעם ווערטפולען רויען אייזען. אזעלכע גאלעריען זענען אין דעם גרובען, וועגען וועלכער מיר רעדען, געווען אויף 20 פערשידענע הויכען, די העכסטע איז „בלויז" 200 פוס אונטער דעם באדען, די נידריגסטע — גאנצע 2600.

אין דעם אומגליקליכען פרייטאג, ווען א גרויסע מאסע פון ערד האט צוריסען די שטריק און זיך א לאז געטאן צום באדען פון דעם אריינגאנגס-לאך, איז נישט די דאזיגע גאנצע ערד מאסע דערגאנגען ביז דער סאמע טיף. א גרויסער טייל פון איהר האט פערשטאפט דעם אריינגאנג צו דער גאלעריע נומער אכט וואו עס האבען בעת מעשה געארבייט 43 ארבייטער, די אנדערע גאלעריען — פיל טיפער — זענען געבליבען אפען. הונדערטער ארבייטער, וואס האבען אין זיי געארבייט האבען בעוויזען זיך ארויסכאפען דורך א סכנות-דיגען אריינגאנג, וואס איז געווען א פערטעל מייל ווייטער. די אומגליקליכע אבער פון דער אכטער גאלעריע זענען פערשאטען געווארען דורך א פלאסט פון הונדערט פוס דיק, און יעדע רעטונג פאר זיי האט זיך אויסגעוויזען פאר אוממעגליך. אויסגראבען זיי וואלט אין בעסטען פאל פערלאנגט צוויי דריי וואכען, און עס איז אויסגעשלאסען געווען, אז זיי זאלען קענען אזוי לאנג איבערלעבען.

און דאך זענען זיי גערעטעוועט געווארען, און די געשיכטע פון זייער רעטונג קלינגט, ווי א וואונדערליכע דראמע.

עס איז נאטירליך, אז באלד ווי דער אומגליק איז בעקאנט געווארען, זענען די ארבייטען אויף די שאכטען, צו וועלכע עס האט געהערט די אומגליקס-שאכט אבגעשטעלט געווארען און אלע האבען זיך גענומען צו דער רעטונג.

די רעטונג האט בעקאנט פארקומען אויף דריי פערשידענע וועגען. דער איינער וועג איז געווען דער, דורכזיך, פשוט'סטער: אראבנעהמען די שטיינער און ערד וואס האבען פערשאטען דעם אריינגאנג צו די פערגוזייקטע און אויסשטעלען צוריק דעם לאך. דורך וועלכען זיי זענען אהין געקומען. דאס איז אבער גרינגער צו זאגען, ווי צו טון יעדעס מאל, ווען מען האט אראבגענומען אזא שטיין האט מען זיך בעקענט ריכטען, אז די גאנצע אנגעשאטענע מאסען זאל זיך אראבקייקלען טיפער און פערשלעפען מיט זיך צו א זיכערען טויט די רעטער. דאס האט געהייסען ריזיקירען מיט נאך א היבש ביסעל מענשען און דער עיקר איז, וואס אזא ארבייט האט פערלאנגט זעהר א סך צייט.

דער צווייטער וועג איז געווען — אויסבויערען א לאך פון א העכערער גאלעריע (נומער צוויי), וואס איז נישט געווען פערלייגט מיט שטיינער. אזא לאך וואלט נאטירליך צו שמאל געווען, כדי ארויסצונעהמען דורך איהם די מענשען, אבער ער וואלט געווען גענוג גרויס כדי אראבצולאזען צו זיי שפייז און וואסער און דערהאלטען זיי דערמיט ביים לעבען, ביז די אויסגראבונג דורכ'ן הויפט-אריינגאנג וועט פערענדיגט ווערען.

עס האט אבער געמוזט נעהמען דריי טעג ביז מ'האט געקאנט אין אזא גאלעריע אריינשטעלען א בויערונג-מאשין. דער באדען אין די אייזען-גרובען איז נאטירליך זעהר א הארטער און דער בעסטער בויערער קען נישט מאכען מעהר ווי דריי פוס אין א שעה.

דער דריטער וועג איז געווען- דורכגראבען א טונעל פון א שכנות'דיגער שאכטע. דארט אבער איז נישט געווען קיין גאלעריע אויף דער זעלבער הויך, ווי די, אין וועלכער די גרעבער זענען פערשאטען געווארען. די נאהענטסטע גאלעריע איז געווען 500 פוס טיפער. איז דערנאך די אויפגאבע געווען דורכגראבען א טונעל פון פינף הונדערט פוס ארויף ביז צו די לעבעדיג בעגראבענע.

נאך א קורצער בעראטונג איז בעשלאסען געווארען אונטערנעהמען גלייכצייטיג אלע דריי מעטאדען. מען האט אין איין צייט אנגעהויבען אויסגראבען די ערד-מאסען, וואס האבען פערשאטען דעם הויפט-אריינגאנג, בויערען א לאך פון דער צווייטער גאלעריע צו דער אכטער און אויך גראבען א טונעל פון דער שכנות'דיגער שאכטע. די מענשען האבען געארבייט פיבערהאפט. אבער מיט יעדער שעה ווייטער זענען די שוועריגקייטען געוואקסען. די מעהרסטע האבען שוין פערלוירען די האפנונג.

דא אבער איז אנגעקומען אויפ'ן רעטונגס פלאץ א געוויסער מר. האוס פון שיקאגא מר. האוס איז בעקאנט געווען אלס איינער פון די בעסטע קענערס פון בערגבוי, וואס האט געמאכט אזעלכע רעטונגס ארבייטען פאר זיין וויסענשאפטליכער ספעציאליטעט. בעטראכטענדיג דעם פלאן פון די שאכטען, האט ער פארגעשלאגען, אז מען זאל אויסער די ביז אהער'יגע מעטאדען פרובען דערגעהן צו די גרובענס פון גאר אן'אנדער שאכט, וואס איז פארבונדען מיט דער פעראונגליקטע דורך איהרע אונטערשטע גאלעריען. זיין איידעע איז בעשטאנען אין דעם, אז דער אריינגאנג צו דער שאכט איז נישט אין גאנצען פערשאטען. אונטער דער פעראונגליקטער גאלעריע מוזען זיין מיילען, וואו מען קען זיך ארויסדראפעווען דורך לייטערס מען זאל נאר זיך קענען אהין אריינכאפען וועט מען שוין קענען פערריכטען די שטיקלעך לייטער, וואס זענען געבליבען נאך דער קאטאסטראפע און אזוי ארום דערגעהען צו די פעראונגליקטע.

וכך היה... צוזאמען מיט נאך שטארקע און מוטיגע מענשען, האט זיך דער רעטונגס ספעציאליסט אראבגעלאזט צו א טיף פון 2600 פוס אין דער שכנות-דיגער שאכט און אנגעהויבען דורך זייטיגע וועגען זיך לאזען צו די פעראונגליקטע. פון דארטען האבען זיי אנגעהויבען לאנגזאם קלעטערען ארויף דורך שטייגער און מאסען פון געפאלענער ערד. יעדער שריט איז פערבונדען געווען מיט טויטליכער געפאהר. דאך איז דער פלאן געלונגען, אויפ'ן פינפטען טאג נאכ'ן שווארצען פרייטאג זענען די רעטער דערגאנגען צו די פערשאטענע. נאך זיי זענען דורך די זעלבע שטריק ארויסגעבראכט געווארען דורך א מורא'דיגע טיף לעבענסמיטלען און ענדליך זענען די פערשאטענע ארויסגעבראכט געווארען אויף דער ליכט גער וועלט.

אזעלכע מערקווירדיגע ביישפילען פון רעטונגס-ארבייט זענען מעגליך בלויז א דאנק דער גרויסער ענטוויקלונג פון דער היינטיגער טעכניק.

ארץ-ישראל און חוץ לארץ

פון ד"ר. חיים זשיטלאָווסקי

דער אַרטיקעל, וועלכען מיר ברענגען פון ניו-יאָרקער „טאָג" איז בעגלייט פון פאָלגענדער רעדאַקציאָנס-בעמערקונג: עס איז איבריג צו זאָגען, אַז דער „טאָג" איז אַבסאָלוט נישט איינשטימיג מיט ד"ר זשיטלאָווסקי'ס מיינונג וועגען דער שפּראַך-פראַגע. ד"ר זשיטלאָווסקי'ס מיינונג איז אָבער שטענדיג ווערט צו הערען. — רעד.

פאַרוואָס זענען דאָס רוב ציוניסטען אַזוי אויפגערעגט פון דער יודישער קאָלאָניזאַציע אין רוסלאַנד? נישט שוין טאַקע נאָך מחמת דעם טעם, וואָס די מיליאָנען, וועלכע זי קאָסט אָפּ און וועט נאָך אָפּקאָסטען, וואָלטען בעסער געדאַרפט אויסגעגעבען ווערען אויף ארץ ישראל? אויב מען מעג זיך דערלויבען אַ וואָרט-שפּיל, וואָלט איך געזאָגט, אַז אין אָט דעם פאַל איז דעם „טעם-מצות" נישט קיין גוטער טעם. די מיליאָנען יודען, וואָס לעבען אַצט אין רוסלאַנד, ווען די קאָלאָניזאַציע קאָן ברענגען אַזאַ אומגעהויערע הילף אין אַלע פּרטים, האָבען פונקט אַזאַ רעכט אויף דעם יודען'ס גוט הארץ, ווי די דערווייל נאָך צעהנדליג-טויזענדער יודען, וואָס דאַרפען בעזעצט ווערען אין ארץ-ישראל.

אָדער בּיטערט מען, אַז די פערווירקליכונג פון אַ יודישער טעריטאָריאַלער אויטאָנאָמיע אָדער אַפילו פון עטליכע אַזעלכע אויטאָנאָמיעס אין חוץ לארץ וועט מאַכען איבריג די יודישע נאַציאָנאַלע היים אין ארץ ישראל? — אויך פאַר דעם, דוכט מיר, האָבען די ציוניסטען נישט געדאַרפט מורא האָבען. „טעריטאָריעס" און „אויטאָנאָמיעס" וואַלגערן זיך נישט פאַר אונז אין גאַס. יעדער פּיצעלע פלעק אויף גאָט'ס ערד, וואו עס קאָן באַר פאַר אונז אַ שיין פון אַ ממשות'דיגע האָפענונג אויף אַן'אייגענעם זעלבסטשטענדיג-יודישען לעבען, מוז פאַר אונז זיין פון דער אומגעהויערסטער וויכטיגקייט. בפרט ווען עס רעדט זיך וועגען ארץ-ישראל וועגען אַ לאַנד, וואָס איז טיף איינגעבאַקען אין דעם האַרצען פון דעם יודישען פאָלק. וועגען אַ לאַנד, וואָס איז נישט קיין „פּיצעלע פלעק", נאָר אַ מעגליכע פרייע היים פאַר אַ פּאָר מיליאָנען. ווי מען זאָל נישט זיין פּעסימיסטיש וועגען דעם פּראַקטישען חוש פון'ם יודישען פאָלק, טאָר מען נישט טרייבען קיין ספקות צו-ווייט עס לייגט זיך נישט אויפ'ן שכל, אַז אונזער פאָלק וועט דורכלאָזען די ארץ-ישראל מעגליכקייט גראָד אין אַ צייט, ווי די איצטיגע, ווען די מעגליכקייט ווערט אַלץ נעהנטער צו אונז און ווערט אַלץ קלאָרער אָנגעקנעשטעלט פאַר די אויגען.

עס גלויבט זיך אויך נישט, די זעלבע ציוניסטען זאָלען זיין אין זאָרג, צי וועט נישט די יודישע לאַגע אין חוץ לארץ אַזוי פאַרבעסערט ווערען, אַז עס וועט נישט בלייבען קיין מאַטעריאַל פאַר אַ יודישער מאַסען-איינוואַנדערונג קיין ארץ-ישראל. דאָס וואָלט שוין געווען נאָך אַן'ענגערער טעם, איידער די זאָרג פאַר דער פינאַנציעלער הילף, און נאָך אַ שוואַכער טעם דערצו. אַך אין דעם פּרט איז אונזער אָפּטימיזם בערעכטיגט גאָר בנוגע רוסלאַנד. וועגען די אַנדערע מזרח-אייראָפּעאישע לענדער קאָנען מיר אַלע נאָך זיכער זיין, אַז די נויט אין עמיגראַציע וועט נישט פערשווינדען אַזוי גיך. גוטע פינף מיליאָן פון די דאָרטען-וואוינענדיגע זיבען מיליאָן יודען וועלען מוזען זוכען אַן'אַנדער חיונה פאַר זיך, איידער די שטאַטישע פּראָפעסיעס אין יענע לענדער. הלואי קאָן ארץ-ישראל אויפנעהמען נאָר אַ העלפט פון זיי!

איז — ווי דערקלערט מען פאָרט יענעם אויפגערודערטען „צער און צאָרן" מיט וועלכען דאָס רוב ציוניסטען באַגעגענען די יודישע קאָלאָניזאַציע אין רוסלאַנד? מיט וואָס דערקלעהרט זיך יענער העפטיגער פּראָטעסט, מיט וועלכער עס ווערט בעגעגענט יעדער געדאַנק, וועגען אַ וועלכער ס'איז אויטאָנאָם-יודישער טעריטאָריע אין חוץ לארץ?

וואָס מעהר מען קלויבט זיך פאַנאַנדער אין דעם ענין, אַלץ בולט'ער טרעט אַרויס דער רעזולטאַט, אַז די מורא איז דאָ נישט אַזוי פאַר דער צוקונפט פון דעם ארץ ישראל געדאַנק און פון דער ארץ-ישראל אַרבייט, ווי פאַר דער צוקונפט פון יענער ציוניסטישער שאָלעכץ מיט וועלכער זיי זענען איצט אַרומגעדעקט. דער עיקר פאַר דער צוקונפט פון דעם העברעאיזם.

טראַכט זיך אַריין אין דער לאַגע.

אַלע פּראָגרעסיווע טענדענצען פון דעם יודישען לעבען אין דער איצטיגער צייט, פיהרען דערצו. אונזער פאָלק זאָל נאַציאָנאַל אויפלעבען סיי אין חוץ לארץ, סיי אין ארץ-ישראל.

די אַסימילאַטאָרישע אידעאָלאָגיע האָט באַנקראָטירט. אַפילו אין דעם קלאַסישען לאַנד פון דער אַסימילאַציע, אין אַמעריקאַ, איז געשאַפען געוואָרען די מעגליכקייט — בייצוקומען זי. פון דער אַנדערער זייט זעהט זיך נאָך אין ארץ ישראל נישט קיין ערנסטער שטרעבען צו פערענטפערען אונזער נאַציאָנאַלען פּראָבלעם דורך אַ „קיבוץ גלות" אין אַ וועלכען עס איז איין איינציגען לאַנד.

אַפילו דער ראַדיקאַלסטער פליגעל פון דעם ציוניזם, וואָס ווערט אָנגעפיהרט פון זשאַבאָטינסקי'ן, האָט אויך נישט דעם מוט צו רעדען וועגען אַ קיבוץ-גליות אין ארץ-ישראל. ער רעדט וועגען אַן'ארץ-ישראל פאַר אַ דריי פיר מיליאָן. און ווען אַפילו אַן'ערנסטער „קיבוץ-גליות"-מעגליכקייט זאָל זיך ווידער באַווייזען אויף אונזער האָריזאָנט, וואָלט איהר פערווירקליכונג געמוזט בערעכענט ווערען אויף אַזוי פיל לאַנגע דורות, אַז זי וואָלט בשום אופן נישט געקאָנט אָפּשטעלען די נאַציאָנאַלע אויפלעבונגס-אַרבייט נישט אין ארץ-ישראל, נישט אין חוץ-לארץ.

יעדער ערנסטער מאַל טיקער מוז זיך איצט רעכענען מיט דעם קלאָר אין לעבען-אַריינגעטראָטענעם פאַקט, אַז דאָס גאַנצע יודישע פאָלק אויף דער גאַנצער וועלט איז שוין אַרומגענומען געוואָרען מיט נייע נאַציאָנאַל פּסיכישע בעהעפטונגס-פעדים, וואָס בינדען צונויף אַלע זיינע טיילען אין איין גייסטיג-נאַציאָנאַלען אָרגאַניזם. און וואָס איז נאָך וויכטיגער: די דאָזיגע פּסיכיש-נאַציאָנאַלע בעהעפטונגס-פעדים זענען שוין איצט געוואָרען ריין וועלטליך, קולטורעל. ליינט אונזער פּרעסע זעהט, ווי אויסגעבונדען עס זענען געוואָרען איינאיינעם די יודען פון מזרח-אייראָפּע מיט די יודען פון אַמעריקאַ און פון ארץ-ישראל. זעהט, וואָס פאַר אַ מינימאַלע ראָלע עס שפּילען דערביי די באַלעמטען פון דער רעליגיעזער יודישקייט, אויב זיי שפּילען, בכלל אַ וועלכע עס איז ראָלע. דער יודישער עפענטליכער געדאַנק, און וואָס פאַר אַ ריכטונג ער זאָל נישט געהן, אַרבייט אויף די פּראָבלעמען פון אונזער וועלטליך-נאַציאָנאַלען זיין.

אונזער אַזוינע בעדינגונגען קאָן מען לכתחילה זיין זיכער, אַז מיט יעדען יאָהר וועט אַלץ שאַרפער און ברענענדיגער ווערען די פראַגע: אין וועלכער שפּראַך זאָלען יענע נאַציאָנאַל-פּסיכישע בעהעפטונגס פעדים געשפּינען ווערען?

דאָס קאָנען נישט זיין קיין צוויי שפּראַכען, עס מוז זיין איין שפּראַך. און דער איין שפּראַך מוז זיך אויסדריקען דאָס אַלגעמיינע נאַציאָנאַלע לעבען און שאַפען פון דעם יודישען פאָלק אויף דער גאַנצער וועלט. און דאָס מוז זיין אַ לעבעדיגע שפּראַך פאַר אַלע יודען. פאַר די גרעסטע מאַסען פון אונזער פאָלק, — וואָס זאָל אַלע מען אַרומנעהמען אין איין נאַציאָנאַל-קולטורעלער ספערע, פון דעם גרעסטען עם-הארץ ביז צו דעם העכסטען גאון.

אָבער ביי אונז האָבען צוויי שפּראַכען געשיכטליך אַרויסגעשטעלט זייער קאַנדידאַטור אויף דער ראָלע פון דעם אַלוועלטליכען פאַראייניגענדען נאַציאָנאַל-פּסיכישען פאַקטאָר: יודיש און העברעאיש. וועלכע פון זיי זאָל אויסגעוועהלט ווערען?

וואָרפט איהר אַ בליק אויף די קאָנקרעטע טענדענצען פון דער יודישער ווירקליכקייט, זעהט איהר: יענע נאַציאָנאַל-פּסיכישע פעדים האָבען זיך געשפּונען און שפּינען זיך ווייטער, דער עיקר, אין דער שפּראַך פון די גרויסע יודישע מאַסען, אין יודיש. זי איז איצטער, די אַלוועלטליכע יודישע שפּראַך. די פּרעסע, אין וועלכער די נייע נאַציאָנאַל-קולטורעלע ספערע געפינט איהר אויסדרוק און איהר בויגעצייג, איז אין יודיש. די העברעאישע פּרעסע, דאָרטען, וואו זי איז פאַרהאַנען, האָט אַ לאָקאַלען כאַראַקטער און קאָן גאָר לעת-עתה אַפילו נישט פּרעטענדירען צו ווערען דער אַלוועלטליכער פערמיטלער צווישען די גרויסע מאַסען פון אונזער פאָלק.

אַ צווייטע זייל אין אונזער מאָדערנעם נאַציאָנאַל קולטורעלען לעבען איז דער יודישער טעאַטער און דאָס יודישע עפענטליך-גערעדטע וואָרט. אין ביידע פּרטים, סיי אין דעם טעאַטער און עפענטליכע פערוויילונגען, סיי אין דער גערעדטער יודישער עפענטליכקייט געהערט די אויבערהערשאַפט דער יודישער שפּראַך.

די דריטע זייל איז די דערציהונג און אַלע אַנשטאַלטען, וואָס זענען פערבונדען מיט איהר. דאָ האָט יודיש אויסגעקעמפט אַזעלכע וואונדערבאַרע נצחונות, דער עיקר, אין אַלע מזרח-אייראָפּעאישע לענדער, — דאָרטען וואו עס לעבט דער רוב מנין און דער רוב בנין פון אונזער פאָלק, — אַז עס קאָן גאָר קיין ספק נישט זיין: אויך די יודישע דערציהונג ווער אין איהר נאַציאָנאַל-קולטורעלען בעדייט, באַלד אָנהויבען, אויב נישט נאָך איבער יאָהרען, די יודישע פּרעסע און די יודישע גערעדטע עפענטליכקייט.

(סוף זונטאָג.)

אַלטע חברים / סקיצע פון סאַראה ב. סמיט

ער און דאָ מיידעל. פּלוצלינג איינער אין צווייטען, זענען זיי געשטאַנען אויף דער וועראַנדע פון רעזיגען האָטעל. דאָס קליינע לעבען אַרום האָט זיי ווייניג געקימערט. ער, דער ערפאַהרענער, זער אַ נטערעסאַנטער, ער, פאַר וועמען עס איז געווען שווער צו פערטרייבען דעם ביטערישען שמייכעל פון זיינע ליפּען. האָט מיט יוגנדלישער בעגייסטערונג געפּרעגט דריי-פיר מינוף מאָל, וואו זי האָט געוואָנען אַזעלכע טיף בלויע אויגען.

דאָס מיידעל, אַ האַלב-פערשעהמטע, אַ רייצענד נאַאיווע, האָט אין אַ קול פון זילבער גלעקלעך, געענטפערט: „כ'האָב זיי איינגעטונקען אין ים".

ער האָט זיך צוגעבויגען נעהנטער, שפּילהאַפט אַריינגעקוקט אין איהרע אויגען און אין אַ טיפען קול, פול מיט דראַנג געזאָגט: „און איצט, איצט וועל איך זיך איינטונקען אין דיין ים, אין דיין ים פון גליק".

זי איז געווען חנ'עוודיג, שעהן און צופרידען. אָפענהערציג האָט זי זיך געקוויקט מיט זיינע רייד.

און אַרום זיי האָט געקאָכט מיט לעבען.

און פון ט דעם קאָכיגען לעבען האָט זיך אָפּגעטיילט אַ פרוי און זיך דערנעהנטערט צו דעם פּאָרעל. זי האָט זיך נישט געאיילט. מיט זיכערע טריט איז זי צוגעגאַנגען און מיט אַן'ענטשלאָסענעם פּנים האָט זי זיך אַוועקגעשטעלט אין סאַמע מיטען פון זייער צוואָרעמטע ליבעס-ים.

זי האָט געקוקט אויף דעם מיידעל און זי האָט געקוקט אויף איהם, אויף דעם שעהנעם מאַ.

דאָס מיידעל האָט זיך דערשראָקען. איהרע טיף בלויע אויגען האָבען גענומען שווימען אין טרעהרען. אַ הרע, העגד און מיט האָבען געציטערט. אַ פרוי! אַ פרעמדע פרוי! קען עס זיין? קען עס אפשר זיין — ? ...

ער האָט זיך אויך דערשראָקען. די גלאַטקייט פון זיין פּנים איז פערשוואונדען. אין דעם סאַמעט פון זיינע אויגען האָט זיך אַריינגעגליטשט אַ שטורם. פונדעסטוועגען האָט ער קאָנטראָלירט זיין שטימע, זי געצוואונגען צו פערבלייבען רוהיג בשעת ער האָט געפרעגט: „העלען, ווען, ווען ביזטו געקומען?"

די פרוי, אַן'עלעגאַנטע, אין די שפּעטע דרייסיגער יאָהרען, האָט שטאָלץ אַ וואָרף געטון מיט איהר שעהנעם קאָפּ און מיט אַ ביז געלעכטער'ל געענטפערט: „איצט, ערשט איצט. מיט אַ פאָר מינוט צוריק".

די צונג אין זיין מויל איז געווען שווער. זיין שפּראַך איז געווען אַ שווערע, אַן'אומגעלומפּערטע.

„העלען — און — און".

זי האָט איהם נישט ערלויבט צו פערענדיגען דעם זאַץ:

„און שוין האָב איך דיך געפונען! וואו עס איז פערהאַן אַ יונגע, שעהנע מיידעל, דאָרט ביזטו!"

מיט מעסטענדע בליקען האָט זי אָנגעקוקט דאָס מיידעל און שפּיל, ווי צו זיך אַליין האָט זי געזאָגט: „זי איז יונג, יאָ, יונג — אָבער נישט זעהר שעהן. ניין, ס'אַרע גרויסע, קעלבערנע אויגען".

אַ דערשראָקענע האָט דאָס מיידעל זיך צעווייט. זי האָט זיך גענומען רוקען אַוועק פון זיי, אָבער ער האָט אויסגעשטרעקט אַ לאַנגע, עלעגאַנטע האַנד און זי אָפּגעהאַלטען.

„נעה נישט! — האָט ער אין אַ ווייך קול זי געבעטען.

די פרוי האָט זיך צולאַכט: „געה — אויב נישט, וועט ער געהן. ער געהט שטענדיג".

„העלען, שעהם זיך!" — האָט ער פּראָטעסטירט.

„פאַרוואָס, פאַרוואָס האָסטו מיך אָפּגענאַרט?" — האָט דאָס מיידעל אַרויס געכליפּעט.

די פרוי האָט ווידער געלאַכט: „ער, ער נאַרט אַלעמען!"

צערטליך האָט ער געדריקט די קליינע פעטע האַנד פון דעם מיידעל: „דאָס איז נישט אמת. דיך האָב איך נישט גענאַרט, ניין".

דאָס מיידעל האָט געריבען די אויגען מיט איהרע פויסטען און וויינענדיג געזאָגט, „איך, איך האָב נישט געוואוסט. ווען איך וויים — ווען איך וויים, אַז דו האָסט אַ — פרוי"...

און איצט האָבען ביידע געלאַכט. דער מאַן און די פרוי נאָר זעהר פערשידען איז געווען זייער געלעכטער...

אַנ'ערמוטיגטער האָט ער אַרויפגעלעגט אַ האַנד אויף דעם מיידעל'ס פּלייצע: „זי, זי איז בלויז..." —

„ני, וואָס זאָגסטו נישט? פאַרוואָס דערצעהלסטו איהר נישט?" — האָט די פרוי אין אַ ביטער אויפפאָדערענדען טאָן געפרעגט.

און ער האָט אין אַ שוואַך קול געענטפערט: „מיר, מיר זענען זיך בלויז חברים"...

און ווידער האָט די פרוי געלאַכט. איהר שטימע איז געווען העסליג. זי האָט זיך צוגעבויגען גאַנץ נאָהענט צו דעם מיידעל און איהר כמעט אין פּנים אַריינגעשריגען: חברים, — נאָהענטע חברים, חברים, וואָס האַסען זיך און האָבען זיך פאָרט ליב! ער געהט אַוועק, ער האָט אַנדערע, און אַלעמאָל קומט ער צוריק צו מיר! דו האָסט איהם נישט! קיין איינע פון אייך האָט איהם נישט! איך האָב איהם! צו מיר קומט ער שטענדיג צוריק! פערשטעהסטו אונזער חבר'שאַפט? חברים זענען מיר!"

דאָס מיידעל האָט געווישט די אויגען און געקוקט אויף דער פרוי.

„זי פערשטעהט נישט" — האָט ער שטיל געזאָגט. „זי איז נאָך כמעט אַ קינד".

„טאַ דערצעהל דו איהר!" — האָט די פרוי אין אַ שטרענג קול בעפוילען.

דאָס פּנים פון מיידעל האָט זיך אויסגעלייטערט. אַזוי ווי זי וואָלט ערשט אַרויסגעקומען פון אַ שווערען חלום. „איז זי — איז זי נישט דיין פרוי?" — האָט זי געפרעגט.

ער האָט אַראָפּגעלאָזט דעם קאָפּ און שטיל געענטפערט: „זי איז ערגער... פון אַ פרוי קען מען זיך גט'ן, אָבער פון... פון"..

זיין פּנים איז געקרימט געוואָרען פון אַ ציניש שמייכעל. העכער האָט ער אָנגעבאָטען זיין אָרעם צו דער פרוי.

„העלען, דו האָסט ווידער געוואונען!" — האָט ער אין אַ פלאַך קול געזאָגט, און זיינע אויגען האָבען נאָכגעקוקט דעם וויינענדיגען מיידעל...

Dr. med.
EYCHNER Jakób
Aleja 1-go Maja 16, Tel. 11-24
צוריקגעקעהרט.
אינערליכע- און קינדער-קראַנקהייטען.
נעמט אָן פון 7–6, זונטאָג פון 4–3

דאס יודישע לעבען אין מיטעל-אלטערליכען געטא

דער אנהויב פון געטא. — די שוהל אלס איינציגער צענטער פון יודישען לעבען. — פון וואנען נעמט זיך דער יודישער קאסמאפאליטיום. — גרויסען פון ווייטע לענדער. — ווי מען האט זיך געפיהרט אין שוהל. — דער מאנגעל אין אָרדנונג. — וויבערשע חזנים. — יודישער געריכט און יודישע טורמעס. — וועגען וואס די קהלות האבען געזאָרגט. — תקנות געגען גרים

אין מיטעלאלטער איז די שוהל געווען דער איינציגער צענטער פון יודישען געזעלשאפטליכען לעבען. ארום דער שוהל האבען זיך גרופירט די יודישע הייזער, זענען זיך פונאנדערגעוואקסען אין גאסען און דאס איז געווען די ערשטע סיבה דערפון, וואס יודען האבען געוואוינט אין בעזונדערע קווארטאלען אין די קריסטליכע און מוסולמענישע שטעדט, און אפילו דאמאלסט, ווען מען האט נאך פאר יודען ניט אפגעשפארט דעם וועג צו לעבען צווישען זייערע שכנים האבען זיי זיך אויך אפגעטיילט און געלעבט נאהענטער צו זייער שוהל.

אלע ענינים פון לעבען פון דער יודישער בעפעלקערונג זענען בעהאנדעלט געווארען אין שוהל. און דער אינטערעס פון די יודען זענען אפט געווען פיל ברייטער פון די אינטערעסען פון דער ניט-יודישער בעפעלקערונג. זיי האבען אפילו ניט געהאט קיין מעגליכקייט זיך צו בעטייליגען אין די פערשידענע פאליטישע און געזעלשאפטליכע געשעהענישען פון זייער לאנד, אבער ניט געקוקט אויף דעם האבען זיך די יודען דאך נישט אפגעזונדערט פון דעם לעבען ארום זיי, האבען אין אלץ טיפער אריינגעקוקט און טיפער פערשטאנען. די סיבה דערפון דארף מען זוכען אין דעם, וואס די יודישע רעליגיע איז געווען פערשפרייט איבער דער גאנצער וועלט, אומעטום זענען געווען יודען, און דורכדעם איז ביי יודען שוין אין יענע צייטען אנטוויקעלט געווארען די נייגונג צו קאסמאפאליטיזם, צו אלוועלטליכקייט. דער דאזיגער קאסמאפאליטיזם האט זיך פעסט איינגעווארצעלט אין די ענגע טויערען פון יודישען געטא, און איז כסדר אלץ מעהר פערברייטערט און אנטוויקעלט געווארען דורך די אפטע יודישע גירושים, צוליב וועלכע מען האט א סך געוואנדערט איבער פערשידענע לענדער.

דורך די גירושים האט זיך דער יוד, וועלכער איז געזעסען אין אן אפגעזונדערטען ווינקעלע, דערוואוסט וועגען די מנהגים און דעם ארט לעבען פון זיינע ברידער אין די ווייטע לענדער. און דורכדעם האט ער זיך דערוואוסט וועגען אלע נייעסען, וואס קומען פאר אויף דער וועלט, ווייל אין די געטאס האט קיינמאל נישט געפעהלט קיין אורחים פון די ארויסגעטריבענע יודען פון אנדערע לענדער. אט די אורחים, צווישען וועלכען עס זענען געווען מגידים, חזנים, סוחרים, בעלי מלאכות, מקובלים און ארימע-לייט, האבען אין די שוהלען דערצעהלט און געוויזען אלץ וואס זיי האבען געזעהען און געהערט אין זייערע ווייטע וואנדער-לענדער, האבען איבערגעגעבען די לעצטע חידושים וועגען די סך פאלשע משיחים וואס האבען זיך אין מיטעלאלטער געמעהרט, און זיי האבען געוועקט אין די הערצער פון די צוהערער חלומות פון א שטראהלענדער צוקונפט, וואס האט אביסעל בעלויכטען די פינסטערע און אומגליקליכע געגענווארט.

און אויף דעם אופן איז דאס יודישע לעבען ניט איינגעשמעלערט געווארען, ניט געקוקט אויף דעם, וואס דאס ארט, אויף וועלכען דאס דאזיגע לעבען האט זיך אפגעשפיגעלט, איז געווען זעהר שמאל און פעראייניגט. אין משך פון א סך הונדערטער יאהרען האט מען געוועכט אלץ מעהר און מעהר אפצוציהען פון יודען די אויסערליכע וועלט, אבער אט די אלע בעמיהונגען האבען ניט געהאלפען — מען האט ניט געקאנט אפנעהמען ביי די אין געטא פערשפארטע יודען זייער אינטערעס צום אלגעמיינעם לעבען.

אזוי ארום האבען זיך אין שוהל קאנצענטרירט אלע ענינים פון לעבען, און צו דער שוהל האבען זיך אויך בעצויגען די אויגען פון די יודען, פאר וועמען זי איז געווען דער געזעלשאפטליכער צענטער.

אט אזוי איז ענטשטאנען דער „עיכוב-הקריאה", ווען עמיץ, וועלכער איז בע'עול'ט געווארען האט אפגע-האלטען דאס לייענען ביז דער קהל האט איהם פערשפראכען אויסצופארשען זיינע טענות, די שוהל איז אויך געוואָרען דאס ארט פון מלקות, וואו מען האט בעשטראפט יעדען, וואס איז עובר געווען די מאראלישע און רעליגיעזע געזעצען. און מיט דער שוהל האט מען זיך אויך בענוצט פאר אלע בעקאנטמאכונגען, אפילו די רעגירונגען האבען זיך אויך בענוצט מיט דער שוהל אויף פערשידענע בעקאנטמאכונגען, וואס האבען געהאט א שייכות מיט יודען. אזוי האט די ענגלישע רעגירונג אמאל געצוואונגען אויסצורופען אין שוהל, א התיר פאר יודישע פרויען, וואס האבען חתונה געהאט מיט גוים; אין רוים ווידער האט מען יעדען ערב יום-כיפור געמוזט פארלייענען אין שוהל די רשימה פון אלע זאכען, וואס מען האט אין משך פון יאהר גע'גנבעט ביי גוים, כדי די יודען זאלען וויסען ניט איינצוהאנדלען די חפצים, דאס זענען געווען בעקאנטמאכונגען, וואס מען האט געמוזט די צרה, זי זאל דאס אויסרופען אין שוהל, אבער עס איז אויך געווען א גאנצע רייה מודעות, וואס די יודען אליין האבען זיך פארגענומען אויסצורופען.

אין א סך ערטער, למשל, האט מען יעדען שבת בעקאנטגעמאכט אין שוהל די רעזולטאטען פון די פראצעסען, וואס זענען די וואך פארגעקומען אין שטאט; אין איטאליען איז געווען א מנהג, אז יעדער איינער, וואס האט געהאט בדעה צו פערלאזען די שטאדט, האט דאך אויך אויסגערופען אין שוהל, כדי יעדער, וואס האט צו איהם פאדערונגען זאל וויסען, וואס ער האט צו טון.

די גאנצע יודישע קהלה איז געווען צוזאמענגעוואקסען ווי איין משפחה, און יעדער פון דער קהלה האט זיך משתתף געווען אין דעם אנדערנס שמחה, ווי אויך אין זיין צער.

און דאס דאזיגע אנטיילנעהמען פון אלעמען אין יעדענס פריוואטען לעבען האט זיך אויך בעזונדערס אויסגעדריקט אין שוהל: די גאנצע עדה האט זיך משמח געווען, ווען א חתן איז שבת געקומען אין שוהל; ווען אין דער וואכען איז א חתן געקומען אין שוהל, האט מען צוליב איהם דורכגעלאזען אלע תפילות, וואו עס איז נאר דא א זכר פון טרויער, ווען אן אבל איז גע-קומען אין שוהל, האט איהם די גאנצע עדה בעגעגענט מיט טרייסט-ווערטער.

די שוהל איז פאר דעם יודען פון געטא געווען ניט נאר דאס א ם, וואו ער האט געדאווענט, נאר אויך דאס ארט, וואו ער האט געלעבט.

און אזוי ווי יעדען מענשענס לעבען בעשטעהט פון ערנסטע צייטען, צייטען פאר שווערע ארבייט און צייטען פאר פערברענגען, אז די שוהל אויך ציי-טענווייז געווען אן ארט פאר ערנסט און צייטענווייז פאר'ן פרייען צייטפארטרייב.

אונטער צייטפארטרייב האבען די יודען פערשטאנען דאס דורכשמועסען זיך וועגען וועלטליכע ענינים.

און אזוי ווי אין שול גופא האט מען געהאלטען פאר א פחיתת-הכבוד צו רעדען וועגען ניט-געטליכע זאכען, פלעגט מען זיך צונויפקומען אין נעהעפס פון שוהל און דארטען שמועסען. כדי צו מאכען אננעגעהמער פאר'ן עולם דאס פערברענגען אין שול געהעפט, פלעגט מען דארטען אפט איינארדנען א גער-טענדעל.

אבער קיין בעזונדערע ארדנונג האט אין שוהל קיינמאל ניט געהערשט, די ארדנונג האט געשטערט דאס פערקויפען די עליות, ווייל צוליב דעם פלעגט מען זיך שטענדיג ארומקריגען און א-רומרייסען. ווי אויך די נדרים און נדבות, וואס מען פלעגט מנדר זיין אין שוהל, ווי אויך דאס רופען אורחים. דאס אנטון און אויסטון די טליתים און די קיטלען — דאס אלץ האט א-ריינגעטראגען טומעל אין שוהל און האט געשטערט, אז דארט זאל הערשען אן ארדנונג און א שטילקייט.

דער הויפט-שטערער אבער פאר דער ארדנונג אין די שוהלען זענען געווען די קינדער. זיי פלעגען מיט זייערע שטיפערייען אנמאכען גרויסע טומלען, און כדי זיי איינצושטילען פלעגט דער שמש זיי שלאגען מיט א שטעקעלע איבער די פינגער. ביי די ספרדישע יודען אין די שוהלען איז אפילו געווען אנגעשטעלט א ספעציעלער בעאמטער, וועלכער פלעגט מיט א שטעקען אין האנד איינפיהרען ארדנונג צווישען די קינדער.

דאס, וואס די ווייבער זענען געווען אפגעטיילט פון דער מענערשער שוהל איז געווען א רעזולטאט פון דעם אל-געמיינעם אפגעזונדערטען ארט לעבען פון דער פרוי. אבער ביז'ן 13-טען יאהרהונדערט האט מען שטארק ניט אויפגעפאסט, אז די ווייבער זאלען דאווענען אפגעטיילט פון די מענער. ערשט פון 13-טען יאהרהונדערט האט מען אנגעהויבען אין יעדער שוהל צו בויען ספעציעלע „עזרת נשים". אין די ווייבערשע שוהלען זענען אויך געווען ווייבערשע חזנים און איינע פון זיי זענען אפילו געווען בעקאנט אין מיטעל-אלטער.

א סך יודישע קהלות האבען געהאט אליין-פערוואלטונג. בעזונדערס איז דאס געווען אין גערמאנישע לענדער. די יודען האבען שטענדיג מיט אלע מעגליכקייטען אויסגענוצט, אין פערשידענע סכסוכים צו ווענדען זיך צו די שטאט'ס געריכטען, און די קהילות האבען אַזעמאל געהאט רעכט צו משפט'ען זייערע קהילה-לייט ניט נאר אין געלט-ליכע זאכען, נאר אויך פאר קרימינעלע און פאר אנדערע פערברעכענס. בעזונ-דערס אפט האבען זיך די קהילות בע-נוצט מיט זייער משפט-רעכט בנוגע צו מוסרים; אויף זיי איז ניט געווען קיין רחמנות און מען האט זיי שטענ-דיג געמשפט צום טויט. די רעגירונג פלעגט די פסק-דינים יעדען מאל בע-שטעטיגען און די בעאמטע פון דער רעגירונג בלייבט דאס דו-כפיהרען.

מעהרערע קהילות האבען אויך גע-האט איינענע טורמעס אדער לכל הפחות איינענע ארעסט-צימער אין די אלגע-מיינע טורמעס.

אין דער פאריזער בעסטיליע האבען אפילו די יודישע ארעסטירטע געפא-דערט, מען זאל זיי געבען בעסערע שפייזען. און זיי האבען דאס אויסגע-פיהרט. ווען דער ר"ם פון רוטענבערג איז געווען אין יאהר 1286 ארעסטירט אין ענזיסהיימער שלאס און עלזאס איז איהם דארטען דערלויבט געווען צו לערנען מיט זיינע תלמידים און בכלל אויסצופיהרען אלץ, וואס א רב דארף טון.

אבער א חוץ די שטראפען מיט טויט ארעסט און געלד, איז די הויפט שטראף פון דעם יודישען בית-דין אין מיטעל-אלטער געווען א מאראלישע שטראף, דער שרעקליכער חרם, וואס האט שוין אויף שטענדיג אפגעריסען דעם אריי-נגעלעגטען אין חרם פון אלע רעליגיע-זע און געזעלשאפטליכע ענינים. און נאך מעהר, ווי די שטראף אליין, הא-בען ארויסגעווארפען א שרעק די הכנות וואס זענען געמאכט געווארען ארום דעם חרם: די אפענע חרפה, דאס אויסרופען פאר די ברענענדיגע ליכט, דאס שופר-בלאזען און די אנדערע שרעקליכע בעגלייט-דערשיינונגען, זע-נען געווען א פאסענע הקדמה פאר דער איינזאמקייט, וואס איז נאכדעם געקומען.

דאס לעבען פון דער קהלה איז גע-רעגעלט געווען דורך די סך תקנות וואס דער רב און די פרנסים פלע-גען כסדר ארויסלאזען. און יעדער קהלה אנדערע און וועגען וואס הא-בען די תקנות ניט געזארגט?

מיר האבען תקנות וואס שרייבען פאר, ווי מען אין ווייב זאלען לעבען, ווי מען דארף זיך בעטראגען מיט א בעל-חוב, וויפיל אפצאל מען דארף נעמען פאר פלייש און וועמען מען דארף פערקויפען ווין, וואס פאר א קליידער מען דארף טראגען און וויפיל מענשען מען קען איינלאדען צו זיך אין דערהיים.

בעזונדערס שווערע תקנות זענען ארויסגעלאזען געווארען קעגען גרים און די יודען זענען דערגאנגען אזוי ווייט, אז מען פלעגט ארויסגעבען דער רעגירונג אלע קריסטען. וואס האבען ארויס געוויזען דעם קלענסטען אינטע-רעס פאר יודישקייט.

דר. ל. מארניע.

די קהלה / פון: אומאויסשעפליכע קוואל

פון ישראל אסמאן

אז דער ב"ח איז נפטר געווארען האט זיך געטון אין אלע עולמות. אויף דעם עולם-השפל איז דאך די זון אונטערגעגאנגען און עס איז פינסטער געווארען אין מיטען העלען טאג, און אין די עולמות-העליונים איז אויפגע-גאנגען א ליכטיגער שטערן. די עליו-נים זענען בייגעקומען די תחתונים, און אין דער צייט ווען קראקע האט געטרויערט אויף איהר רב און אין כל-תפוצות-ישראל איז מען ארומגעגאנגען ווי אהן קאפ, האט מען אין אלע הימ-לען געמאכט גאנצע פאראדען, געשרי-גען. פני-מקום, און בית-דין של-מעלה האט דעם ב"ח מכבד געווען מיט א דרשה זאגען, ער האט מסכים געווען דערצו מיט א תנאי: אז מ'זאל דאס גיהנום אויסקיהלען אויף גאנצע דריי סיג טעג, כדי מ'זאל די רשעים דארט דערווייל ניט פייניגען דעם תנאי האט מען גלייך בעוויליגט. און דערפאר וואס ער האט זיך אנגענומען פאר די ארימע נשמות, האט מען פו כסא הכבוד נאך צוגעגעבען צעהן טעג, און גאנצע פערציג טעג האט מען, לכבוד דעם ב"ח, אויסגעקיהלט דאס גיהנום.

דאס איז אלץ געווען נאך דער פטירה, אבער פאר'ן לעבען האט ער געהאט געגוג ח פות און בזיונות, עניות און דחקות, צרות און יסורים אויסצו-שטעהן. עס איז אזוי ווייט דערגאנגען, ביז ער האט א גאנצע שטאט פערשאל-טען. און דער עיקר איז ער אויסגע-שטאנען אויף זיין רבנות אין בעלז. זיי פיהרען איז ניט געפעלען די תקיפים פון שטעטעל און זיי האבען זיך רק געזוכט צו טשעפען צו איהם. בעקריגען שפירות האט ער דארט פיר גילדען א וואך מיט צווי בינטלעך האלץ, ער האט געלעבט אין דער גרעסטער דחקות, דערפאר האט מען איהם ניט געקארגט קיין רדיפות און מחלוקת איינמאל האט מען זיך נאר צונעמשעפט צו איהם צוליב א ווזל דער זאך; ומעשה שהיה כך הוה: אן'אשה איז געגאנגען צו קינד א שטיק נאך האלבער נאכט, אין דער גאנצער שטאט איז געווען פינסטער און מ'האט קיין ליכט ניט געקאנט קריגען. האט מען זיך מיישב געווען, מ'וועט גיהן צום רב — ער זיצט דארט און לערנט פון נאך האלבער-נאכט. איז אבער ביים רב אויך געווען פינסטער. האט זיך אויפגעמאָרגען געגובען קאלכען אין בית המדרש: פ'טייטש, וואו איז עס גע-הערט געווארען, אז א רב זאל פער-שלאפען האלבער-נאכט! עס האט ניט געהאלפען זיין פערענטפערען זיך, אז ער איז געזעסען אין דער פינסטער און געלערנט אויף אויסווענדיג, ווייל ער האט ניט געהאט קיין פרוטה אויף קיין ליכט, און עס איז געבליבען, מ'זאל איהם ארונטערווארפען פון רבנות. דאנערשטאג איז עס געווען, די בעלי-מחלוקת האבען ניט געקוקט, זיי זע-נען געלאפען צום שררה און האבען גע'פועל'ט, אז גלייך נאך שבת זאל מען ארויסשיקען דעם רב פון שטאט, געשמידט אין קייטען, אויב ער וועט ניט וועלען אוועק פון דארט אליין. דעם שמש האט מען אנגעזאגט, ער זאל דעם רב איבערגעבען דאס כתב פרייטאג פאר מנחה, כדי איהם צו פערשטערען דעם שבת. דער ב"ח האט דערפון ניט געוואוסט, און פרייטאג בייטאג, ווען ער איז געשטאנען, ווי זיין שטייגער איז געווען, אויפ'ן הויף און האט געוואשען דאס פנים ביי דעם ברונען, זענען זיך אנגעפלויגען פיל פויגעל איבער זיין קאפ, און זיי האבען פרעהליך געצוויטשערט. דער ב"ח איז גלייך אריינגעלאפען צו דער רביצין און ער האט געזאגט:

— רביצין, גנהה און פער'משכון א חפץ און מאך א גוטען שבת. דריי חשוב'ע אורחים וועלען מיר האבען, קראקאווער פרנסים.

און אז די רביצין איז צוגעשטאנען צו איהם האט ער איהר דערצעהלט, אז די פויגעל האבען איהם אנגעזאגט די בשורה, אז ער איז אויפגענומען געווארען אין קראקא פאר א רב, און די פרנסים זענען שוין אין וועג מיט'ן כתב-רבנות, און א סברא, אז זיי וועלען נאך קומען אויף שבת.

און אזוי איז עס געווען. דער ב"ח האט זיי אבער געבעטען, זיי זאלען קיינעם ניט דערצעהלען קיין ווארט ביז נאך שבת.

דער שמש פון שטאט האט געוואוסט ווער דער ב"ח איז, און האט ניט געפאלגט די רשעים, און א גאנצען שבת האט ער זיך ניט ווענדיג גע-מאכט פון דעם כתב, און האט ניט געוואלט דעם רב מצער זיין און מער-שטערען דעם שבת. שבת-צו-נאכט נאך הבדלה איז ער אריינגעקומען צום רב אין די זאקען, מיט אן'אראפגעלאזטען קאפ, גרייט מקבל נזיפה צו זיין, ער האט געוויינט און געבעטען, דער רב זאל אויף איהם ניט האבען פעראיי-בעל, ווייל ער טוט עס מחמת אונס, ער האט מורא, דער רב זאל ניט הא-בען קיין בזיונות. דער ב"ח האט צו-גענומען פון איהם דעם כתב, האט איהם איבערגעלייענט, און פערשאל-טען די רשעים, זיי זאלען אין קבר קיין מנוחה ניט האבען. און צום שמש האט ער געזאגט:

— דו, משה, נעהם זיך ניט צום הארצען! די דריי יודען, וואס זענען געקומען צו מיר פרייטאג, זענען קרא-קעווער פרנסים; זיי האבען מיר גע בראכט א כתב-רבנות פון קראקא, און מארגען כצלות, אם-ירצה-השם, פאהר איך מיט זיי אוועק. דו אבער האסט

שדים /

לאנדאנער נעפעל. – דאס גע-היימנישפולע הויז. – אונטער'ן פאלאר-קרייז.

(א בריוו פון לאנדאן)

כמעט דריטעטייל פון די צאהל רייכע ענגלישע „וויינאכט"-זשורנאלען און צייטונגען ענטהאלטען מעשה'לעך אדער ערצעהלונגען וועגען שדים.

דאס ערשטע פערטעל פון דעם צוואנציגסטען יאהרהונדערט איז שוין אדורך. מענשען האבען בעהערשט די לופט; אין לאנדאן הערט מען א רעדנער, וועלכער רעדט אין ניו-יארק און דאך איז נאך פערהאן אין דעם הויך-קולטורעלען ענגלאנד, א אינטערעס צו די מעשיות מיט שדים.

ווער עס האט כאטש איינמאל גע זעהן לאנדאן אין דעצעמבער, אין דעם שווארצען נעפעל, דער וועט לייכט גלויבען מאציטען, אז דוקא ענגלאנד איז פול מיט שדים. לאנדאן אלס וועלט-שטאט, אלס הויפט-שטאט פון דער בריטישער מלוכה עקזיסטירט נישט בעת'ן נעפעל, עס איז פערהאן א שווארצער אומענדליכער טאל, וועל-כער איז בעזעצט דורך קריכענדיגע, וויינענדיגע געשפענסטער, ווי עס האט עס געזעהן דאנטע און בעשריבען אין דעם פערטען ליד פון זיין „גהנום".

איך וויל-דא ברענגען א גענוי געסט-בעשטעלטען פאקט, וועגען וועלכען עס האט נאר נאר-וואס דערצעהלט אוצלט. מיט הונדערט יאהר צוריק האט דער דעמאלט בעריהמטער ענגלישער פאעט און דראמאטורג סטיפען פיליפס גערוי-גען א הויז אין איגאם 25 וויארסט פון לאנדאן. ווי אלע געביידעס פון יענער צייט איז דאס הויז געשטאנען אין א גארטען און די צימערן זענען געווען בעשלאגען מיט דעמבאווע האלץ. דער פאעט האט איינגעארדענט זיין פאמיליע און איז אוועקגעפאהרען קיין דייטשלאנד. ווען ער איז צוריקגעקומען פון האמבורג האט איהם זיין פרוי בע-געגנט אין האפען מיט א שרעקליכער געהיימניספאלער נעשיכטע: דאס הויז האט מען געמוזט איבערלאזען, ווייל עס וואוינען דארט געשפענסטער. ביי-נאכט הערט מען אין איינעם פון די צימערן גלייך ווי עס קלאפען ביינער פון א סקעלעט. די קלאנגען האבען דערהערט צו ערשט די בעדינער און נאכדעם אויך די בעל הבית'טע מען האט ארייגערופען די-שכנים און יענע האבען אויך געהערט ווי עס

קינאקען די ביינער פון דעם שר, און די שכנים האבען זיך דערמאנט, אז צוריק מיט 50 יאהר האט זיך אין גארטען אפ-געשפילט א שרעקליכע טראגעדיע, א פערברעכען: א פאטער האט דארט דערשטיקט זיין טאכטער.

סטיפענס פיליפס האט נישט גע-וואלט גלויבען אין די אלע מעשיות, ער איז א הייס געטאהרען, נאר שוין אין דער ערשטער נאכט האט ער דער-הערט, ווי עס געהט דער געשפענסטער און ווי עס קנאקען זיינע ביינער. און דאס הויז איז ווינגאם איז פערלאזען געווארען. מען האט דאס הויז א יסגע-מיטען אפילו בייטאג. איינמאל האט זיך געטראפען אין ווינטער א שרעק-ליכער שטורם, וועלכער האט אראפ-געריסען פיל דעכער פון א סך הייזער. דער בעל-הבית פון דעם „פערשאלטע-נעם הויז" האט געוואלט פעסטשטע-לען צי דער שטורם האט נישט בע שעדיגט דעם דאך אויך פון דעם הויז. אין לאנדאן האט זיך געפונען א מוטיגער דאך-דעקער, וועלכער ה.ט נישט מורא געהאט צו פאהרען קיין איגאם בעקוקען דעם דאך פון דעם שרעקליכען הויז. ער איז ארויף אויפ'ן דאך און זיך ווירקליך איבערצייגט, אז עס פעהלען א סך שינדלען, מען האט נאך בעדארפט פעסטשטעלען די בעשע-דיגונגען, וועלכע עס האט געמאכט דער רעגען און צוליב דעם האט דער דרייסטער דאך-מייסטער זיך געמוזט אראפלאזען אויפ'ן בוידעם. דער רעגען האט דורכגעוואשען דורך דעם סופית א לאך פונקט אין דעם געהיימניספולען צימער. דורך דער עפענונג האט דער דאך - מייסטער דערזעהן דעם שר..

ווי איך האב שוין אויבען גע זאגט זענען די צימער ווי אין אלע אלטע ענגלישע הייזער, געווען בע-קלאפט מיט דעמבען-האלץ און אויך ווי אין אלע אלטע הייזער האבען זיך אונטער די דאמבאווע טאפעטען געפו-נען לאנגע „קארידארען" וועלכע עס האבען אדורכגערישט די מייז. ביי דעם אנהויב פון אזא קארידאר איז געלעגען א קלעצעל מיט גארן. דערביי

פון דיאנעא /

האט זיך דער עק פון דעם גארן גע-צויגען אין דעם קארידאר אונטער דער פאדלאגע פון דעם געהיימניס-פולען צימער.

עפעס א קינדער-ליבהאבענדע מויז. וועלכע האט זיך איינגעארדענט איהר נעסט אונטען, האט געוואלט מאכען א ווייך גע צעגער פאר איהרע מייזלעך, זי האט געצויגען דעם פאדעם פון דעם קלעצעל.

דאס קלעצעל האט זיך געדרעהט און גע לאפט און אזוי ווי די גאנצע דעמבענע טאפעטירונג איז געווען פול מיט מייזען-קארידארען האבען אלע ווענט געקנאקט. אזוי ארום האט זיך ערקלעהרט דאס קנאקען פון די גע שפענסט-ביינער. דאס איבעריגע האבען צוגעגעבען די ענגלישע נעפלען, און די נערוועזע אויפרעגונג וועלכע ביל-דעט זיך א דאנק די נעפלען.

דער פאל, וועלכען עס האט דער צעהלט אוצלט, האט מיר דערמאנט אין א שר, וועלכער האט מיט יאהרען לאנג מיך אליין שטארק בע-אונרוהיגט. עס איז געווען אויפ'ן ווייטען צפון מזרח סיביריען, אין ניזשנע-קאלימסק. אין אנהויב אקטאבער 1891 ניזשנע-קאלימסק בעשטעהט פון 10–12 האלצערנע הייזלעך, וועלכע זענען צע-ווארפען אויפ'ן ברעג פון דעם גרויסען טאל-טייך א 80 וויארסט פון דעם ארט וואו דער טייך פאלט אריין אין דעם צפון אייז-אקעאן. אזוי ווי אין דער צייט איז געווען דער סעזאן פון הער-רינג איז די גאנצע בעפעלקערונג פון ניזשנע-קאלימסק ארויסגעשווימען פאנ-

גען דעם הערינג אויפ'ן ברעג פון אקעאן. איך בין געבליבען איינגאנצען אליין אין „שטאט". אפילו די איינציגע הויז-בהמות, וואס לעבען אין די קאנ-טען – די הונד – זענען אויך אוועק מיט זייערע בעלי-הבתים. אין סעפ-טעמבער בעווייזט זיך נאך די זון אין יענע קאנטען אויף א דריי שעה, אבער די נעכט זענען לאנגע און פינסטערע.

ביים שיין פון א „זשירניק" ד. ה. א פלאך-שליסעלע מיט פיש-שמאלץ און א קנויטעל, וועלכעס ברענט אינעווענינג, האב איך געלייענט מאפאסאנס ערצעה-לונג: „געשפענסטער", דאס האט נאך מעהר אויפגערעגט מיינע נערוען, וועל-כע זענען שוין א ווי אויך געווען נישט אין ארדנונג צוליב דער פולער איינ-זיימקייט. בעזונדערס שרעקליך איז געווען, ווען עס פלעגט אנהויבען צו קנאקען דאס פיש-שמאלץ אין דעם שיסעלע, דאס קנויטעל פלעגט אויס פלאמען און אויף די קרומע, פעררוי-כערטע ה לצערנע ווענד פלעגען אדורכ לויפען ציטערדיגע שווארצע שאטענס. עס האט זיך דעמאלס אויסגעוויזען, אז אין ש ונ איז אריין א גרויסע אונגע-הויערע פלעדערמויז און קלאפט מיט די צעשפרייטע פליגעל און בעמיהט זיך צו בעפרייען.

ענדליך האב איך מיך געלעגט שלא-פען און פערלאשען מיין פעט-לאמפ.

ווי עס איז נאר פינסטער געווארען האט עפעס אין צימער אנגעהויבען צו רוישען. איך האב א ציטער געטון און אנגעצונדען דעם „זשירניק" עס איז אלעס שטיל געווארען. דער „זשירניק" האט געברענט א פערטעל שעה, זעהענ-ד ג, אז אלץ איז שטיל, האב איך פער-לאשען דאס ליכט. ווי כ'האב מיך נאר איינגעהילט אין דער פעלץ דעק, האט

עס ווידער אנגעהויבען רעשען, עס האט אויסגעוויזען, אז עמיצער געהט איבער'ן צימער און קלאפט מיט די שווערע פיס. איך האב געמאכט ליכט, און שטוב איז ווידער שטיל געווארען עס האט נאר געקנאקט דאס פעטס אין דעם „זשירניק". א האלבע שעה האט געברענט דאס ליכט, ביז איך האב מיך בערוהיגט. אזוי ווי עס איז אלעס געווען שטיל האב איך פערלאשען דאס ליכט. כ'האב שוין אנגעהויבען צו דרימלען, ווי עס האט ווידער אנגע-הויבען צו רעש'ן צו קלאפען אין שטוב. עפעס א שווערעס איז געגאנ-גען אונטער'ן בעט און האט הויך גע-קלאפט מיט די קאפיטעס, מיט א ציטערדיגער האנד האב איך ווידער אנ-געצונדען דעם זשירניק. דאס הארץ האט מיר שטארק געקלאפט. עס האט געשראקען דאס נישט פערשטענדליכע, וואס קומט דא פאר און עס האט זיך מיר אויסגעוויזען, אז עס הויבען זיך אן האלוצינאציעס פון'ם געהער, ווי אין דעם ערשטען ווינטער, וואס איך בין געווען אונטער דעם פאל-קרייז. דעמאלס האבען די געהער-האלוצינאצי-יעס געבראכט אויך צו האלוצינאציעס פון דעם זעהען און איך האב שטארק געליטען דערפון.

עס איז ווידער געווארען שטיל איך האב שוין אבער נישט פערלאשען דעם „זשירניק. כדי זיך צו בערוהיגען האב איך ארונטערגערוקט די האנד אונטער דעם קישען און אפגעגעטמען דעם אנגעלאדענעם רעוואלווער. עס איז אדורך א 20 מינוט און „עס" האט ווידער אנגעהויבען צו רוישען. איצט איז שוין נישט געווען קיין שום צווייפעל אז עפעס א גרויסע שווערע חיה האט זיך ארונטערגעקומען אונטער'ן בעט און דרעהט זיך דארטען און קלאפט מיט די קאפיטעס. איך האב מיך אויפגעהויבען, גענומען אין איין האנד א ציגעל און דער צווייטער דעם רעוואלווער און זיך ארונטערגעבויגען. כ'האב באלד פערשטאנען די סיבה פון דער געהיימניספאלער ערשיינונג.

אונטער'ן בעט איז געלעגען א גרויסע, פון א צוויי ארשין, טארבע פון רויהען לעדער. און אזעלכע לעדערנע זעק פיהרט מען אויף לאד פערד מעהל פון יאקוטסק קיין שרעדנע-קאלימסק, וואו עס זענען נישט פערהאן קיין פעלדער און קיין גערטנער (דער שטח ארום 3000 וויארסט) אזוי ווי קיין וועגען זענען דארט נישט פערהאן, קומט אויס די פערד ארויבערצוגעהען אהן א צאהל קליינע בלאטיגע טייכע-לעך און איבער דער ציטאיעטער טונדרע. דאס וואסער דרינגט אדורך די לעדערנע ווענט פון דער טארבע און דאס מעהל קלעבט זיך צו צו די ווענט און ווערט פערשטיינערט. אין א הונגער-צייט האבען מיר צוקלאפט די פערשטיינערטע גרינדקעלעך און געבאקען דערפון פלעצלעך. אין דעם לעדערנעם זאק, וועלכער איז געלעגען אונטער'ן בעט האבען זיך אריינגעכאפט פאל-מייזלעך, חיה'לעך, וועלכע האבען דעם גאשיק צו לעבען אין אזעלכע ווייטע מקומות און אזוי ווי די רויע-לעדער פון דער טארבע האט אויסגעטרוקענט האט זי געקנאקט ווי א גרויסע פויק פון יעדען קלענסטען רעש. אין מיטען פון דעם זאק האט אפילו דאס קלענסטע דראפען פון א מייזעל אנגעמאכט א געוואלדיגען רעש. ווען כ'האב פערשטאנען די סיבה פון דעם „וואונדער" – האב איך א ווארף געטאן אונטער'ן בעט מיין שטיוועל און באלד איז פון דער טארבע ארויס עטליכע מייז.

און אז מיר וועלען נעהמען אין אכט אז שדים געפינען זיך אין ענג-לאנד שטענדיג אין זעהר אלטע הייזער, וועלען מיר קומען צום אויספיהר, אז זיי זענען זעהר בקרוב'ס מיט די מייז. די נויטיגע נערווען-אויפרעגונג שאפט שוין דער געהיימניספולער שווארצער נעפעל.

Zakład fotograficzny
„PARISIEN" ŁÓDŹ, BRZEZINSKA 69.

דערמיט מאך איך בעקאנט, אז צוליב רעקלאמע האב איך איינגעפיהרט אויסערגע-וועהנליכע נידריגע פרייזען אויף מיינע קינסטלעריש אויסגעפערטיגטע פאטאגראפיעס לויט די אונטען אויסגערעכענטען אויסנאהמס-פרייזען:

6 פאסטקארטען נ. פ. דאפעלט רעטושירט 3 זל.
6 קאבינעט-בילדער " " " 8 "
1 ארגינאל-פארטרעט נ. פ. " 8 "

אויסער דעם גרופען-אויפנאהמען, אויסער'ן אטעליער ווערען אויך אנגענומען אויפנאהמען צו זעהר מעסיגע פרייזען. | צופאהר מיט'ן טראמוואי נומער 1.

בעמ.: צו יעדען האלבען טוץ פאסטקארטען ווערט צוגעגעבען א פאטא-פארטרעט

בעטן א גרויסע זאך, און איך וועל דיך בענטשען דערפאר. זאג וואס די פער-לאנגסט.

האט דער שמש געענטפערט:

– רבי, איהר ווייסט דאך מיין צרה, דאס ערגסטע פון צער-גדול-בנים, פאר דעם צער פון אלע קינדער, וואס זענען מיר ביז איצט אוועקגעקומען, נישט פאר קיין יורען געדאכט, וויל איך הא בען איינס און א גוטס.

און דער ב"ח האט איהם צוגעזאגט, און צום יאהר איז איהם געבוירען געווארען א זוהן, און דאס איז געווען דער גאון ר' יצחק'ל בעלזער.

די ברכה איז באלד מקויים געווא רען, און די קללה איז א לאנגער צייט שפעטער. אין דער צייט פון רבי ר' שלום בעלזער איז עס געווען. דער גובערנאטאר איז דורכגעפאהרען בעלז, און ער האט געזען, אז דער אריינפאהר אין שטאט איז ארום א שרעקליך משופע'דיגען בארג, וואו עס איז א סכנה דורכצופאהרען, א טיפער שניט אין דער ערד, ווי א ברייט אפען מויל, און דאס דארף מען ארומפאהרען האט ער געהייסען עס פערשיטען. וואו נעמט מען די ערד דערצו? איז נעבליבען ביי אהם, אז מ'זאל זיך נעמען צום בארג אין מזרח זייט פון דער שטאט. אויף דעם בארג איז אבער געווען דאס אלטע בית עולם. מ'האט בשום אופן נישט בעקאנט פועל'ן ביים גובערנאטאר, ער זאל צורוה לאזען די מתים. און מ'האט זיך שוין גענומען צו גראבען דעם

בארג. גאנץ בעלז איז ארומגעגאנגען פערטרויערט. דער רבי ר' שלום האט געשוויגען

ביים רבי'ן איז געווען דעמאלס א משמש ר' אלימלך, וואס האט נישט פיינד געהאט דעם טרונק. האבען זיך חסידים גענומען צו איהם, אויס ונע-פינען, אויב די נשמות פון די מתים שווייגען. דער משמש האט זיי געענט-פערט, אז ער האט קיין נשמות ביים רבי'ן נישט געטראפען. ער ווייסט נאר איין זאך, אז דער רבי האט עפעס א מאדנעם נגון, וואס ווארפט אן א פחד, שפעט נאך האלבער-נאכט צוזינגט ער זיך אין דער שטיל און מאכט דערביי משונה'דיגע תנועות, און הייסט איהם ארויסגעהען פון זיין חדר. אפשר קומען דעמאלס פערוואגעלטע נשמות צו איהם נאך א תיקון?

און חברה האט אפגעמאכט מיט איהם, ער זאל זיך מיכען שלאפענדיג און דארט בלייבען און זעהן וואס עס טוט זיך אט. א כוסה האט מען איהם געגעבען, און ער האט זיך אוועקגע-לייגט ווי א שיכור'ער אויפ'ן רבינ'ס קאנאפע. ער האט דערהערט דאס נגונ'לע, דורך די שפאלטען פון די אויגען דערזעהן די תנועות און אנגע-הויבען צו שנארכען. דער רבי איז צו-געגאנגען מיט א ליכט, גענומען וועקען: מלך, מלך! ער האט העכער געשנארכט, האט דער רבי געעפענט די טירען און נשמות האבען אנגעהויבען אריינצוקו-מען. צווישען די מתים איז געווען אנ'אלטע יודענע. דער רבי האט גע-

פרעגט, ווער זי איז, און זי האט גע-ענטפערט, אז זי איז די מוטער פון דער שטאט. די מתים האבען גענומען טענה'ן.

– מיר זענען שוין אפגעקומען דאס אונזעריגע, אין גהינום, אין גלגולים – פארוואס לאזט מען אונז איצט נישט רוהען אין די קברים! פארוואס טרעט מען אויף אונזערע ביינער!

און דער רבי ר' שלום האט געענט-פערט:

– איך האב געמאכט א שאלת-חלום און מ'האט מיר אנטפלעקט, אז עס איז צוליב דעם ב"ח'ס קללה. א חויא דרבנן, נישטא קיין רפואה!

האט זיך די יודענע ארויסגעשטעלט און גע'טענה'ט:

– האט עס דעמאלט געדארפט גע שעהן, וואס עפעס איצט, אין צוויי הונדערט יאהר ארום! ווער איז ער עס געווען?

און דער רבי האט געענטפערט:

– דער ב"ח, דער גאון ר' יואל סירקיס, דער רב וועמען איהר האט געוואלט ארויסשיקען א געשמירטען אין קייטען!

האט זיך איינער פון די מתים אנ-געררופען:

– ווען איהר וואלט געוואוסט פון יואל'ס חמצות, וואלט איהר אנדערש גערעדט מ ט אונז.

האט זיך דער רבי ר' שלום צע-שריגען:

– דרך-ארץ! אין חרם אריין וועל איך אייך לעגען! ווענ... אייך וואס

איהר האט פערבזיטערט דאס לעבען פון גדול-הדור!

גלייך האט זיך דערהערט א געוויין:

– מיר האבען נישט געוואוסט ווי איהם טייער צו האלטען! ווצה איז אונז, פערוואגעלטע זענען מיר אויף אייביג.

נאר דא זענען אנגעקומען צוויי מתים און זיי האבען געזאגט:

– מיר קומען איצט פון ב"ח, ער האט אונז מוחל געווען. ער האט גע-זאגט, אז אין הימעל ווייס ער שוין סון וואס מ'דארף, אויף דער ערד דארף אבער דער צדיק פון בעלז טון וואס מ'קען; ער דארף צום ערשטען טון דאס זייניגע!

און אזוי איז עס געווען. דער רבי ר' שלום האט אויפגעוועקט דעם משמש, געהייסען אויפוועקן די פרנסים פון שטעטעל, שפאנען פערד-און וואגען און גלייך פאהרען צום גובערנאטאר.

דער רשע האט אבער נישט געלאזט רעדען צו זיך; עס האט אפילו קיין שוחד נישט געהאלפען.

עס האט אבער לאנג נישט גענומען און דער רשע איז קראנק געווארען און איינגענומען א מיתה משונה. אויף זיין ארט איז אנגעקומען אנ'אנדער שר. די שטאט האט אויפגעלייזט דאס בית-הקברות פאר פופצעהן הונדערט גילדען. און אין שערבלעך האט די גאנצע שטאט צוריקגעטראגען די ערד און צו-געדעקט די מתים, אוועקגעגעבען זיי דאס זייעריגע.

—◆◆—

יום-טוב, חגא און דאָס יודישע קינד

דיסקוסיע אַרום דעם אַרטיקעל פון מ. בראָדערזאָן „צו שמד און — צו גאָרנישט".

לײדער, צו שמד און צו גאָרנישט.

אין זײן אַרטיקעל „צו שמד און — צו גאָרנישט" בעװײנט ה' בראָדערזאָן דאָס יודישע קינד מיט ביטערע טרערען, עס װערט נעבעך פערשװאַרצט אַ גאַנץ יאָהר און ס'האָט נישט דעם געהעריגען יו"ט, אין װעלכען ס'זאָל זיך אַרויס-שלאָגען פון אומעט. דער פועל יוצא פון דעם איז די פראַגע: „װאו נעהמט מען דעם יו"ט פאַר'ן יודישען קינד?"

אַלס לעזער פון „נײעם פאָלקסבלאַט" װיל איך אויסניצען די געלעגענהײט אַרויסצוזאָגען מײן מײנונג אין דער פראַגע, צו װעלכער מיר לעזער זענען געװאָרען אײנגעלאַדען.

כ'האָב געהאַט דעם כבוד צו לעזען דאָס אַרטיקעל פון חיים לײב פוקס א. ג. „װען דער בלויער פויגעל איז שװאַרץ געװאָרען"... אַלס ענטפער אויף בראָ-דערזאָנ'ס אַרטיקעל. נאָר צו גלויבט איהר באמת, ה' פוקס אַז נאָר דאָס איז די אײנציגע סיבה: „װײל די מאַמע רעדט נישט קײן יודיש װאָרט".

נײן, און נאָכאַמאָל נײן. די סיבות זענען לײדער גאַנץ אַנדערע, נישט צו ליב דעם, װײל די מאַמע רעדט נישט קײן יודיש װאָרט — נאָר צוליב דעם, װאָס דער טאַטע האָט אויפגעהערט צו זײן אַ יוד...

גאַנץ אַנדערש בעציהט זיך צו דעם ענין ה' שלעזינגער, װעלכער זוכט שוין נישט די סיבות װי ה' פוקס פון יודי-שיסטישען שטאַנדפונקט, נאָר ער דרינגט אַרײן טיף אין דער נשמה פון דער זאַך.

אַזוי, ליבער ה' בראָדערזאָן, אויף אײער גרויסער זאָרג לטובת הכלל, „װאו נעהמט דעם יו"ט פאַר'ן יודישען קינד?" שטעל איך מיך צו אײער דינסט, קומט מיט מיר, איך װעל אײך אַרומ-פיהרען דורך דער שענער און רײכער גאַלעריע יום-טובים, װעלכע דאָס יו-דישע פאָלק פערמאָגט, פון װעלכע אַלע פעלקער האָבען גענאַשט חנאות פאַר זיך.

קומט, איך װעל אײך װײזען אונזע-רע יום-טובים, װעלכע איהר האָט אַמאָל בעקענט און גוטװיליג פערגעסען..

איך װעל אָנהויבען פון אַ פסח. דער ליבער פרײהלינגס-יו"ט. גרויסער גאָט! מיט װאָס פאַר אַ שמחה האָבען מיר, יודישע קינדער, זיך געפרײט צו דעם ליבען פסח? מיט די „כאַבעלעך" מיט גנבענען דעם „אפיקומן", מיט דעם ניסען-שפּילען אין די גאַנצע צעהן טעג. װאָס מיר קינדער זענען בעפרײט גע-װאָרען פון חדר.

מיר געהען װײטער. ל"ג בעומר, װער בעדענקט נישט אונזערע אויספלוגען אין װאַלד אַרײן, מיט די פײלען בויגענס אויף די אַקסלען? דאָס איז דאָך גע-װען דער אמת'ער קינדער יו"ט.

שבועות, דער יו"ט פון גרינס, גע-דענקט איהר נאָך די זיסע פוטער-זע-מעלעך, די קװיטשערס פון גרינס, מיט װעלכע מיר קינדער זענען אַרומגעגאַנ-גען. אפילו יאַנעק און װאַצעק, די קינ-דער פון אונזערע קריסטליכע שכנים, האָבען אויך נאָכגעטאָן אונזער בײשפּיל און געקװיטשעט מיט אונז.

מיר װעלען װײטער געהען. ר"ה און יו"כ, עס דוכט זיך מיר גאַנץ שהנע יום-טובים נישט אָװעקצושאַכען מיט דער הענד.

און דאָ גלײך האָט איהר פון דעם פרעהליכען יום-טוב סוכות, דעם אמת'ן זמן שמחתנו. צי געדענקט איהר נאָך מיט װאָס פאַר אַ קינדערשער פרײד מיר האָבען צוגעהאָלפען שטעלען די סוכה?

יעצט ערשט דאָס זיצען אין דער סוכה, דער אתרוג, לולב און דער פרעה-ליכער שמחת תורה, װען אַלע קינדער זענען געװען אָנגעפּאַקט אין די שוהלען בײ די הקפות.

צו בעדענקט איהר נאָך, ה' בראָדער-זאָן, אײער פרײד און שמאַלץ, װען איהר זענט געגאַנגען אין שוהל אַרײן מיט דער פאָהן מיט'ן ליכטעל אַרײנ-געשטעקט אין דעם רויטען עפּעלע? האַ, איז עס געװען אַ יום-טוב פאַר קינדער?

מיר געהען װײטער, חנוכה. געדענקט איהר נאָך דאָס דרײדעל מיט דער אויפשריפט נ. ג. ה. ש., אויף װעלכען מיר קינדער האָבען געזאָגט „נעם גנב האַקט שלעסער" און צו װײסט איהר, אַז דער אָנגעצונדענער חנוכה-לאָמפּ האָט אונז פונקט אַזוי אַנטצאַנירט, װי אײער יאַשעק'ן דער קריסטבוים?

דאַן האָט איהר נאָך אַ קינדער יו"ט חמשה עשר בשבט. װען מיר קינדער האָבען געמאַכט אַ סעודה'לע און זיך געטײלט מיט'ן ניסװאַרג, װאָס מיר האָ-בען בעקומען.

און אפשר קלערט איהר אַז שוין גע-נוג, דאָ האָט איהר נאָך אַ יו"ט פאַר קינדער: פורים. זײט מודה, ה' בראָ-דערזאָן, װיפיעל מאָל האָט איהר געגרע-גערט בײ המן? געדענקט איהר די פורים-שפּילער מיט די מאַזשגעס? פון שלח מנות דענק איך האָלט איהר גאָר הײנט...

כ'בין זיכער, אַז פון די אַלע אויס-גערעכענטע יום טובים װעט זיך אײך אײנגעבען צו געפינען דעם פאַסיגען יום-טוב פאַר'ן יודישען קינד.

איצטער װעל איך אײך אָנװײזען דאָס אָרט װאו מען דאַרף זוכען די סיבה פונ'ם שמד און — גאָר נישט, צו װעלכען עס װערען דערצױגען די קינדער פון די — נישט בלויז „אינטע-ליגענטע" — װי ח. ל. פוקס דריקט זיך אויס — נאָר אויך פון די יודישיסטישע עלטערען אונזערע...

װען אָט די עלטערן האָבען אויסגע-נעװאָרפען אונזערע אַלטע יום-טובים מעשי „פּאָסטעמפּאַװוצע": דער שבת איז קײן שבת נישט און דער יו"ט איז קײן יו"ט נישט; פסח אַנשטאָט צו זיצען בײם סדר, זיצט דער פאָטער אין בע-שעפט, אָדער ער ריכט אײנכאַנצען נישט אָב דעם סדר און אין שטוב איז נישט צו דערקענען קײן צײכען פון יו"ט, דאָס ברענגט דערצו, אַז דאָס קינד זאָל זיך פרעגען אַנשטאָט די פיער קשיות אײן קשיה, די זעלבע, װאָס אײער בע-קאַנטענס זוהנדעלע האָט געפרעגט בײ זײן פאָטער: „טאַטעשו, דלאַטשעגאָ אַז גאָט נײנדיגע גימעמאָ שװיאָנט?"

אָט די פשוט'ע קשיה גיט שוין דעם מאַטש-ציריק אײער גאַנצער, אַזױ װי טאָגרינגער פראַגע: „װאו נעהמט מען דעם יו"ט פאַר'ן יודישען קינד?" דער יו"ט איז דאָ, מען נוצט איהם נאָר נישט אויס..

אַנשטאָט אײער אַרטיקעל „צו שמד און — צו גאָר נישט" האָט איהר גע-דאַרפט אָנשרײבען אַנ'אַנדערט אונטער'ן נאָמען: „ברידער אין שװעסטער, װאַרפט נישט אַװעק אײגענע יום-טובים!"

דערמיט װאָלט איהר שוין פערשפּאָרט צו זוכען דעם יו"ט פאַר'ן יודישען קינד

און איהר, ה' ח. ל. פוקס װען איהר מײנט אַז די שנור, װאָס שנײדט אונ-טער די פליגעלעך פון די טײערע קינ-דערלעך איז דאָס, װאָס אַנשטאָט — יאַ-סעלע רופט מען דאָס קינד יאַשעק און אַנשטאָט — חנה'לע — אַנגיעשקאַ, האָט איהר אַ טעות. דעם קינד האָט זיך פערגליסט דער אויסגעפוצטער קריסט-בוים פון זײן שכנ'ס ז הגדולע נישט צוליב דעם, װײל עס הײסט יאַשעק — נאָר װײל ער האָט נישט בײ זיך אין דער הײם קײן אײגענע יום-טובים מיט אײגענע סימבאָלען.

װען אונזערע מאַמעס האָבען אויפ-געהערט צו זײן דער טיפּ פרויען, װי עס זענען געװען: ברוריה, יהודית, אסתר, חנה, דבורה א. א. װ. געשטאַל-טען, װעלכע פערלײכטען אונזער גע-שיכטע און זײער אָרט האָט פערנומען די מאָדערנע בחור'טע — איז קײן װאונ-דער נישט, װאָס פאַר אַ יונג דור עס קומט אונטער.

און אויב, ה' בראָדערזאָן, די ערצי-הונג פון אונזער יונגען דור װעט אַזױ װײטער אָנהאַלטען דאַן פערשפּאָרט איהר זײן ממילא די אַרבײט צו זוכען אַ יו"ט פאַר אַט די קינדער. װער װײסט, צי די ערציהונג זײערע װעט זײ נישט ברענגען צו דעם אײגענעם, צו װעל-כען עס ברענגט די קינדער פון אונזע-רע אַמעריקאַנער יאַהודים: לײדער, צו שמד און — צו גאָרנישט.

ב. ענגלאַרד.

צו עם-הארצות און הפקרות.

כ'בין פולשטענדיג מסכים מיט ה' בראָדערזאָן, אַז דאָ איז אָרימסטע קינד. איז דאָס קינד פון דעם יודישען אינ-טעליגענט און האַלב-אינטעליגענט, דער-פאַר, װײל ס'האָט נישט קײן יום-טובים.

דערפאַר, װײל די עלטערן װאָס זע-נען אַװעק פון די זײער אַלטע אמונה און טראַדיציעס, האָבען זיך לײדער נישט געשאַפען קײן בעסערע, און דע-ריבער שפּילט זיך אָב די אינערליכע טראַגעדיע פון די עלטערן אויף דעם לעבען פון זײערע קינדער...

װאָס זאָלען טאָן די „אינטעליגענטען און האַלב-אינטעליגענטען" מיט זײערע קינדער? - אײנװאָרצלען אין זײ אַ רעליגיע, אַ דאָגמע אין װעלכע זײ אַלײן גלויבען נישט? דאָס הײסט אָבנאַרען זיך צװײפאַך. זיך אַלײן, און אויך די קינדער. נישט ענטװיקלען קײן שום רעליגיעזע געפיהל— פעהלט דאָך דעם קינד די טראַדיציע, דער יום-טוב...

װאָס טוט מען דאָך? ס'איז באמת אַ זעהר אָנגעװעהטאָגטע, אַקטועלע פראַגע...

װײל נישט אין „יום-טוב-פרײד" געהט עס, עס האַנדעלט זיך אַ סך מעהר. — „אין װאָס פאַר אַ גאָט מ'זאָל נישט גלויבען, צו װאָס פאַר אידײ מ'זאָל נישט מתפּלל זײן — אָט דאָס גלויבען מוז דאָך האָבען אַ באָדען אונטער זיך, מוז דאָך פערמאָגען טראַדיציע"...

לויט מײן מײנונג מוזען די עלטערן בײ זיך זיכער װערען, אויף װיפיעל די רעליגיע זײערע האָט זײ גוטעס צו-געבען, דעמאָלט, אויב זײ װעלען אײנזעהן, אַז מ'דאַרף די קינ-דער רעליגיעז ערציהען, דאַרפען זײ די קינדער אַזױ ערציהען, נאָר די על-טערן אַלײן מוזען דערבײ אויסערליך װערען רעליגיעז, אום נישט צו מאַכען קײן „מיש-מאַש" אין קינד'ס מוח'ל, געהן ראש-השנה צום דאַװענען און מאַ-כען אַ „כאַפּנקע" די קינדער... אָדער געהן ראש-השנה צום דאַװענען—אָדער מאַכען „אַ כאַפּנקע"... אײן ר כלליניש — אײן װעג מוז מען דעם קינד װײ-זען. זאָל דאָס קינד בעדײ די רעליגיעזע שפּעטער אויסקלאַרען, נאָר אַז ס'װײזט זיך די עלטערן אויס, אַז די רעליגיע זײערע האָט זײ עפּעס גוטעס בעגעבען, זאָלען זײ, — מוזען זײ אײנזעהן אויך אַלײן - אָבנאַרערײ - צוליב די קינדער, זעהן װידער די עלטערן, אַז די רע-ליגיע זײערע האָט זײ גאָרנישט געגע-בען. מעגען זײ אויך דאָס געגענװער-טיגע פערזוכען מיט אַ נאָמען, — זאָל עס זײן „פרײדענקער", „סאָציאַליסטען", „קאָמוניסטען" נאָר עפּעס זאָל עס זײן...

אָבער בשום אופן נישט געהן ראש-השנה צום דאַװענען און מאַכען דעם קינד אַ „כאַפּנקע", דאָס הײסט— לאָזען דאָס קינד אויף הפקר און גאָרנישט געבען קײן דאָגמע, קײן טראַדיציעס קײן יום טובים, — װײל בײדע פיהרען נישט, צום „שמד און צו גאָרנישט" נאָר צו עם-הארצות, צו הפקרות א.ד.ג.

יאָהושע פלוגמאַן.

הומאָר — דער קונדס — סאַטירע

דער פרעסע-באַל אין „אימפּעריאַל".

אַ רעש, אַ טומעל, עס קאָכט אין די גאַסען,
עס אײלען די מענשען, עס לויפען די מאַסען,
צו קויפען זיך גיכער, אַך גיכער בילעטען
צום גרענצענדען באַל פון די שרײבער. פּאָעטען;
עס גאַרן שוין מענער, זײ װאַרטען און האָפען,
און ס'קאָנען שוין דאַמען בעצײטענס נישט שלאָפען,
מען ברענגט טואַלעטען פון קראָקע און דאַנציג,
די צײט איז דאָך קורץ, ס'איז דאָך באַלד „29"
ס'װעט זײן אַ סענסאַציע פון אַלע סענסאַציעס
די מײדלעך—זײ װעלען דאָרט אויסזעהן װי גראַציעס;
און פליטטערן קענען מיט אַלערלײ נאַציעס
עס מאַלט שוין אַ קינסטלער ספּעציעל דעקאָראַציעס
דער קינסטלער פערנעהמט איצט פוי רעמבראַנד דעם
פּלאַץ
זײן נאָמען — װער װײסט נישט? — איז מאַנעלע קאַץ...

גראָף קאַלי.

אַ פּאָדריאַדשיק.

— װײסט? איטשע איז דאָך געװאָ-רען אַ צושטעלער צום בײליטער!

— װאָס הײסט?

— די צװײטע טאָכטער ענטלויפט איהם שוין מיט אַנ'אָפיצער.

אין בית-דין-שטיבעל.

שמש: פאַרװאָס האָט איהר חתונה געהאַט מיט צװײ װײבער?

בעל-דבר: מײן טאַטע האָט מיר אָנ-געזאָגט, אַז איך זאָל חתונה האָבען מיט אַ שײנער און קלוגער פרוי!

אַ פּדיון.

זלמן: בעריל, צי האָסטו געהאַט עפּעס הײנט אַ פּדיון?

בעריל: יאָ, נאָר הלואי װאָלט איך איהם נישט געהאַט איך האָב געמוזט צולײגען צו איהם.

זלמן: װאָס פאַר אַ פּדיון איז דאָס געװען?

בעריל: אַ פּדיון הבן.

ער קען זי.

— איך האָב געלטען בײגעמאַכט געזעהן, װי אַ יונגערמאַן האָט געמאַכט אַ פּער-זון צו קושען אײער װײב.

— און זי האָט זיך געלאָזט?

— חלילה, װאָס רעדט איהר.

— אויב אַזוי, איז דאָס נישט מײן װײב.

שכנים גוטע זאָל מען האָבען.

— מאַדאַם, איך פערריכט פּיאַנאָס און בין געקומען פערריכטען אײערע.

— איך האָב נאָך אײך נישט געשיקט

— טאַקע נישט אָבער אײערע שכנים האָבען מיך אַהער געשיקט

אַ װונדערדיגער פריהמאָרגען.

(אַ מוסטער'ל פאַר פּאָעטען װי איצטיגע צײטען צו דיכטען).

די זון ערװאַכט, די זון ערװאַכט,
די ליפּלעך שמירט מיט צונטער
דער הימעל איז שוין אויך לאַנג אויף
ער קאָלכט דאָס גזעל אונטער.

און פרײלכע און לוסטיגע
ערװאַכען גראָז און בלומען,
און גיסען אײן די בוב-קעס —
מיט לאָריגאַן פערפומען.

די כװאַליעס אין דעם בלויען טײך
יונג-שטיפעריש גלאַנצען;
נעמען זיך פאַר הענטעלעך
און שימי גײט מען טאַנצען.

דער אַלטער װאַלד אַפילו װײס,
װאָס ער האָט הײנט צו טאָן,
ער האָט ערלויבט די בײמעלעך—
זיך שערען לאַ-גאַרסאָן.

עס שטײען הײנט די בײמעלעך
געשוירען און בעציערט,
די יונגע שלאַנקע גופּמ'לעך —
ביז העלפט געדעקאָלטירט:

און ס'קומען, ס'קומען װינטעלעך
אין נעמען זײ בײם האַנד,
און לאָזען זיך אַװעק אַ טאַנץ
בײ קלאַנגען פון זאַקס-באַנד.

עס שטעהט דערבײ גאָט װאָלטעלע —
פערברוגזט שטאַרק און טראַכט:
אוי-װײ איז מיר, אוי-װײ איז מיר —
װאָס „מאָדע" האָט געבראַכט

לײב גוטמאַן.

איהם, זוכט ער.

— איהר זאָגט, אַז איהר זוכט אַ קאַ-סירער? איהר האָט דאָך ערשט לעצטע װאָך אָנגעשטעלט אײנעם.

— אָט איהם זוך איך טאַקע!

ערגער פון סקלעראָז.

— אײער טאָכטער זעהט אויס נישט מיט אַלעמען, װאָס איז איהר?

— ס'האַרץ...

— מײן גאָט! איז עס סקלעראָז?

— נײן, אונזער שכנ'ס בחור.

ער פרעגט נאָך.

— כ'מוז אײך זאָגען דעם אמת — האָט דער שפּיטאַל-דאָקטאָר געזאָגט צום חולה, אײער צושטאַנד איז האָפנונגס-לאָז... װאָלט איהר געװאָלט עמיצען זעהן?

— יאָ, דאָקטאָר!

— װעמען?

— עפּעס אַ לײט שען דאָקטאָר.

גאָלדענע געדאַנקען.

װען די דאָקטוירים װאָלטען פער-שטרײקט אויף עטליכע חדשים, װאָלט אויף דער װעלט געװען אַנ'איבערפלוס פון מענשען.

*

— „דער שד איז נישט אַזױ שרעק-לעך, װי מ'מאָלט איהם" — פלעגט שטענדיג טענה'ן אײנער אַ בחור. װען ער האָט אָבער חתונה געהאַט האָט ער גענומען זײנע װערטער צו-ריק...

*

עס װערט פּראָיעקטירט, אַז צו די קומענדיגע מאַסקען-באַלען זאָלען מײד-לעך נישט טראָגען נישט קײן אַנשטענדיגע קאָסטיומען.

דער שײנער מין װעט געװיס פאָל-גען דעם אסור און די קאָסטיומען לאָזען אין דער הײם.

Dr. med.
H. Lajchter
קאנסטאנטינער 9.
רוג זאכאדניע טעל. 49-66
צאהן-כירורג
ספעצ. פון כירורגישע קראנקהייטען ווי: שטשענקעס, גומענס, דושאנסלעס, צאהן-פיסטולעס א.ז.וו. נעמט אן פון 1—3 און פון 7—9 אוו. זונטאג 10—12.

מעבעל
שלאף- עס-צימערן און קלוב-גאבינעטען, מאדערנע-צימערן קוך-איינריכטונגען, ווי אויך איינצעל מעבעל-געגענשטענדע צו מעסיגע פרייזען און אויף בעקוועמע בעדינגונגען עמפפעהלט
W. TYRKELTAUB, 5 ZAWADZKA 5 (אין הויף) 301

Dr.
L. Szyfman
האט זיך איבערצויגען אויף זשעלאנא 3, פראנט, 1. שטאק. טעל. 6-72. עמפפאנג-שעה'ן פון 7—9 אוו.

פעדערט איבעראל
נאר פאטענטירטע
פעלד-בעטען!
פערזעהען מיט דער פאבריקס-מארקע
PALMA-PATENT
פאר וועלכע מיר גאראנטירען.
אויך שטענט אויף לאגער און א גרויסען אויסוואהל: ניקעל-בעטען, קינדער-בעטען, אמעריקאנקעס, קינדער-וועגעלעך, שאטקאווע און געבעטע מאטראצען.
בילליגסטע פרייזען: רעעלסטע בעהאנדלונג! בילליגסטע פרייזען!
לאדז, פולנאצנא 24.

וואנט וועגען אייער געזונד!

די „שווייצארישע ביטערע קרייטער" (מיט דער מארקע „Kogut") זיינען ענטשפרעכענד ביי מאגען-קראנקהייטען, קישקעס, אבסטרוקציעס און גאל-שטיינער.
„Szwajcarskie Gorzkie Zioła"
זיינען א מילד און נאטורעל דורכרייניגונגס-מיטעל, וואס פערלייכטערט די פונקציעס פון די פערדייאונגס-ארגאנען און ווירקען געגען דיקקייט. די „שווייצארישע ביטערע קרייטער" ערוועקען אן אפעטיט.
עס פערקויפען די אפטייקען און סקלאד אפטעקארסקי א שאכטעל צו 1.50 זל. הויפט-סקלאד איז די אפטייק פון
A.Gąsecki Warszawa, ul. Leszno 41
מיר שיקען ארויס אטוועניגסטען 2 שאכטלען נאכ'ן ערהאלטען פון 4,30 זל. (מיט איבערשיקען). 1462

רעמשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
פיושעזשינער 11, טעל. 37-63
עפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד

ד"ר וואלינסקי	נאז, האלז, אויערן-קר.	4—8
ד"ר טערישנער	קינדער-קראנקהייטען	12—9½ 5—4
ד"ר שיפמאן	אינערליכע קראנקה.	1—11 6—5
ד"ר לובימש	הויט- און געשלעכט קר.	2—12
ד"ר שמירנעלד	נערווען און גייסטיגע קר.	3—1
ד"ר גאלדבלאט	אויגען-קראנקהייטען	2—12.30
ד"ר עליאסבערג	כירורגישע קראנקה.	1 —
ד"ר בערגמאן	פרויען און געבורטס-הילף	4—3

מעדיצינישע אנאליזען, שפריצען, ראנטגען-שטראלען, קוואַרץ-לאמפ, עלעקטריזאציע, דיאטערמיע א.ז.וו.
אימפאונגען געגען שקארלאטין.
ביי דער רעמשניצע איז בעפינדליך א דענטיסטישער קאבינעט עם נעהמען אן 1

ד"ר זילבערשטיין	צאהן-ארצט	10—2 נ.מ.
ד"ר דאשינסקא-סטאראפאלסקא	צאהן-ארצט	3—7

קינסטליכע ציינער, קראנען, פלאמבעס א. א. וו. די רעמשניצע איז אויך מיטוואך און זונטאג.

בעמאנטמאכונג.
די בעקאנטע פירמע J. KRZYPOW האט ערעפענט אין לאדז, 16 בעגעריטא 16
א מעבעל-לאגער
קויפט און פארקויפט מעבעל, דיוואנען, ניי מאשינען, ווי אויך גארדעראבען, אנטיקען און פארבען. בילליגע פרייזען. אן ל'אפהל די העכסטע פרייזען קויפט אין אנצאהלונגען אויך
285

אנ'אריגינעלער
יונגערמאן
מיט גוטע רעקאמענדאציעס
זוכט אנ'ארט צו שלאפען
אין א פאבריק אדער אין א געשעפט פאר א קליינעם בעצאהלט. אפפערטען אדרעסירען אין אדמיניסטראציע פאר „אריגינעלער יונגערמאן" 132

רעמשניצע (פאר קאמענדע קראנקע)
„SALUS"
פון דאקטוירים ספעציאליסטען און ערצטליך דענטיסטישער קאבינעט
גלובנא 41 טעל. 46-65.
איז געעפנט טעגליך פון 9 פריה ביז 8 אוו. זונטאג — פון 9 פריה ביז 1 נאכמ.

ד"ר ז. ראקאווסקי	אויערן האלז און נאז-קראנקהייטען	פון 1 – 12
ד"ר לאנדויא	אינערליכע קראנקהייטען	פון 1 – 2 און פון 5 – 7
ד"ר ריכענזאהן	קינדער-קראנקהייטען	פון 11–12 און 4.30–6
ד"ר ווייס	כירורגישע קראנקהייטען	פון 1 – 2 און פון 6.30–7.30
„ שמערלאווסקי	פרויען-קראנקהייטען און אקושעריע	2.30 – 3.30, 5.30 – 6.30 זונטאג פון 12–1
„ זילבערשטראם	הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנקה.	פון 11.30–1 און 7–8
ד"ר גאלדבערג	אויגען קראנקהייטען	פון 10.30–12.30
ד"ר גאלדרינג	אינערליכע קראנקהייטען	פון 11–12 און פון 3–5
צאהן-ארצט פרוי לאנדויא, „ סט. גאלדבערג	צאהן-און מויל קראנקהייטען	9.30–12 און פון 4–7, 12–2 און פון 7–8

אנאליזעס, אפעראציעס, איינשפריצונגען, פאקען-שטעלען. אלערליי אנאליזע, (ווי אורין, בלוט א.ז.וו) דורכלייכטונגען און רענטגען אויפנאהמען. קורס פאר שטאמלער. נעבורטס-הילף בעהאנדלונגען פאר מאטערס. קינסטליכע ציין, קראנאנס, גאלדענע קרוינען, פלאמבען א.ז.וו. ספעצ. קורסען פאר שטאמלער. היילונג אין שטאדט. שיק-אימפונגען געגען שקארלאטין. 311

רעמשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און ערצטליך-דענטיסטישער קאבינעט
זגיערסקא 17, טעל. 16-33.

ד"ר ראקאווסקי	נאז, האלז, אויערן קר.	10-11 2-3, 6½—7½
ד"ר רוזשאנער	הויט- און געשלעכטס-קר.	10—11 1—2
ד"ר גאלדשטיין-פאראק	אויגען-קראנקהייטען	1-2 7-4
ד"ר יוסטמאן	נערווען-קראנקהייטען	12—2
ד"ר ראזענצווייג	קינדער-קראנקהייטען	10-12 4-5
ד"ר פאפירני	פרויען און געבורטס-הילף	11½-1 5-6
ד"ר קאנטאר	כירורגישע-קראנקהייטען	3-4 ד.1-2
ד"ר וויינבערג	אינערע, הארץ לונגען-קר.	11-1 5½-7
ד"ר המופעל	רענטגען	4-6 10-12
א.גראדזענטשיק	צאהן-ארצט	3—7
נ. ראזען	צאהן-ארצט	9—2

צאהן-פלאמבירונג, בעלייכטונגען, קארענען, מאסטען, א.א.וו.
ביי דער רעמשניצע איז געעפנט געווארן
די נמנע-אינסטיטוט
היילונג פון הויט-קראנקהייטען פון קאפ (פארך) מיט רענטגען-שטראהלען, פאר פערשטערהלונג און דורכלייכטונגען, קוואַרץ-לאמפע, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע, אלע מעדיצינישע אנאליזען. א קורס פאר שטאמלער.
אימפונגען געגען שארלאך (שקארלאטין) פון 4—5 נאכמ.
די רעמשניצע איז אויך אפען זונטאג.
היילונג אין די שטאט.

גאל-שטיינער-שמערצען
בעזייטיגט אהן איינשפריצונג
עלטסטער פעלדשער ש. שושקיעוויטש,
קאנסטאנטינער 38, טעל. 55-45. 843

עד מתי עצל תשכב?
ווי לאנג וועסטו וואַרטען מיט דיינע איצטיגע און פאר-מלחמה'דיגע וועקסלען?
מתי תקום משנתך?
ווען וועסטו קומען אין ביורא
17 פעטריקאווער 17
2-טען הויף, פארטער, דורכגאנג זאכאדניא 52, וואו מ'קויפט ערלעדיגט און עטוויגען אלערליי ביטעס לויט'ן אויסטויש, קלאַוועס, זאבעזפיטשעניעס אויף אלע שטערע און טווקען, אפעלאציאַס, אדוואקאטנס, רעקורסען, וועגען פעטער און קאמיסאריאט-רושאנגדט, ביטעס וועגען דירה און אוגאנגער ראזוויטשני און אלע סאליצנה-בעציטונג, שותפות-אקטען, סטאטוטען, אקטען אינטערוועציעס, אקטען דאראווינעס, קארנע ספראוועס, ווי אויך איבערזעצונגען און אלע שריפטען.
רעכטס-קאנסולענט י. מאנעלא,
פעטריקאווער 17, זאכאדניא 52
שנעל, רעעל און בילליג!

שליתים-פאבריק
אויסארבעטונג פון וואלענע, האלב-וואלענע זיידענע שליתים פון פאבריקס, ווי אויך שליתים-קטנים הורט און דעטייל! מיט אויספיגונגען, אויך נאטירלען, שפאנגען און ציצית צו בעקומען בילליגער ווי איבעראל
ביי א. ה. ציטריאנאווסקי, קאשעצנע 3,
אין קאפ-הויף, פארטער. קומט און איבערצייגט אייך! 862
בעשטעלונגען פ'מ'ערן אויך אנגענומען אלערליי שליתים צו וואשען.

דאקטאר און צאהנטעכניקער
י. ביטענסקי
5 קאנסטאנטינער 5
נעהמט אן אלע טאג פון 9 פריה ביז 8 אווענד.
פרייזען בילליג!

Dr. Z.
Rakowski
ספעציאליסט פאר אויערן, נאז, האלז, און לונגען-קראנקהייטען.
קאנסטאנטינאווסקא 9
טעלעפאן 81-27.
שפרעכשטונדען פון 12 ביז 2 און פון 5 ביז 7. נעמט אויך אן אין לעטשניצע זגערסקא 17 פון 10—11 און פון 2—3 נ.מ.

Dr. med.
L. Pikielny
ספעציאל-ארצט פאר נירען, בלאזען און הארן-קראנקהייטען
Nawrot 8,
telefon 19-90.
עמפפאנגען פון 4—7 אוו. 941

Dr. ADAM
Grosglik
Al. Kościuszki 27,
tel. 51-78
חאט אן ווענערישע קראנקה. רענטגען און ליכט-היילונג, נעמט אן פון 4—7 אין אווענד.

— ד"ר —
י. הערשפינקעל
Zawadzka 15,
telefon 11-87
— פאר ספעציאליסט —
קינדער-קראנקהייטען.
נעמט אן אינערליכע 10—8 פריה און פון 3—5 נאכמיטאג, זונטאג.

היילפעדאגאגישע קורסען
פאר שוואכבעגאבטע און שטאמלער קינדער. שפראכשטערונגען (שטאמלען, טויבשטומע)

Dr. med. A. Szmirgeld
נערווען-ארצט.
עלעקטריזאציע, ליכטבעהאנדלונגען.
CEGIELNIANA 6,
tel. 51-86
עמפפאנגען פון 5 — 7 אווענד.

Dr. med.
STUPEL
Szkolna 12
ספעציאליסט פאר הויט, האר און ווענערישע קראנקהייטען, קאסמעטיק, רענטגען-שטראהלען און קווארץ-ליכט, עלעקטרא-טעראפיע.
נעמט אן פון 9—6 אין אווענד, פרויען—12 ביז 3 נאכמ. 873

Dr. med.
Braun
פאלודניאווא 23
טעלעפאן 26-40
ספעציאל-ארצט פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען, בלאזען - שווערע.
בעהאנדלונג מיט קווארץ-ליכט (אולטרא-פיאלעט).
נעמט אן פון 9—12 פריה און פון 5 — 8 אווענד

Dr. med. P.
Markowicz
פון פארין צוריקגעקומען
נעמט אן אין ספיטלער-מעטאדעס קאנאינעט פעטרי-קויער 124 פון 3 ביז 7, הויט- און הארן-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מאגען, דערמאטאלאגיע, ווענערישע און געשלעכטס-קראנקהייטען, עלעקטראטעראפיע.

Dr. med.
A. MAZUR
נארוטאוויטש 44 (דעלנא)
טעלעפאן 22-44.
אויערען און האלז קראנקהייטען אין לונגען-קראנקהייטען (שטאטלער א.ז.וו.) נעמט אן פון 12 ביז 2 אן ביז 6—8.

Dr.
med. J. Szmerłowski
פרויען-קראנקה. און אקושעריע
נעמט אן פון 3 ביז 5, פעטריקאווער 17, טעלעפאן 7-13.

Dr. med.
Różaner
צוריקגעקעהרט.
ספעציאל-ארצט פאר ווענערישע און הויט-קראנקהייטען.
— בעהאנדלונג —
מיט קינסטליכע בערג-זאנגע, אויך ליכטבעהאנדלונג,
נעמט אן פון 8—10 פריה און פון 5 — 8 אווענד

Dr. med.
W. Eychner
פרויען-קראנקהייטען און אקושעריע
זיך איבערגעצויגען אויף זגערזשער 11 טעל. 34-72
עמפפאנגען אין האוס פון 294 2—12 פרייטאג אין דער היים פון 6-8.

Dr. med. Ludwik
Rapeport
Pr. Narutowicza 25 (Dzielna) tel. 44-10.
ספעציאליסט פאר נירען, בלאזען און הארן-קראנקהייטען.
נעמט אן פון 1 ביז 2 און פון 4 ביז 7 אווענד.

נארוטאוויטש 9, 1. שטאק טעלעפאן 28-98.

אנאנסען
אין
„נ. פאלקסבלאט"
האבען דעם
גרעסטען ערפאלג.

די מאדערנסטע

לאמפען
פאר שפייז-צימערן און קאבינעטען קויפט זיך אמבעסטען צו פאבריקס-פרייזען נור ביי
א. י. אייזנער, פאלודניאווא 25

דאס לאדזשער לעבען

נײַער פאָלקסבלאַט
14. יאַנואַר 1927.

14 פרייטאָג י"א שבט תרפ"ז	יאַנואַר זון-אויפגאַנג 7.17 זון-אונטערגאַנג 3,30 לענג פון טאָג. 9 ליכט צינדען 3-36

„אָרט".
ערפאָלג פון דער נײַער קאָנסטרוקטיווער אַרבײַט.

ווי בעקאַנט האָט „אָרט" געוואָרפען דעם לאָזונג פון „קאָנסטרוקטיווער קרובֿ ם-הילף", וואָס בעשטייט דערין, אַז די האַנדווערקער, אַרבייטער און אַנדערע, וואָס האָבען קרובים אין אַמעריקא זאָלען פון זיי דורך „אָרט" בעקומען מאַשינען, מכשירים און רויה-שטאָפען, אָן וועלכע די פּראַינטעסירטע האַנדווערקער און אַרבייטער קרייזען קענען נישט ווי געהעריג מיהרען זייערע וואַרשטאַטען.

דער דאָזיגער געדאַנק, אַז די יודען אין אַמעריקא זאָלען אַרויסהעלפען זייערע קרובים אין אייראָפּא נישט דורך שיקען געלד, נאָר אויף אַ קאָנסטרוקטיווען אופן, איז בכלל אַ נייער און איז ביי אונז אין פּוילען נישט גענוג פּאָפּולער.

ווען „אָרט" האָט אָנגעהויבען צו קומען אין קאָנטאַקט מיט די פּראַינטערעסירטע קרייזען, דאָ אין לאַנד, וועגען דאָזיגען ענין, איז געשטעלט געוואָרען די פראַגע: וואָס טוט דאָ אייגענטליך „אָרט" אויף? אויב דער קרובֿ אין אַמעריקא וויל העלפען זיין קרובֿ אין פּוילען, קאָן ער דאָך דאָס טון דירעקט, דורך שיקען מזומנים, אַזוי ווי ביז איצט.

אַ גאַנץ אַנדערע מיינונג האָבען וועגען דעם געהאַט די „אָרט"-טוער און — די אַמעריקאַנער יודען. זיי האָבען פערשטאַנען, אַז עס איז גאָר עפּעס אַנדערש, ווען דער קרובֿ שיקט מזומנים וואָס קאָן אויסגעגעבען ווערען אויף כלערליי הצטרכותן און אַן אַנדער ענין איז, ווען מען קומט צו הילף דעם האַנדווערקער, אַרבייטער מיט מאַשינען, מכשירים און רויה-שטאָפען, כדי ער זאָל קאָנען מיה'ען זיין אייגענעם וואַרשטאַט, אַליין זיך העלפען און נישט זיין אָנגעוויזען אויף כסדר'דיגע הילף.

דער וויכטיגסטער מאָמענט פון דעם דאָזיגען ענין איז אָבער, וואָס דורך „אָרט" האָט דער אַמעריקאַנער קרובֿ די מעגליכקייט אויסצוצאָהלען די מאַשין אין לאַנגטערמיניגע אָנפּראָצענטיגע ראַטעס, פון די תשובות, וואָס זענען אָנגעקומען, פון די אַמעריקאַנער קרובים, איז צו זעהן, אַז אויך אין אַמעריקא זענען נישט אַלע גענוג פערמעגליך, כדי מיט אַ מאָל אַרויסצונעמען 100 — 200 דאָלאַר און צו בעצאָהלען פאַר דער מאַשין. און וועלכער זיין קרובֿ אין אייראָפּא נויטיגט זיך. דאָ קומט „אָרט" מיט איהר הילף, פינאַנסירט די אַקציע און גיט די מעגליכקייט דער ענין זאָל ערלעדיגט ווערען.

פון די ידיעות, וואָס זענען אָנגעקומען פון אַמעריקא, האָט דער דאָזיגער געדאַנק וועגען קאָנסטרוקטיווער קרובים הילף בעקומען די פולע אָנערקענונג צווישען די ברייטסטע קרייזען פון דער יודישער בעפעלקערונג. א טייל פון די וואָס האָבען זיך דורך „אָרט" געווענדעט צו זייערע קרובים בעקומען שוין די טעג די פערלאַנגטע מאַשינען.

אַ קליינער טייל ענטפערט אויף דער ווענדונג פון זיין קרובֿ, אַז ביים בעסטען ווילען איז ער נישט אומשטאַנד צו העלפען זיין קרובֿ, ווייל ער געפינט זיך אַליין אין אַ געדריקטע לאַגע, דערביי פערענטפערט זיך דער אַמעריקאַנער פאַר זיין קרובֿ אַזוי ווי ער וואָלט איהם עפּעס שולדיג געבליבען און קאָן זיין חוב נישט בעצאָהלען דאָס בעווייזט, אַז דער געדאַנק וועגען קאָנסטרוקטיווער קרובים-הילף איז דאָרט אַ פערשטענדליכע זאַך און וועט ברענגען די געהעריגע פּאָזיטיווע רעזולטאַטען.

היינט לעצטער טערמין אויסצוקויפען פּאַטענטען אָהן שטראָף.

היינט פרייטאָג איז דער לעצטער טערמין אויסצוקויפען פּאַטענטען אָהן שטראָף און אָהן פעררעאַנטוואָרטליכקייט פאַר די געמאַכטע פּראָטאָקאָלען.

פון 15-טען אָן וועט מען שוין צוזעצען דעם פּאַטענט צורעכענען 2 פּראָצענט שטראָף פאַר אויסקויפען די פּאַטענטען מיט אַ פערשפּעטיגונג.

אַלע פּראָטאָקאָלען, וואָס מען האָט געמאַכט ביז איצט פאַר האַנדלען אָהן אַ פּאַטענט וועט מען אַנולירען, געגען די סוחרים וועט מען נישט פערפיהרען קיין פּראָצעס און אַרויפלעגען קיין שטראָף.

אָבער דאָס איז נוגע נאָר די סוחרים און קרעמער, וואָס וועלען יאָ אויסקויפען אַ פּאַטענט נאָכ'ן פּראָטאָקאָל. דאַגעגען די סוחרים, וואָס וועלען נישט אויסקויפען קיין פּאַטענטען ווייל זיי ליקווידירען זייער געשעפט, דערווייל האָט מען זיי די טעג געטראָפען האַנדלען אָהן אַ נייעם פּאַטענט און דערפאַר געמאַכט אַ פּראָטאָקאָל — אָט די דאָזיגע וועט מען דעם פּראָטאָקאָל נישט שענקען און זיי וועלען יאָ בעשטראָפט ווערען.

די לוסטראַציע פון די געשעפטען וועט זיך בעגינען ערשט פון מאָנטאָג אָן. עס איז שוין געוואָרען בעפוילען, אַז אַ געוויסער שטאַב בעאַמטע זאָלען אַרויס איבער דער שטאָט און וואָס שנעלער דורכפיהרען אַ קאָנטראָל אין די געוועלבער אויב מען האָט פּאַטענטען. אויב מען וועט טרעפען אָפענהאַלטען אַ געוועלב אָהן אַ פּאַטענט, וועט שוין זיין אַ גרויסע שטראָף, פון 3 ביז 30 מאָל וויפיל עס בעטרעפט דער גאַנצער פּאַטענט פאַר אויסקויפען דעם פּאַטענט שפּעטער. נאָר מען האַלט דערווייל דאָס געוועלב פערמאַכט קומט נאָך אַ שטראָף פון 2 פּראָצענט פון דער פּאַטענט-סומע.

(ה. צ.)

וויפיל מען דאַרף צאָהלען לאָקאַל-שטייער.

דער מאַגיסטראַט צושיקט שוין איצט די אויפפאָדערונגען צו בעצאָהלען לאָקאַל-שטייער פאַר'ן יאָהר 1927. יעדער לאָקאַטאָר בעקומט אַ קוויט אין וועלכען עס ווערט אויפגעשריבען וויפיל עס בעטרעפט דער „פּאָדאַטעק לאָקאַלאָווי" פאַר'ן גאַנצען יאָהר 1927 און לויט וואָס פאַר אַ סומע דירה-געלד ער איז בערעכענט געוואָרען. דער צווייטער קוויט איז אַ אויפפאָדערונג צו בעצאָהלען די ערשטע קוואַרטאַל-ראַטע.

ביז איצט זענען געווען צוויי „לאָקאַלאָווי פּאָדאַטקעס" איינער פאַר דעם סקאַרב „נאַ ראָזבודאָווי" האָט בעטראָגען 6 פּראָצענט פון גאַנצען פאַר-מלחמה'דיגען דירה-געלד און דער צווייטער שטייער פאַר'ן מאַגיסטראַט האָט בעטראָגען 3 פּראָצענט.

איצט אָבער וועט זיין נור „איין פּאָדאַטעק לאָקאַלאָווי" וועלכע בעטרעפט 8 פּראָצענט פון פאַר'מלחמה'דיגען דירה-געלד.

דער דאָזיגער שטייער ווערט בערעכענט אַזוי: אויב אַ דירה איז פאַר דער מלחמה געגאַנגען 50 רובל אַ חודש, דאָס הייסט 600 רובל אַ יאָהר ווערט די סומע בעעכענט צו 2 66 זל. אַ רובל קומט-אויס אַז דאָס דירה-געלד פון פאַר דער מלחמה האָט בעטראָגען לויט זלאָטעס 1596 זל. דערפון צאָהלט מען אין היינטיגען יאָהר 8 פּראָצ.. דאָס בעטרעפט 127 זל. מיט 68 גר. דערפון דאַרף מען איצט צאָהלען אַ פערטעל חלק דאָס הייסט 31,92 זל.

די פערזאָנען, וואָס האָבען ביי זיך סובלאָקאַטאָרען, קענען דעם געהעריגען טייל אַרויפלעגען אויף די סובלאָקאַטאָרען.

דער „פּאָדאַטעק לאָקאַלאָווי" ווערט גענומען פון דער וואוינונג און בעזונדער פון געוועלב.

אויב דער מאַגיסטראַט האָט נישט ריכטיג אויסגערעכענט דעם שטייער אָדער ער האָט זיך געשטיצט אויף אַ צו-הויכען דירה-געלד פון פאַר דער מלחמה, און פאַקטיש האָט מען נאָר געצאָהלט ווייניגער, דאַן מוז מען דערלאַנגען אין מאַגיסטראַט אַ שריפטליכען רעקורס און אָנגעבען בעווייזען אַז מען האָט געצאָהלט ווייניגער.

אויב דער מאַגיסטראַט האָט יאָ ריכטיג זיך געשטיצט אויפ'ן דירה-געלד פון פאַר דער מלחמה, קען מען נישט פערלאַנגען צו מאַכען קלענער דעם שטייער, עס וועלען נישט העלפען קיין שום בקשות.

מען וועט פערלענגערען דעם דאָזיגען שטייער נור אויב מען וועט דערווייזען, אַז מען איז נישט אימשטאַנד צו בעצאָהלען און מען האָט נישט קיין מיטלען.

בעקאַנטמאַכונג.
כ מאַך בעקאַנט די ג. קונדשאַפט, אַז צוליב די קאָנקורענץ האָב איך
בעדייטענד רעדוצירט די פרייזען!
און עמפעהל אין אַ גרויסען אויסוואַהל זעמטליכע אין- און אויסלענדישע
פּערפומעריע-אַרטיקלען
פון די בעדייטענדסטע פירמעס, ווי:
Cotti, Houbigan, Guerlain, Violett, Dralle און אַנדערע
די ג. קונדשאַפט ווערט געבעטען צו בעזוכען מיך און זיך איבערצייגען
בעמ.: פאַר רעעלע סחורה ווערט גאַראַנטירט!
אַנגראָס-סטע בעקומען ראַבאַט! מיט אַכטונג
Perfumerja: Drukier, Zawadzka 11.

נע'גנב'עט אַ וועק-זייגער און צוויי יאָהר טורמע.

(אַס) דאָס לאָדזער קרייז-געריכט האָט בעטראַכט דעם פּראָצעס געגען דעם בעטלער אַנטאָן זיידלער, וועלכער איז געווען בעשולדיגט, אַז ער האָט ביי אַ געוויסער פאַמיליע נאָוויצקאַ, אויף קאָנסטאַנטינער 152 צוגע'גנב'עט אַ וועק-זייגער.

דאָס געריכט האָט דעם בעטלער פער'משפּט אויף, צוויי יאָהר טורמע, פערבייטענדיג די שטראָף אויף אויסבעסערונגס-הויז.

מעסער-שטעכער בעפאַלען אין מיטען נאַכט.

(-) עהרגעכטען אין אָווענד זענען די צוויי ברידער באַלעסלאַוו און טאַדעאוש אַנטשאַק בעפאַלען געוואָרען אויף דער שמיליע-גאַס דורך אומבעקאַנטע פּערזאָנען, וועלכע האָבען זיך בעת'ן שלאָגען בענוצט מיט מעסער.

אַ דאַנק דער אינטערווענץ פון אָנגעקומענדיגע פּאָליציאַנטען, זענען די בעפאַלענע אַנטקומען מיט לייכטע וואונדען און די מעסער שטעכער זענען אַרעסטירט געוואָרען.

אַ פערד ווערט צוריקגעוויזען געגען באַלעבאָס.

(—) נעבען קאַלישער וואָקזאַל איז געשטאַנען דער דראָשקאַזש אשר זלאָטאָגורסקי;

בעת דער דראָשקאַזש איז צוגעגאַנגען נעבען דעם פערד האָבער צום עסען, האָט דאָס פערד מיט די ציינער אָנגעכאַפּט זלאָטאָגורסקי'ן פאַר'ן אָרים און איהם שווער פערוואונדעט.

די צוגעלאָפענע מאָנאָמאָוויטש האָט זלאָטאָגורסקי'ן ערטיילט די ערשטע הילף

נעהעכערט דעם אַרויספיהר-צאָל אויף תבואה.

דאָס בעשטימען אַ צאָל פאַר'ן אַרויספיהרען תבואה און מעהל איז שוין אַ פעסט-בעשטימטע זאַך.

דער אַרויספיהר צאָל אויף תבואה האָט די אויפגאַבע צו מאַכען שווער דאָס אַרויספיהרען תבואה.

דערווייל איז נאָך נישט פעסט בעשטימט וויפיל עס זאָל בעטרעפען דער צאָל — 15 זל. אָדער 9 זל. פון די 100 קילאָ.

דער אַרויספיהר-צאָל זאָל נישט אינגאַנצען אָפּהאַקען דעם אַרויספיהר, נאָר איהם בלויז פערקלענערען אויף אַ העלפט.

דורך מיינע ברילען.
ער איז „אַ מאַכער"...

„מאַכערלעך", לופט-מענטשלעך, שלום-עליכם'ס מנחם מענדעלעך פון אַלע קאָלירען: ווייסע, שוואַרצע, פערגרינטע, געלע און רויטע דאַרף מען ברוך השם אין אונזער שטאָט נישט זוכען; איהר קענט זיי אומעטום געפינען: אין מאַגיסטראַט, אין אַגאַנעק פּאָדאַטקאָווי, אין אונטערשטיצונגס ביוראָ, אין דער קהלה, אין דער אָרטאָדאָקסישער מקוה, אויף דער שוואַרצער בערזע און וואו נישט?

— אומעטום זענען זיי, אומעטום מנחם מענדעלס מען, מ'שעפּט לופט, מ'קראַצט זיך די בערדלעך, מ'דרעהט מיט'ן גראָבען פינגער, מ'דרינגט אַרויס, מ'דרינגט אַריין ביז צו יענעם אין דער נשמה אַריין, מ'גיט אַ „שלום עליכם'ס", מען דערפרעגט זיך, מען דערטאַפּט אַזוי לאַנג און אַזוי בריים, ביז מען טאַפּט עפּיס אַרויס...

די אַלע יודעלעך אָבער, וואָס כ'האָב ביז איצט אויסגערעכענט זענען אַ זעראָ וואָס רעד איך? — צוויי זעראָס!... אַקעגען די „מאַכערלעך, וואָס שטעהען אַרום דער קאַסע-סקאַרבאָווע.

אויסגעשטעלט שטעהען זיי, די מאַכערלעך, געדיכט, נישט אַזוי, ווי די לאַמטערן און נישט, ווי די טעלעפאָן-סלופּעס — פיל געדיכטער: — ווי די דרענגער אויף אַ יודישער סצענע, מיט דעם חלוק גאָר, וואָס יענע, אַז מען שטעלט זיי אַנידער — שטעהען זיי ככתיב: נישטאָ, וואו די הענד אַהינצוטוהן, די פיס, אַזוי ווי אָנגעוואַקסען און פאַר אַ יודיש וואָרט — כאַטש ווער געה'הרג'ט — די „מאַכערלך" אָבער פון אַרום דער קאַסע סקאַרבאָווע, רוהען נישט, לויפען ווי זיי וואָלטען איינגענומען יעדער כאַטש אַ האַלב קילאָ... צו שוויצען... און די פּיסקעלעך — ווי ביי אַנ'אָפּאָנענט אויף אַ מיטינג:

— פּעטער, וואָס ברוכ'ט איהר: אַ פּאַטענטעל? אַ פּאָדאַטקעל? אַ פּאַפּירעלע?

און איינער כאַפּט אויס דעם צווייטען; מען בעלעגערט אַ יוד, וואָס שלעפּט נעבען די פּאָר גילדען קליין-געלד אין דער „אָזנעטשייסטווע" און מען הייבט זיך אָן צו רייסען:

— די פּאַטקורניאַק! דאָס איז דאָך מיין יוד, איך האָב איהם דאָך פריהער ווי די געזעהן!...

— פּאַרוואָהר זאָלסטו אַזוי זעהן דיינע אויגען אין קאָפּ, ווי דאָס איז מיין יוד!

— איך קען איהם דאָך נאָך פון דער היים!...

און אַז ביידע רייסען דעם „פּעטער", דער ביי איין האַנד און דער צווייטער— ביי אַ צווייטער האַנד, שפּרינגט אונטער אַ דריטער און כאַפּט דעם פּעטער פון פאָרנט ביי די לאַצען:

— פּעטער, וואָס האָט איהר זיך אָוועקגעשטעלט מיט די פּאַרכעס?! וואָס ברויכט איהר דען? — אַ פּאָדאַטקעלע? — קומט! אַ פּאַטענטעלע? — היידאַ! אַ דעקלאַראַציעלע? — וויאָ! אַ פּאַפּירעלע? הלך! — וואָס שטעהט איהר עפּעס דאָ אין „בעבעקוועט"?!...

דער „פּעטער" נעבעך וואָלט שוין נאָ'ניש געבעבעקוועט, אַז ער וואָלט זיך נאָר געקענט אַרויסקריגען פון די „גזלנים'ס" הענד און קומט ער שוין סוף כל סוף אַרויס. ווי אַנ'אָפּגעפּליקטער האָהן מיט צעטרייבערטע זייטען און אָנגעריסענע קלאַפּעס, — האָט ער שוין נישט קיין כח צו שטעהן אין דער ריה און געהט אַ היים מיט דער דקה: מאָרגען, אם ירצה השם, צוזושיקען די פּלונית'טע צום האַנדעל...

אָט אַזוי אַרבייטען דאָס די מאַכערלעך אַרום דער קאַסע סקאַרבאָווע, מיט די הענד, מיט די פיס, מיט די אויגען, שטערען'ס און מיילער. נאָר זיי אַלע ווידער זענען אַגאַלע גאָרנישט אַקעגען דעם רויטען מאַכער'ל, וועלכע שטעהט האַרט ביים אַריינגאַנג שטייף, אויסגעצויגען, מיט אַ טעקע אונטער'ן אָרים און פערשעפּט יעדען אַדורכגעהער מיט אַזאַ מין פּרעטענזיע, מיט אַזאַ אָנגעבלאָזענע פיזאָנאָמיע, ווי יעדער פון די דורכגעהער וואָלט איהם דאָס ווייב אָפּגערעדט:

— יונגערמאַן, וועמען זוכט איהר דאָ? — יונגערמאַן, וואוהין געהט איהר דאָ?

איינער אַ יוד, הפנים שוין אַ בקי אין הלכות מאַכעריי גיט זיך פלוצלינג אַ שטעל אָפּ:

— און וועמען אייגענטליך זוכט איהר דאָ?

דער מאַכער צעהיצט זיך:

— וואָס הייסט, וואָס איך זיך דאָ?— איך בין דאָך אַ מאַכער! וואָס ברויכט איהר אַ פּאַטענט, אַנ'עצה, אַ הינטער-וועגעל — אַלעס קענט איהר ביי מיר קריגען!...

— און אַ דעקלאַראַציע אויף אַ פּאַטענט קענט איהר אויסשרייבען?...

— און אַז איך קען נישט, וואָס איז עס אייער פערשעוואַטע עסק?!..

— טאָ וואָס דען ווילט איהר?

דאָס בערדעל פון דעם „מאַכער'ל" גיט זיך צפּונ'דיג אַ שאָק אויס און די אויגען לאָזען זיך אַראָפּ מיט הכנעה:

— טאָ גיט כאָטש אַ נדבה, כ'האָב אַ ווייב מיט אַכט לעבעדיגע קינדער...

— איהר? איהר האָט שוין אַכט קינדערלעך?!... איהר זעהט דאָך קוים אויס אַ בן שלושים?...

— יאָ, יאָ, מיין ליבער יוד, וואָס וואונדערט איהר זיך אַזוי? — איך בין דאָך אַ מאַכער!...

י. שרה'לעם

...אָבער די אמת'ע סענסאַציע

וועט זיין דער

נייער ראָמאַן

וועלכער ליגט שוין אין פאָרטפעל פון „נייעם פאָלקסבלאַט" און וועט זיך

די טעג אנהויבען צו דרוקען

סענסאַציאָנעלע פרטים וועגען דעם סענסאַציאָנעלען ראָמאַן וועלען קומען.

אַלס בעווייזונג פאַר דעם בערעכטיגטען אונגעדולד, מיט וועלכען
די לעזער ווארטען אויפ'ן נייעם ראָמאַן, מעלדען מיר

א ראָמאַן-פּרעמיען-קאָנקורס

פאַר אונזערע לעזער.

100 פּרעמיעס

וועלען אַרויסגעגעבען ווערען אינגאַנצען אומזיסט!

דער גרעסטער טייל פּרעמיעס וועט זיין א פרייד פאַר יעדען יודישען הויז!

שנייד-זשע שוין אויס דעם ערשטען קופּאָן!

ראָמאַן-פּרעמיען-קאָנקורס פון „נייעם פאָלקסבלאַט"
קופּאָן № 1

דער יקרות וואַקסט און וואַקסט

האַלטען מיר שוין ערב א לוין-אַקציע פון די טעקסטיל-אַרבייטער אין לאָדז.

(ב) אין לאָקאַל פון דער קרייז-קאָמיסיע פון די פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען איז פאָרגעקומען א פערזאַמלונג פון פאַבריקס-דעלעגאַטען, כדי צו בעטראַכטען די פראַגע וועגען אַ לוין-אַקציע אין דער טעקסטיל-אינדוסטריע.

אַ רייה רעדנער האָבען אַרומגערעדט די איצטיגע שווערע לאַגע און אָנגעוויזען, אַז דער יקרות וואַקסט פון טאָג צו טאָג.

אין דער דיסקוסיע, אין וועלכער ס'האָבען זיך בעטייליגט אַ רייה פּאַבריקס-דעלעגאַטען, האָבען זיך אַלע אַרויסגעזאָגט דערפאַר, אַז ס'זאָל אָנגעהויבען ווערען אַ לוין-אַקציע און צו דעם צוועק וועט דער הויפּט-ראַט פון די טעקסטיל-אַרבייטער-פעראיינען בעפולמעכטיגט אָנצוהויבען די געהעריגע שריט.

ס איז אויך בעטראַכט געוואָרען די פראַגע וועגען דעם אַטענטאַט פון דער „וויד. עווער מאַניפאַקטור" אויף די אורלויבען פאַר די אַרבייטער. די רעדנער האָבען אָנגעוויזען, אַז דער אַ ייטער-קלאַס האָט שוין איבערגעלעבט געפעהרליכערע אָנגריפען און וועט אויך דעם אָנגריף איבערלעבען.

אויף דער פערזאַמלונג איז אויך מיטגעטיילט געוואָרען, אַז דער דירעקטאָר פון דער „ווידזעווער מאַנופאַקטור" פעטקאָווסקי האָט פערלאָזט די פאַבריק. נישט וועלענדיג האָבען אויפ'ן געוויסען די נייע פאַבריקס פעראָרדנונג וועגען צונעהמען די אורלויבען.

דער קהלה-קריזיס דויערט,

ווייל די צדדים קאָנען צווישען זיך נישט אדורכקומען.

(*) דער „קריזיס" אין דער לאָדזער יודישער קהלה דויערט נאָך אַלץ, די צוויי מעהרהייטס פראַקציעס די „אגודה" און די „אונפּאַרטייאישע" קענען נאָך אַלץ נישט דורכקומען צווישען זיך, אין זיך איינטיילען מיט די כבודים, פאָסטענס און פערשידענע אַמטען. דער קריזיס דויערט, די בעפעל ערונג ליידט, און די יודישע קהלה איז אונטעטיג אפילו אויף דעם בעגרענצטען געביט, וואָס זי האָט זיך אָנגעצייכענט.

נישט קענענדיג דורכקומען צווישען זיך האָבען די פיהרער פון דער „אגודה" זיך געווענדעט צום שעפער פון דעם בלאָק, צום ניישטאָטער רב, אַז ער זאָל קימען קיין לאָדז און זיך בעמיהען אויסצוגלייכען דעם דויערנדען סכסוך. דעם זעלבען טאָג האָט זיך דער רב געטראָפען מיט די פערטרעטער פון דער „אגודה", וועלכע האָבען פאַר איהם אויסגעלייגט אַלע זייערע טענות אויף די אונפּאַרטייאישע, און געמאַכט זיי פערשידענע פאָרוואורפען.

נעכטען אין אָווענד איז פאָרגעקומען אַ געמיינזאַמע זיצונג פון ביידע פראַקציעס, אויף וועלכער די אונפּאַרטייאישע האָבען אָפּגעוואָרפען אַלע פאָרוואורפען פון דער „אגודה" און האָבען פערקעהרט אָנגעוויזען, אַז שולדיג אין דעם ווירוואַר און שטענדיגע קאָנפליקטען איז די אגודה-פראַקציע, וועלכע האַלט נישט דעם געשלאָסענעם אָפּמאַך. די פערהאַנדלונגען האָבען זיך פערצויגען ביז שפעט אין דער נאַכט.

אַרבייטער-פערזאַמלונג אין „קולטור-אַמט"

וועגען די „דזשאָינט"-און מלוכה-אונטערשטיצונגען.

(§) נעכטען איז אין לאָקאַל פון קולטור-אַמט, פאָרגעקומען אַ פערזאַמלונג פון די אַרבייטסלאָזע טעקסטיל-אַרבייטער ביים קולטור-אַמט; די פערזאַמלונג איז געווען אין צוזאַמענהאַנג מיט דער מיטטיילונג פון „דזשאָינט", אַז די געלדער, וואָס זענען דורך איהם געשיקט געוואָרען צום קולטור-אַמט אויף אונטערשטיצונגען, זאָלען פערווענדעט ווערען אויף אַרויסצוגעבען די אַרבייטסלאָזע אַרבייטער מיטאָגען, און נישט ווי עס איז געווען ביז היינט — אַז די אַרבייטער האָבען בעקומען פּראָדוקטען.

דער פערוואַלטונגס מיטגליד ה' מאַרגענטאַל האָט פאָרגעשטעלט די איצטיגע ניי-געשאַפענע לאַגע, און ערקלערט, אַז די פערוואַלטונג מוז זיך רעכענען מיט דער פאָדערונג פון „דזשאָינט" ווייל אין געגענפאַל, וועלען די אונטערשטיצונגען נישט געשיקט ווערען בכלל, אי דאָס וועט גורם זיין צו דער פערגרעסערונג פון דער נויט ביי די אַרבייטסלאָזע.

אַ גאַנצע רייה אַרבייטער האָט זיך דאַן אַרויסגעזאָגט וועגען דער לאַגע, און אויסגעדריקט די מיינונג, אַז די ענדערונג אין זין פון אַרויסגעבען מיטאָגען, איז אַ נאַנסענס צוליב פערשידענע טעמים.

צום סוף האָבען די פערזאַמעלטע אָנגענומען אַ רעזאָלוציע, וועלכע פאָדערט אויף די פערוואַלטונג פון טעקסטיל-פעראיין זיך צו בעמיהען, ביי דער מיטהילף פון דער קולטור-אַמט, אַז די אונטערשטיצונגען זאָלען אַרויסגעגעבען ווערען נור אין דער אַ צווייגער פאָרם, ווייל געגענפאַל, וועלען זיי זיך מוזען אָפּזאָגען פון נעהמען די אונטערשטיצונגען.

צום סוף איז נאָך אָנגענומען געוואָרען אַ 2-טע רעזאָלוציע, לויט וועלכער עס ווערט געשאַפען אַ קאָמיסיע פון 5 פערזאָן צו קאָנטראָלירען, אויב אַלע רעגיסטרירטע אַרבייטסלאָזע האָבען דאָס רעכט צו געניסען פון די „דזשאָינט אונטערשטיצונג, אַבהענגיג דערפון צי זיי נעמען מלוכה-אונטערשטיצונגען און פערדינען אַ חוץ דעם, אָדער זיי בעקומען אונטערשטיצונגען פון דער קראַנקען-קאַסע.

*

(§) אַלע אַרבייטסלאָזע טעקסטיל-אַרבייטער, וועלכע ווילען בעקומען די „דזשאָינט" מיטאָגען קענען זיך מעלדען אין קולטור-אַמט, נאָר ביז זונטאָג ד. 16 יאַנואַר איינשליסליך.

שאַראַדען-ווינקעל

.28

פון די אונטען אויסגערעכענטע קלאַנגען צוזאַמענשטעלען 19 ווערטער וואָס זייער בעדייטונג איז:

1) אַ טייך אין ארץ ישראל; 2) אַ ווילדע חיה; 3) נאָמען פון אַ יודיש טעאַטער; 4) גאַס פון ליבע; 5) דער מחבר פון „פעטער שלעמיל"; 5) הויפּט-העלד פון קעלערמאַנס אַ ראָמאַן; 7) אַ טומעל — אַנדערש; 8) אַ יודישער מיסטיקער; 9) קינ'ס ברודער; 10) אַ בוים, וואָס וואַקסט אין די טראָפּישע לענדער; 11) די העלדין פון „דיבוק"; 12) אַ שטעטעל אין פוילען; 13) דער יסוד פון רעליגיע; 14) אַ פעפערדיגער מאכל; 15) מלך פרס ומדי; 16) אַהנדראַטיגער טעלעפאָן; 17) חרים ביי ווילדע שבטים; 18) שאַנדע - ביבליש; 19) שטאָט אין פראַנקרייך.

די קלאַנגען זענען:

וויקט—שאַ—יר—היע—מי—ליא—
סאָ—רעם—לענ—דן—אַ—בו—רא—
אַ—ער—חש—מאַר—נע—שע—מאָ—
גו—ראַל—ור—בערג—נאַנ—אָ—צ—
וואָל—סי—וש—וה—אָה—טא—ה—
בראָם—באַב—מול—כו—ליאַש—
די—אָ—בל—באַ—

ווען די דאָזיגע קלאַנגען וועלען ריכטיג צוזאַמענגעשטעלט ווערען אין דער שורה ווערטער, וועלען די ערשטע אותיות פון זיי, געלייענט פון אויבען אַראָפּ און די לעצטע - געלייענט פון אונטען אַרויף געבען דעם נאָמען און פאַמיליען-נאָמען פון גרויסען יודישען דיכטער, וועלכער איז געשטאָרבען די לעצטע וואָך.

שאַראַדען-ווינקעל
קופּאָן 28

פּרעמיעס:

1) אַ טאַפּעל שאָקאָלאַדע.
2) אַ טאַפּעל שאָקאָלאַדע.

לעזונג פון רעטעניש נ. 26

אחד-העם.

געוואונען האָבען לויט אַ גורל:
1) ל. שוואַרצאַק, פּאָנסקאַ-גאַס נ' 9.
2) הערשיל מאַזילענסקי, קאָנסטאַנטינער 7. צו 1 טאָוועל שאָקאָלאַדע.

לעזונג פון רעטעניש נ. 27

1) ד״ר חיים וושילאָווסקי, און 2) שלום שוואַרצבאַרד.

געוואונען האָבען לויט אַ גורל:
1) יוליאַ לאַטמאַן, אַל. 1-טען מאַי 5
2) לעאָן טשאַלעק, גראָסמאַן-גאַס 5.
צו 1 טאָוועל שאָקאָלאַדע.

מאַרגען

צאָהלט מען אָבראָטאָווע.

(§) מאָרגען, שבת, איז צאָהלבאַר די פירטע, זאַליטשקע פון אומזאַץ-שטייער פאַר'ן יאָהר 1926, נאָר פאַר געשעפטען און אַלערליי אונטערנעהמונגען, וועלכע פיהרען נישט קיין רעגולערע האַנדעלס-ביכער.

מאָרגען זענען אויך צאָהלבאַר די חודש-ראַטעס פון אומזאַץ-שטייער, פון אָבראָט אין דעצעמבער 1926, פאַר האַנדעלס-אונטערנעהמונגען פון דער I און II קאַטעגאָריע, און אינדוסטריע-אונטערנעהמונגען פון דער I ביז דער V קאַטעגאָריע, וועלכע פיהרען האַנדעלס ביכער.

Dr. med. H. LUBICZ
צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 41-32.
ספּעציאַליסט פאַר הויט, ווענערישע און מענער-שוואַכע קראַנקהייטען. 839
הײלונג מיט קוואַרץ-לאַמפּען (האָר-אויספאַל)
נעמט אָן פון 8—10 און פון 5—8 אָוענד

Dr. H. SPIRA-BORNSTEINOWA
Cegielniana 4
טעלעפאָן 34-90.
ספּעציאַליטעט: אַקושער און פרויען-קראַנקהייטען.
נעמט אָן פון 3—6 נאָכמיטאָג.

אויסלענדישע ה״חה-פעסער.

(פּ) ביז איצט, פלעגט די פינאַנץ-מאַכט נאָר דאַן אַרויסגעבען אַ ציינגניש אויף צו בעקומען אַ ה״חה-פּאַס קיין אויסלאַנד, אויב דער פעטענט האָט געקענט צושטעלען אַ ני׳אויסווייז, אַז ער צאָהלט אומזאַץ שטייער נישט מעהר ווי פון 15 טויזענד זלאָטעס אַ יאָהר און דאָס פערמעגען בעטרעפט נישט מעהר ווי 20 טויזענד זלאָטעס. די יעהרליכע הכנסה האָט נישט געטאָרט זיין מעהר ווי 7 200 ביי בחורים און 9,800 ביי פערהייראַטע.

פון איצט אָן וועט די פינאַנץ מאַכט אַרויסגעבען ציינגנישען אויך די, וועמענס פערמעגען ס'בעטרעפט 30,000 זלאָטעס. די סומע, פון וועלכער עס ווערט גענומען אומזאַץ שטייער שפּילט נישט קיין ראָליע.

געדרוקטע פרייזען

מוזען זיין אויף רעצעפּטען.

(וו) לויט אַ פעראָרדנונג פון דער מאַכט וועלען פון איצט אָן כל'ערליי פערטיגע רעצעפּטען (ספּעציפיקען) מוזען זיין אָנגעצייכענט מיט'ן פּרייז.

דערווייל מעגען די פרייזען זיין אָנגעשריבען מיט רויטען טינט, אָבער פון מערץ אָן, וועלען אַלע פערטיגע רעצעפּטען מוזען זיין מיט געדרוקטע פרייזען.

פרוי האַמבורג

ווערט געזוכט.

די פרוי אסתר חוה האַמבורג, וועלכע געפינט זיך ביי איהר ברודער הערש פינקעלשטיין אין האָט איהר מאַן אין בעלגיען — ווערט געבעטען זיך צו מעלדען צו ה״ב פּעגאַל, מאַלגאָרזשאַטאַ 25.

אויטאָ

קעהרט איבער א דראָשקע.

(אס) נעכטען 4 אַ זייגער פאַרטאָג, ווען די 1 פייערלעשער-אָפּטיילונג איז אַלאַרמירט געוואָרען צו קומען צו אַ שרפה אויף בענעדיקטא-גאַס, איז אַן אויטאָ פון די פייערלעשער אַרויפגעפאָהרען אויף אַ דראָשקע, וועלכע איז געשטאַנען אויף רוג בענעדיקטאַ און פּיעטריקאָווער.

דער שטויס איז געווען אַזאַ שטאַרקער, אַז דאָס פערד איז אומגעפאַלען און דער דראָשקאַזש איז אַראָפּגעפאַלען אויף דער ערד.

צום פערוואונדעטען דראָשקאַזש איז אַרויסגערופען געוואָרען פּאָגאָטאָוויע, וועלכע האָט איהם אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

וואָס איבעריג

איז נישט געזונד.

(פּ) נעכטען האָט דאָס לאָדזער פּרידענס-געריכט בעטראַכט איינגע פּראָצעסען פאַר נעהמען צו-הויכע פרייזען פאַר לעבענס-מיטעל פּראָדוקטען.

איינגע געוועלב-אינהאַבער זענען בעשטראָפט געוואָרען מיט געלד-שטראָף און אַרעסט.

אין די אַפּטייקען.

היינטיגע נאַכט-דיזשורען.

(§) היינט, פרייטאָג, דיזשורירען ביי נאַכט פאָלגענדע אַפּטייקען: מ. ליפּיעץ (פּעטריקאָווער 193), ע. מילער (פּעטריקאָווער 46), וו. גראַשקאָווסקי (קאָנסטאַנטינער 17), ק גערטנער (צגיערזשיניאַנאַ 64) ה. ניעוויאַראָווסקי (אַלעקסאַנדראָווסקאַ 37) און ס. יאַנקעלעוויטש (אַלטער-מאַרק 9).

Dr. med. M. GLAZER
ul. ZIELONA Nr. 6
טעלעפאָן 45-49
הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען.
נעמט אָן פון 8—9, 12—2 און 7—8 אָוו.

ANGIELSKA HERBATA
SIBUNION

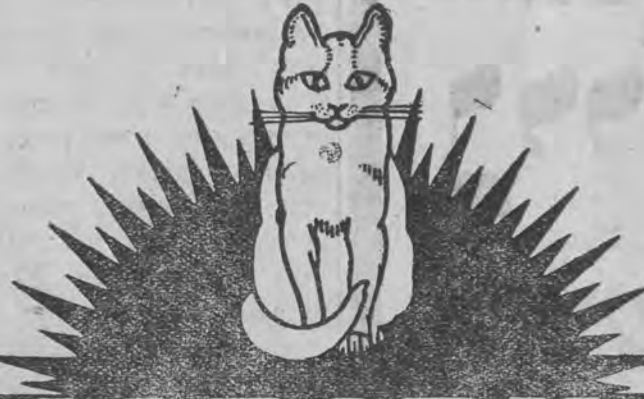

ALBORIL

samodziałający środek do prania

pierze sam
bieli sam
zabija wszelkie bakcyle
i nie niszczy bielizny.

ZŁOTY MEDAL

FABRYKA CHEMICZNA
P. STRAHL i SKA
SZOPIENICE G. ŚL.

הילפס-פעראיין „תומכי אורחים" לאדז, פאמארסקא 18.

מאָרגען, שבת-צו-נאכטס, דעם 15-טען ד. מ. פּינקטליך 6 אַ זייגער אין אָוונד קומט פאָר

א גרויסע ארגאניזאציאנס-פערזאמלונג

וועגען דעם אַבצייכענונגס-טאָג, וואָס קומט פאָר מאָנטאג דעם 17 טען ד. מ. צו דער פערזאַמלונג ווערען איינגעלאַדענט מיטגלידער און סימפּאַטיקער.

פערשרייבט אייך מאסענהאַפט אנטיילצונעהמען אין אבצייכענונגס-טאג.

יוגענד! מיטגלידער און סימפּאטיקער נעהמט אנטייל אין יובילעאום טאג.

457

23 מיט א האלבען מיליאן בע-טרעפט דער שטאט-בודזשעט.

חזיר, א שטיינער, וועלען דערפון געניסען די יודישע קולטור-אינסטיטוציעס? — בלייבט א קשיא.

(ס) די מיטוואָכדיגע זיצונג פון דער בודזשעט-קאָמיסיע ביים שטאָדט-ראָט האָט געדויערט אַ גאַנצע נאַכט.

אויף דער דאָזיגער זיצונג איז ענד-גילטיג אָנגענומען געוואָרען, אין דער דריטער לעזונג, דער בודזשעט אויפ'ן יאָהר 1927.

די אַלגעמיינע סומע פון די אויסגאַבען בעטרעפען 23 און אַ האַלב מיליאָן זלאָטעס.

פון „קרן-היסוד".

מיטוואָך אין אָוענד איז פאָרגעקומען אַ פּלענאַר-זיצונג פון קאָמיטעט און די עסקנים פון „קרן-היסוד", אויף וועלכע עס זענען אַרומגערעדט געוואָרען די פראַגען אין צוזאַמענהאַנג מיט דער בעפאָרשטעהענדער אַקציע פון „קרן-היסוד". דער פאָרזיצענדער ה' גוטער-מאַן דערמאָנט די בעגייסטערטע שטי-מונג, וואָס האָט געהערשט אין אַלע קרייזען בשעת דעם בעזוך פון גענע-ראַל סיר ווינדהאַם דידס אין אונזער שטאָדט און פאָדערט אויף די אָנוועזענ-דע צו אַן'אָנגעשטרענגטע מיטאַרבייט לטובת דעם אויפבוי אין ארץ-ישראל.

עס ווערט איינשטימיג בעשלאָסען, אָנצוהויבען די נייע אַקציע פאַר דעם היינטיגען יאָהר דעם קומענדיגען זונ-טאָג, דעם 16. יאַנואַר ה. י. און אַלע אָנוועזענדע פערפליכטען זיך אַקטיוו אַנטייל צו נעהמען אין דער אַרבייט. צו דעם צוועק פערזאַמלען זיך אַלע מיט-גלידער פון קאָמיטעט און די עסקנים פון „קרן-היסוד" זונטאָג 10 אַ זייגער פריה אין ביוראָ פון „קרן-היסוד" (צע-געלניאַנאַ 4), כדי צו בעזוכען פערשי-דענע פּערזאָנען און נעהמען פון זיי דעקלאַראַציעס לטובת דעם „קרן-היסוד" אויפ'ן יאָהר 1927.

אין דער סינאגאגע.

מאָרגען האַלב 11 אַ זייגער וועט סע-נאַטאָר ד"ר בורידע אין דער סינאגאגע אויף קאָשטשושקי האַלטען אַ טרויער רעדע וועגען אחר הנפּ.

פון דער יודישער פאלקס-אוניווערזיטעט.

מאָרגען, שבת, קומט פאָר א רעפע-ראַט פון דירעקטאָר ח. חאָוועז א. ד. ט. דער „מצב און בעדערפענישען פון שול-וועזען אין פוילען".

ANUSOL

WYROBY MARKI
GOEDECKE & C°
ZNAK
TOWAROWY
POURASIAN

WYPRÓBOWANY I WYGODNY SPROWADZAJĄCY ULGĘ w CIERPIENIACH

LECZNICZY ŚRODEK PRZECIWKO HEMOROIDOM

CZOPKI ANUSOL

PRAWDZIWY TYLKO w PUDEŁKACH z PLOMBĄ
DO NABYCIA we WSZYSTKICH APTEKACH i SKŁADACH APTECZNYCH.
JENERALNI PRZEDSTAWICIELE NA RZECZPOSPOLITĄ POLSKĄ
DOM HANDLOWY
ED. KOCH i W. BORMANN
WARSZAWA
UL. BODUENA N°1.

א יוד שטארבט אין טראמוואי.

(—) נעכטען נאָכמיטאָג איז פון פּאַ-ביאַניץ געקומען צו פאָהרען קיין לאָדז דער פּאַביאַניצער איינוואוינער מענדעל בער. ער האָט זיך אַריינגעזעצט אין אַ טראַמוואַי-וואַגאָן נומער 3 און אַוועק געפאָהרען אין שטאָט. ביים רוג פעטרי קאָווער און גלובנא איז איהם נישט גוט געוואָרען, און אין מיטען וועג איז ער געשטאָרבען.

מ'האָט איהם אַראָפּגענומען אין דער פּאָטשעקאָלניע. „חסד של אמת" האָט ערלעדיגט אַלע פאָרמאַליטעטען און היינט ווערט פאָרקומען די לויה.

מעלדונגען.

אכטונג שנײַדער-ארבייטער!

פון היינט אָן וועלען טעגליך פון 8 ביז 10 אָוונד דיזשורירען אין פעראַיינס-לאָקאַל, וושבאָדניאַ 70, מיטגלידער פון דער אָרגאַניזיר-קאָמיסיע, כדי צו אינפאָרמירען די שנײַדער-אַרבייטער וועגען אַלע פאַך-ענינים וואָס זע-נען זיי נוגע. מעלדען קענען זיך אויך ראשעל און פאַנצאַזי-שנײַדער. די אָרגאַניזיר-קאָמיסיע ביים טעקסטיל-פעראיין.

455

פון דער יודישער פאָלקס-אוניווערזיטעט (פּאָר קאָשטשושקא 3/5).

מאָרגען, שבת, 15-טען יאַנואַר האַלב 8 אַ זייגער אָוונד קומט פאָר אין זאַל פון „התאחדות" שענקעוויטשא 3/5 דער 14-טער אַלגעמיינער רעפעראַט א. ד. ט.

דער מצב און בעדערפענישען פון שול-וועזען אין פוילען. ס'וועט רעפערירען דירעקטאָר ח. חאָוועז, איינגאַנג פריי! דער רעפעראַט הויבט זיך אָן פּינקטליך.

455 יודישער פאָלקס-אוניווערזיטעט לאָדז.

אָרטאָדאָקסישע אַרבייטער-פאַריין

פועלי אמוני ישראל (וושבאָדניאַ 70 - 68 רעכ-טע אָפיציגע צווייטער איינגאַנג צווייטער שטאָק) מאַכט בעקאַנט: זונטאָג יתרו קומט פאָר אין אייגענעם לאָקאַל אַ שיחת חברים א. ד. ט. אונזער ווייטערדיגע טעטיגקייט.

בעמערקונג: דער לעזע-זאַל איז אָפען טעג-ליך מיט די גאַנצע יודישע פּרעסע פון 8 אָוונד.

457

הבן יקיר לי — מיכאלקע...

דער פּ. טער שענקט, אין דער זוהן שלאָגט אויס די הוצאות.

(§) נעכטען האָט דאָס קריי-געריכט אין לאָדז בעטראַכט דעם פּראָצעס פון 31-יעהריגען מיכאל אַנדרזעיעווסקי. וועל-כער איז בעשולדיגט געוואָרען אין שלאָ-גען זיין פאָטער.

אין יאָהר 1924 האָט אַנטאָני אַנד-רזעיעווסקי, אַ רייכער פּויער פון דאָרף בריאַנין, ברזעזשינער פּאָוויאַט, וואָכע-מענדיג זיין זוהן'ס בקשה אין טאָג פון זיין חתונה, פערשריבען איהם זיין גאַנץ פערמעגען.

פון דעמאָלס אָן האָט מיכאל אַנדרזע-יעווסקי, פיהלענדיג זיך אַלס איינציגער מער פון גוט, שיקאַנירט דעם אַלטען פאָטער, וועלכען ער האָט געהייסען שלאָפען אין דער סטאַדאָלע, כדי צו אַרום איהם צווינגען צו פערלאָזען דאָס הויז און געהן אין דער וועלט-אַריין.

גם האָבען נישט געהאָלפען דעם אַלטען'ס טענות און אין אַ שעהנעם העלען טאָג, האָט מיכאל אַנדזיערזעווסקי מיט דער הילף פון זיין פרוי אַגניעשקאַ, אַרויסגעוואָרפען דעם פאָטער אויפ'ן הויף. אהם בענאָסען מיט שמוציג וואַ-סער, און גענומען שלאָגען פערוואונ-דענדיג איהם 3 מאָל אין קאָפּ.

די שכנים האָבען דאָן איבערגעפיהרט דעם אַלטען א. אין שפּיטאָל, וואו ער איז אָבגעלעגען חדשים אויף קוראַציע. דעם זוהן האָט די פּאָליציי אַרעסטירט און געגען איהם איז פערפיהרט געוואָ-רען דער פּראָצעס.

דאָס געריכט האָט אַרויסגעטראָגען אַן'אורטייל, לויט וועלכען מיכאל אַנד-רזעיעווסקי, איז פער'משפט געוואָרען אויף 4 חדשים תפיסה.

OGŁOSZENIE

Mamy zaszczyt zawiadomić, że Biura i Składy **Małopolskiego Przedsiębiorstwa węglowego** Oddział w Łodzi objęliśmy w dniu 1 stycznia 1927 r. i agendy wspomnianego Przedsiębiorstwa pełnimy nadal pod nazwą

Łódzka spółka węglowa

Sp. z ogr. odp. w Łodzi

przy ul. WĘGLOWEJ 8. Tel. 41-93.

Staraniem naszem będzie P. T. Klijentów tak pod wzgl. jakości jakoteż i cen w zupełności zadowolnić.

Łódzka Spółka Węglowa.

428

Wielki Bal Maskowy

na rzecz Komitetu Szpitala „KOCHANÓWKA"

דער קאמיטעט פון שפיטאל „כאכאנובקא"

אָרדענט איין מאָרגען, שבת דעם 15/I ד. י. אין פילהאַרמאָניע-זאַל

א גרויסען מאסקען-באל

צו פערשטאַרקען די פאָנדען פון שפּיטאַל „כאכאנובקא"

אנהויב 10 אַ זייגער אָוונד.

א סך אטראקציעס! בילינער און רייכער בופעט!

דער זאל איז דעקארירט לויט'ן יאפאנע-סטיל.

בילעטען צו בעקומען ביי דער פירמע „Elibor" פּיעטריקאָווער 48 און אין טאָג פון באַל 6 אָוונד ביי דער אונטערשטער קאַסע פון פילהאַרמאָניע

ט.א.ז.

געזעלשאַפט צו פערהיטען די געזונדהייט פון דער יוד. בעפעלקערונג איז פוילען „ט.א.ז." אָפּט. אין לאָדז אַנדזשעיאַ 1

אַרבייטער ספאָרט און גימנאַסטישע גרופּען

זונטאָג ד. 16. יאַנואַר ה. י. 8 אָוונד קומט פאָר אין פילהאַרמאָניע-זאַל, נאַרוטאָוויטש 20

א גרויסער טורן-פעסט

ס'נעמען אַנטייל אַלע אַרבייטער-גרופּען אין אַ צאָהל פון 200 פּערזאָן אונטער דער אָנפיהרונג פון פּראָפ. זיידע

אין פּראָגראַם: אַ לעקציע פריי-איבונגען לויט'ן שוועדישען סיסטעם, אויסגעפיהרט דורך דער מוסטער-גרופּע, ריטמישע אי-בונגען — פרויען-גרופּע, שטאַבען און פריי איבונגען — מענער-גרופּע, איבונגען מיט פלאַשען און אויף מכשירים — מוסטער-גרופּע, פּיראַמידען און מאַרמאָר-פיגורען.

בעת די איבונגען וועט שפּילען אַ בלאַז-אָרקעסטער.

בילעטען פון 50 גר. ביז 2 גילדען בעקומט מען אין „טאַז" און אין טאָג פון פעסט ביי דער קאַסע פון פילהאַרמאָניע-זאַל.

בעקאנטמאכונג.

די יוד. רעסטאראטארען און ביער-האלע-בעזיצער מאַכען בעקאַנט, אַז שבת דעם 15 ד. ח. 1927, 7 אין אָוו. קומט פאָר אין לאָקאַל פון פעראיין פּאַמאַרסקאַ 19 די

יעהרליכע גענעראל-פערזאמלונג

מיט פאָלגענדען טאָג-אָרדנונג: 1) עפענען די פערזאַמלונג; 2) וואַהלען פון אַ פאָר-זיצענדער; 3) טעטיגקייטס-בעריכט פון יאָהר 1926; 4) וואַהלען פון אַ נייער פער-וואַלטונג; 5) פרייע דיסקוסיע. — מיר בעטען אַלע מיטגלידער צו קומען פּינקטליך 7 אַ זייגער, בעוויל עס ליגט אין אייערע אייגענע אינטערעסען. — נייע מיטגלי-דער ווערען אָנגענומען.

די פערוואַלטונג.

451

ווילט איהר בעפרייט ווערען פון אייער רעוומאַטיזם, גיכט

ציהענדע, שטעכענדע שמערצען אין די גלידער און געלענקען, קערפּערטהיילען, שוואַכקייט פון אויגען זענען מייסטענס די פאָלגען פון רעוומאַטישער און גיכטישע ליידען, וועלכע מוזען בעזייטיגט ווערען, אויב נישט פערגרעסערט זיך נאָך די קראַנקהייט.

איך לעג אייך פאָר

א היילברינגענדע, האַרנזויערלעזענ-דע, דעם שטאָפוועקסעל און די אויסשיידונג געפאָדערטע טרינקקור, אַלזאָ קיין שום אוניווערסאַל אָדער געהיימע-מעדיצין, נור אַ פּראָדוקט, וואָס די גוטע מוטער-נאַטור האָט די קראַנקע מענשהייט געשענקט

יעדען אַ קאָסטענלאָזע פּראָבע !

שרייבט מיר זאָפאָרט און איהר ערהאַלט דורך מיינע אין אַלע לענדער איינגעריכטעטע דעפּאָ שטעלען גאַנץ אומזיסט און פראַנקאָ אַ פּראָבע די גאַנצע בעלעהרענדע אָפּהאַנדלונג. איהר קענט אייך אַליין דערנאָך פון דער אויסגעצייכנעטקייט פון מיטעל און פון זיין שנעלער ווירקונג איבערצייגען.

411

August Märzke, Berlin-Wilmersdorf, Bruchsalerstr 5. Abt. 61

בעקאַנטמאַכונג.

דער 1-טער יודישער געגענזייטיגער הילפס-פעראיין „גמילת חסדים", ביי דעם גרינעם מאַרק 7 מאַכט בעקאַנט, אַז זונטאַג, דעם 16 יאַנואַר 1927 אין אייגענעם לאָקאַל פון קלאָק 4 נאָכמ. קומט פאָר די יעהרליכע

גענעראַל-פערזאַמלונג

צו וועלכער אַלע מיטגלידער ווערען העפליכסט איינגעלאַדען. מיט פאָלגענדער טאָג-אָרדנונג: 1) ערעפנונג; 2) וואַהלען פון אַ פאָרזיצענדען מיט אַסעסאָרען; 3) איבער-לעזען דעם פּראָטאָקאָל פון פערגאַנגענעם יאָהר; 4) טעטיגקייטס-בעריכט און פון קאַסע; 5) בעשטעטיגען דעם בודזשעט אויפ'ן יאָהר 1927; 6) וואַהלען פון אַ פערוואַלטונג מיט קאַנדידאַטען און אַ רעוויזיאָנס-קאָמיסיע; 7) פאָרשלאַגען פון דער פערוואַלטונג און די מיטגלידער!

בעמערקונג: ביי אַ נישט גענוגענדע צאָהל מיטגלידער קומט די פערזאַמלונג פאָר צום צווייטען טערמין אין דעמזעלבען טאָג פינקטליך 7 אין אָוענד. גלייכצייטיג ווערט בעקאַנט געמאַכט אַז די מיטגלידער מוזען רעגולירען דעם בייטראַג לויט § 10 פון אונזער סטאַטוט.

418 די פערוואַלטונג.

ענגליש-שוועדיש-פּוילישע

גומי-אינדוסטריע „GENTLEMAN"

פאַבריק: קאָנסטאַנטינער-שאַסע 20 טעלעפאָן 45-90

ביוראָ און לאַגער: חסכאַדניא 76 טעלעפאָן 42-33

צו בעפעלס:

צום בעפאָרשטעהענדען סעזאָן גומי-מאַנטלען

אין אַ גרויסען אויסוואַהל ווי אויך גומי-מאַטער-יאַלען פון פערשידענע מוסטערען און קאָלירען.

קאָנקורענץ-פרייזען. קאָנקורענץ-פרייזען.

KLINIKA POŁOŻNICZO-GINEKOLOGICZNA

Dr. med. S. DRUEBINA, 6-go **Sierpnia** (Benedykta) **15/17**, telefon 53-10.

Po gruntownym remoncie klinika została uruchomiona. Przyjmuje się na porody i operacje na I-szą i II gą klasę. Godziny przyjęć od 10-12. 6LL

לעטשניצע „זדראָוויע"

פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען

אויף נאַוואָמיעסקאַ 3 (ווסכאָדניאַ 13), טעלעפאָן 37 76.

אינען קראַנקהייטען	ד"ר קראַוש ד"ר סלאָבאָדסקי	4-3 זונטאָג 11½-10½ 12 10½ זונט. 12-1.
נערוען קראַנקהייטען	ד"ר בראָניסלאַ פרענקעל " קלאָזענבערג	1½-12½ חוץ פרייטאָג 12-11 חוץ זונטאָג
מאָגען און קישקע קראַנק	ד"ר אלכסנד. מאַרגאַליעס	1-12, זונטאָג 1-12
אינערליכע קראַנקהייטען	ד"ר גיביאַנסקי " קאַץ " לעווי " קאַז העניריק	11½-9½ זונטאָג 11-9½ 2-12 זונטאָג 12-11 3-4½ זונט. 1-2 מאָנט. מיטוו. דאָנערשט. שבת 10 - 11 דינסט. פרייטאָג 6-7¼ זונטאָג 12-1
קינדער קראַנקהייטען	ד"ר סאַלאָוויעיטשיק ארק " מאַשלאַנקאַ " פרעבנער	10½-12 3-5 ז. 12-2 1½-2½ ז. 10½-12 5-6½ זונטאָג 9-10½
כירורגישע קראַנקהייטען	ד"ר גאָלדמאַן " פערלים	3½-4½ זונט. 9½-10½ 11-12 6-7½ זונט. 11-1
פרויען קראַנקהייטען	ד"ר אַראָנסאָן " אייגעראָוואַ	1-12 זונטאָג: 12-1 דינסטאָג, פרייטאָג 1½-2½ מאָנ. מיטוו. דאָנ. ש. 10³⁰-11³⁰
נאָז, האַלז און אויערען קראַנקהייטען	ד"ר העלמאַן " ראַבינאָוויטש	3½-4½ חוץ זונטאָג 12-2 זונט. 12-2
הויט און ווענערישע קראַנקהייטען	ד"ר פאָלק " זאָנענבערג	3 4 זונטאָג 9-10 11-12 זונטאָג 11-12
רענטגענאָלאָג	ד"ר קיילסאָן	3-7
ערצטליכע אנאַליזען	ד"ר מ. קאַצען	

וויזיטען אין שטאָדט — פּאָקען-שטעלען. רענטגענאָגראַפיע און עלעקטרישע דורשטראַהלונג — (קוואַרץ לאַמפּען). אַלערליי אַנאַליזען און אונטערזוכונגען. די לעטשניצע איז טעגליך פון 8.30 פריה ביז 7.30 אָוענד. זונטאָג פון 8.30 פריה ביז 2 אַזייגער נאָכמ.

נאָר רומעניען
יעדען געזוכט שטאָפּערקעס

נור מיט גוטע רעפערענצען זיך מעלדען:

שענקיעוויטש 84 פון 6 אין אָוענד. 393

לעטשניצע „VITA"

פאַר קומענדע קראַנקע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען אויף פּעטריקאָווער 45, טעל. 47-44.

ביי דער לעטשניצע באַקטעריאָלאָגישע לאַבאָראַטאָריום אויף דער שטעל, קאַבינעט פון פיזיקאַלישע טעראַפּיע, קוואַרץ-לאַמפּ, בערגזון, לאַמפּ „אולטראַ זון", סאָלוקס, בערגאָנטי'ס ענטפעטונגס-אַפּאַראַט. עלעקטריזאַציע, ליכט-בעדער. דענטיסטיש - ערצטליכער קאַבינעט. ערצטליך קאָסמעטישער קאַבינעט. בעראַטונגס-שטעלע פאַר מוטערס.

אינערליכע קראַנקהייטען:
ד"ר מ. דאַווידאָוויטש
ד"ר י. איטעלסאָן
ד"ר ה. קרישעק
ד"ר אַ. אוריסאָן

קינדער-קראַנקהייטען:
ד"ר י. קאַפלאַנסקי
ד"ר יוזעף כהן
ד"ר סאַמעט-מאַנדעלס

הויט-, ווענערישע און געשלעכטס-קראַנקהייטען:
ד"ר ע. עקערט
ד"ר וו. לאַגונאָווסקי

נערווען-קראַנקהייטען:
ד"ר מ. אורבאַך

אויגען-קראַנקהייטען:
ד"ר איגנ. מאַרגאָליס

כירורגישע קראַנקהייטען:
ד"ר מ. דאַבולעוויטש
ד"ר מ. קאַנטאָר
ד"ר ע. קוניג

פרויען-קראַנקהייטען און אַקושעריע:
ד"ר מ. מאַטשעווסקי
ד"ר א. פאַגאַושעלסקי
ד"ר ר. רייטלער-קוריאַנסקאַ
ד"ר י. שווייצער

האַלז-, נאָז-, אויערען, שטימע, שפּראַך-שטערונגען א. ז. וו.
ד"ר אַ. מאַזור

האַלז-, נאָז- און אויערען-קראַנקהייטען:
ד"ר אַ. זשעבראָווסקי

מויל- און ציינער-קראַנקהייטען.—ערצטען-דענטיסטען:
ל. געצאָוו
ה. האַלפּערן
פּערסטער-לייזעראָוויטש
פּ. ראָזען

באַקטעריאָלאָגיש-כעמ. לאַבאָראַטאָריום ד"ר זשורקאָווסקי. רענטגען, היילונג פון שפּראַך-שטערונגען, שטימע, שטאַמלען א. אַ. וו. דיאַטערמאַ. הייל-מאַסאַזש. אימפּונגען געגען שקאַרלאַטין. אָפּעראַציעס און אָפּאַטרונקעס. וויזיטען אין שטאָדט, בריקען, גאָלדענע קאָראָנען און קינסטליכע ציין.—די לעטשניצע איז אָפען פון 9 פריה ביז 8 אָוו. און זונטאָג פון 9 ביז 2 נאָכמיטאָג.

פאַר 3 זל. עלעקטריש ליכט אין שטוב

קען יעדער בעקומען אויסצוצאָה-לען וועכענטליך פאַר יעדען פּ.

פערקויף פון פערשידענע עלעקטרישע מאַטעריאַלן

פּ. לעווין,

קאָנסטאַנטינער 58, פראָנט-געוועלב

Dr. med.

I. PIK

וואָלטשאַנסקאַ 57
יערוועי און אינערליכע קראַנקהייטען
שפּראַכשטערונגען (שטאַמלען), גייסטיגע הייל - מעטאָדען פון נערוועזע צושטאַנדען (שרעק, שלאָפלאָזיגקייט). נעהמט אָן פון 12 ביז 1 און פון 4 ביז 7.

Dr. med.

J. Polakow

ספּעציאַליסט פאַר קינדער-קראַנקהייטען
Konstantynowska 37
טעלעפאָן 39-75
נעמט אָן פון 5—6½ אָוו. אין דער היים און פון 2—3 אין דער לעטשניצע אויף גייערס-מאַרק, פּעטריקאָווער 294.

Przyjmuje do malowania: balowe suknie, aksamity, podszewki, chustki, abażury, pantofle i t. p. podług ostatnich modeli paryskich najnowszą techniką. Ceny bardzo przystępne. **Również nauczam** w ciągu krótkiego czasu. 180 **Południowa36** m.19

Miejski Kinematograf Oświatowy
Wodny Rynek (Róg Rokocińskiej)

היינט און פאָלגענדע טעג! פאַר דערוואַקסענע:

„די 4 רייטער פון אַפּאָ-קאַליפּסיס"
(Czterech jeźdeów Apokalipsy)

פאַר יוגענד:

„דער פערהאַפטעטער פּילאָט"
(Uwięziony pilot)

פאָטאָגראַפיעס

חיטער צו נידריגע פרייזען:

12	רעמבראַנד פאָטאָגראַפיעס	2 זל.
6	קאַבינעט c.f. רעטושירטע . . .	3 "
6	קאַבינעט-פאָטאָגראַפיעס	10 "
1	פאָטאָ-פּאָרטרעט 40×50 c. f. . .	10 "
1	פאָטאָ-קינאָ אין 50 פּאָזען	10 "

פיהרט אויס קינסטלעריש דער

פאָטאָגראַפישער אנשטאַלט

„A. PIOTROWSKI"
Plac Wolności Nr. 6.

בעמ.: די אויפנאַהמען פיהרט אויס פערזענליך דער בעוואוסטער אָפּעראַטאָר פּ. בוכצאַר, געוו. אינהאַבער פון דער פ' **J. TYRASPOLSKI**

אכטונג, ה' פריזערס!

כעלניש וואַסער 3.80 זל. א קילאָ,
בלומען-וואַסער 3.80 זל. א קילאָ,
וועזשעטאַל 3.20 זל. א קילאָ,
ראָזיך-זייף Pixin 7.80 זל. א קילאָ

אַלץ בעקומט איהר אַם ביליגסטען נור אין דער

פּערפומעריע פון

י. דרוקער, זאַוואַדזקאַ 11

לעטשניצע „SANITAS"

פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען (פאַר קומענדע קראַנקע) און ערצטליך-דענטיסטישער קאַבינעט.

ציגעל-גאַס 29, טעלעפאָן 44-51

נערווען-קראַנקהייטען	ד"ר א כאַצענעלסאָן	10-11
מאָגען און קישקע קראַנקהייטען	ד"ר ג. ראָזענבערג	10-11, ז. 7-8, 10-12
אינערליכע קראַנקהייטען	ד"ר י. איציקזאָן " ה. ראַקאָווסקי " ד. פריד	6-7 ז. 11½ 11-12 כ 12-2 5-6
קינדער קראַנקהייטען	ד"ר י. בעטמע " וו. לאַסקי " י. שטיינבערג	3½-5 10-11 3-4 1-2 6-7
כירורגישע קראַנקהייטען	ד"ר ז. לעווינסאָן " ע. מאַרטקאָוויטש	1-3 4-6
פרויען און געבורטס קראַנקהייטען	ד"ר ה. גוטשטאַדט " ענגעל " ל. שייעראָוויטש	6-8 9-11 3-4 11-1 4-5
נאָז, האַלז און אויערען-קראַנקהייטען	ד"ר י. איזיד " ש. מאַלאָווייסט	4-5½ ז. 11-12 12-2 6-7
אויגען-קראַנקהייטען	ד"ר ג. גערשטיין " ע. ראָזענבלאַט	10-12 1-2 4½-6
הויט, ווענערישע און אורין-קראַנקהייטען קאָסמעטיק	ד"ר ס. קאַנטאָר " מ. לעווינסאָן " ר. פריבולסקי	9-11 2-4 12-1 6-8 7½-8½ זונט. דינס. דאָנ. מאָנ. מיטוו. פּ. שב. 5-5³⁰ ז. 1-2
רענטגען פיזיקאַלישע טעראַפּיע און אָרטאָפּעדיע	ד"ר א. שטיינבערג	3½-5
ציינער און מויל-קראַנקהייטען. זאַלאָטע קאָראָנעס און בריקעס,	צאָהן ד"ר צוקער " גרינשטיין-גאַרקאָווי פּר. ד"ר שאַצקאַ " קרעניצקאַ-ציפּין	12-½2 9-12 2½-5¼ 5¼-8

עלעקטראָטעראַפּיע, קוואַרץ-ליכט, דיאַטערמיע, אַלערליי אַנאַליזען, רענטגען, אָפּעראַציעס, פּאַטרונקעס, איינשפּריצונגען, אימפּונגען, שוץ אימפּונגען געגען שקאַרלאַטין מעדיצינישע קאָסמעטיק, בלוט-אונטערזוכונג

די לעטשניצע איז טעטיג פון 9 פריה ביז 9 אָוונט. זונטאָג פון 9 ביז 4. אַקושעריע-הילף, בייטאָג און נאַכט. וויזיטען אין שטאָדט. דוירענדע היילונג, לויט אָפּמאַך.

CASINO

היינט און פאלגענדע טעג

גרויסער סענסאציאנעלער סאלאן-פילם. אויפן גרונד לויט דער ערצעהלונג פון Aleksander Blażejewski פון דער פוילישער גאלדענער סעריע-פראדוקציע „Lee-Film“ אין ווארשא

„דער רויטער ליץ“ (Czerwony błazen)

אין דער פרויען הויפט-ראלע: HELENA MAKOWSKA

די ראלע פון טעאטער-אינספיציענט גלאנציש פיהרט אויס דער לאדוער EUGENJUSZ BODO

דאס געשטאלט פון מאנדרא סמארסקא - קראציערט W. SMOSARSKA

אויסגערדעם נעהמען אנטייל אין פילם די אנסאמבלען פון די ווארשאווער טעאטערס „Qui Pro Quo“ i „Perskie Oko“

קוליסען פון די ווארשאווער טעאטערס! געהיימנישען פון די הויפטשטעטישע סאלאנען!

אנהויב 4.30 נאכמ. שבת און זונטאג - 2 א זייגער נאכמ. ס. מ. אנישער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה׳ ל. קאמאר. דער זאל איז גוט בעהייצט!

LUNA

היינט גרויסע פרעמיערע!

15-אקטיגער פראגראם!!!

I.

נאך נישט געזעהענער דאפעלטער 15-אקט. פראגראם: 2 וועלט-שטערנס אין איין פראגראם!

אונזער בעוואוסטע גיבורין POLA NEGRI אין איהר נייעסטער קראציע לויט דער ערצעהלונג פון מיכאל ארלען א. ג.

„אין די נעגעל פון א קאקעטקע“

II. - דער שענסטער מאן פון דער וועלט RAMON NOVARRO אין איינעם פון זיינע שענסטע פילמען, וואס שפילט זיך אפ אויפן גרונד פון ים, קריגס-שיפען און פון דער שולע פון ים-קאדעטען

דער ים-קאדעט

דער דאזיגער פילם האט זיך אין דער גאנצער וועלט ערווארבען דעם גרעסטען ערפאלג און ביי אונז איז ער דאס גרעסטע געשעהעניש ביז יעצט.

סימפאנ. ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה׳ מ. כהאס, וועט אויספיהרען די נייעסטע קאמפאזיציעס.

GRAND KINO

היינט צום ערשטען מאל אין לאדז! די וואונדערשעהנע ערשיטערנדע דראמע פון לעבען פון דער ווינער אריסטאקראטיע אין 10 אקטען א. ג.

שטראוס וואלץ

Anity Berber i Belli Siris

ווייען! סאבא-עטען! דאנסינגען! באלעטען, ווי אויך רייצענדע טאנץ-פראדוקציעס פון די בערימטעסטע ווינער טענצערינס

אייכערן פראגראם: „כא. דיראטען צו היראטען“

פון היינט ערשטער סעאנס פון 4 ביז 5 א זייגער נאכמ. שבת און זונטאג פון 1 ביז 2 מיטאג פון 50 גר. לעצטער סעאנס 10 א זייגער אין אווענט.

—ODEON — APOLLO — CORSO

צום ערשטען מאל אין לאדז! מאנומענטאלע דראמע אין 10 אקטען אויפן גרונד פון אויפשטאנד פון די אינדיאנער געגען די ווייסע ראסע

די גרעניץ אין פלאמען

(טראגעדיע פון דער אבשטארבענדער ראסע) אין דער הויפט ראלע - - - Hoot Gibson

סענסאציע! צום ערשטען מאל אין לאדז! סענסאציע!

טויט-געיעג

אמעריק. ספארט דראמע אין 8 אק. אין הויפטראל E. HUDSON

אויסערן פראגראם: „די ליבע הנייפע“ פארס אין 2 אקטען.

TEATR-ŚWIETLNY „NOWOSCI“

Piotrkowska, róg Głównej

היינט צום לעצטען מאל דער שלאגער פון סעזאן! דאס מאנומענטאלע מייסטערווערק

„ברידער שעלענבערג“ (Bracia Szellenberg)

אין די הויפט-ראלען: KONRAD VEIDT, LILI DAGOVER, LIANA HEID

מארגן פרעמיערע! דאס עפאכישע מייסטערווערק

Manon Lescaut

אין די הויפט-ראלען: Lya de Putti

און דער צווייטער אפגאט פון די פרויען נאך רודאלף וואלענטינא - Włodzimierz GAJDAROW

בעמערקונג: אויפן ערשטען סעאנס זיינען אלע פלעצער צו 50 גראשען.

קינא „ERA“ פריהער „פלארא“

זאוויישא 22 (פאלוט)

גרויסער פילם-שלאגער!

עס ווערט דעמאנסטרירט דאס גרויסע פילם-מייסטערווערק א. ג.

„SYBIR“ (צארישע סאטראפען)

אין די הויפט ראלען די געניאלע ALIMA RUBENS און EDMUND LOVE

דאס לעבען פון פערשיקטע קאטארושניקעס! - - - - - - דער קאמף פאר פרייהייט! - - - הוליאנקעס פון נחאדריע אפיצירען!

בעמערקונג: ספעציעל צו דעם בילד ווערען צוגעפאסט די גאנצע אנסאמבל פון „נעלבער פאפוגיי“ פערגרעסערטער ארקעסטער!

450

בוכפיהרונג

דאפעלטע, איטאליענישע לויט נייעסטען סיסטעם צולערנט גרינד-ליך אין פערלויף פון 15 — 20 לעקציעס צו ביליגע פרייזען. אויך בילאנסען, קאנטראלעס, אפנעמען ביכער שנעל און ביליג בעסטע רעפערענצען. אדרעס:

958

וואלטשאנסקא 41, וו. 32, לינקע אפיצינע. 3-טער שטאק.

בילינ׳ אנגעוועלכ איבערצוגעבען

אויף ציגעל-גאס אין הויף, א גוטער פונקט אויף אלע מינים סחורות, אדער אויף א וואוינונג, א סקלאד, א פראבריקאנט א.ז.וו. צו ערפאהרען אויף גלובנא גאס 46 וואוינונג 46.

471

מעבעל

אין גרעסטען אויסוואהל רעיעל און בילינ בעקומט מען נאר 41 קילינסקי 41 פראנט-געשעפט ביי ווינטער.

459

כ׳קויף אלט מעבעל און צאל די העכסטע פרייזען.

8 - שונג אר סוחרים! אויסשליסליכער פערקויף פון

גומעס, אבצאסען

סאמאכאדאזע פאר לאדז און אומגעגנד איז נאר צו בעקומען אויף פאלגענדע שטעלען:

1) ה. רובי. שטיין, אלעקסאנדריסקא 5 (מרדכי גבאים)
2) מ. טמאווסקי, אלעק: אנדזשעווסקא 19.

גאראנטיע אויף 6 מאנאט דווערהאפטיג.

456

אנאנסען - פרייז! [illegible]

אבאנעמענטס-פרייז! [illegible]

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat“, spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman

Czcionkami i druk.: „Najer Folksblat“, Piotrkowska 21.